

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Arg. 3. 299

57-

Rev.

Myra
To
Joe Charles

A

GRAMMAR

OF THE

PANJABI LANGUAGE;

WITH APPENDICES.

LODIANA:

PRINTED AT THE AMERICAN PRESBYTERIAN MISSION PRESS:

THE REV. J. PORTER SUPERINTENDENT.

—
1851.

S. Liang - Any.
63

PREFACE.

In commencing this *Grammar of the Panjābi Language*, many years ago, my object was simply to note, for my own benefit, those things in which this language differed from the Urdú. The work therefore does not profess to be a *complete* Grammar of the language; though it is much more full than was at first intended. The original plan, when publication was thought of, was to publish merely the alphabet, the declensions of the nouns and pronouns, and the conjugations of the verbs; these being the things in respect to which persons already conversant with Urdú, need most to be informed. It was soon found, however, that other topics required explanation; and then, to preserve a connection between the parts, several things were introduced, which would otherwise have been omitted. It may be observed, here, that in the paradigms of the verbs, a few forms have, for want of room, been only hinted at; while others, of rare occurrence, have been designedly omitted altogether.

Nor does the work profess to be wholly free from error. It is not improbable, that further study will require a modification of principles which are here advanced without qualification; and certain forms of speech may have to be included in the long category of provincialisms, which are here regarded as belonging to the language in general.

The nomenclature used for the different parts of the verb, is in a measure novel; and it may strike the fancy of some unfavorably. It was no fondness for novelty, however, that led to its adoption. There is no such thing as a purely native Grammar of the language; and so it was necessary to seek such grammatical terms and phrases, as might best subserve the objects of the publication. The chief difficulty lay in the tenses. An earnest and oft repeated effort was made, to represent these by names which were more or less familiar to English ears; but it was all in vain. No system of terms could be found sufficiently accurate and comprehensive. There was therefore no alternative but to try something new; and nothing seemed less objectionable, than to name the tenses according to the nature of their constituent parts; leaving the meaning of each to be learned from the translation accompanying it.

Another peculiarity will be found in the want of a subjunctive mood.

After a full consideration of the subject, I am convinced that there is no propriety whatever, in representing the subjunctive idea as having a mood of its own. This remark I apply also to the Urdú; which in this respect differs not in the least from the Panjábí. And the same is true of our own English. I know of no subjunctive verb in any of these languages, which, apart from the condition inherent in it, which is generally expressed by a conjunction, is not, in signification, and generally in form too, a simple Indicative, Potential, or Optative. Hence the simple method resorted to, in the paradigms, for representing the verbs in their subjunctive or conditional forms. The Potential and Optative moods, in Panjábí, being alike, I have treated them as one.

Some may object to what I have called the Substantive Participle, on the ground that the same suffix, which is here attached to the infinitive mood, in order to constitute the word what it is, is applied in like manner to nouns, with a similar effect. It is sufficient however to say, that the word in question cannot possibly be a noun; because, when it is formed from an active verb, it has the same power of government as the verb itself: at the same time it cannot be considered simply a verb; because it always has some of the properties, either of a substantive or of an adjective. And as it is this participation in the nature of different parts of speech that constitutes a participle, I have had no hesitation in assigning it a place among words of this class. The only error, if there be any, is my not having represented the participle as an independent and principal part of speech, like the noun and the pronoun. And the same may be said of the gerund and the infinitive mood. The latter, if my recollection does not fail me, is by Dr. Carey styled a verbal noun; which, though it is not quite accurate, shows that he too saw the impropriety of considering it a simple verb.

One of the Appendices consists of Extracts from native writings. They are introduced here as specimens of the language. The *Janam Sákhí*, (Life of Nának,) from which one of the Extracts is taken, though in the main written in a purer style than most Panjábí books, has so many provincialisms, that I have thought it proper to add some notes of explanation; especially of such peculiarities as are not fully accounted for in the Grammar.

A few typographical errors have been noticed. These are corrected in a table of Errata, inserted after the table of contents.

In conclusion I have to say, that nothing but the urgent request of friends has caused the publication of this work; which, as already remarked, was commenced solely for the private use of

Lodiána Mission,

May 8th, 1851.

THE AUTHOR.

CONTENTS.

ORTHOGRAPHY AND ORTHOEPEY.

<i>Sect.</i>		<i>Page.</i>
1.	The alphabet, with the powers of the letters,	1
1.	The letters classified,	3
2.	A table of vowels, with their powers,	3
3.	Abbreviated forms of vowels,	4
4.	Manner of uniting vowels with consonants,	4
5, 6.	Tippi and Bindī,	5
7.	Compound letters,	5
8.	Letters with diacritical marks,	5
9, 10.	Adhak, &c.	6
11.	Interchangeable letters,	6
12.	Different modes of spelling,	6
13.	Faint enunciation of certain letters,	6
14.	Peculiarity of <i>ī</i> ,	6
15.	Numerical figures,	6

ETYMOLOGY.

16.	Parts of Speech,	6
17—21.	Gender, number, and case,	6
22.	Modes of distinguishing the cases,	7
23.	The Genitive particle <i>स्य</i> ,	7

NOUN.

25.	<i>First declension</i> , how distinguished,	8
26.	First Variety,	8
27.	Second Variety,	9
28.	<i>Second declension</i> , how distinguished,	9
29.	First Variety,	9
30.	Second Variety,	10
31.	<i>Third Declension</i> , how distinguished,	11
32.	First Variety,	11
33.	Second Variety,	11
34.	Third Variety,	12
35.	Final vowel with <i>tippi</i> or <i>bindī</i> ,	12
36.	Indeclinable nouns,	12
37.	Peculiarity of the Ablative case,	12
38, 39.	Genders of nouns,	13
40—42.	Derivative nouns,	13
43.	A use of the possessive case,	13

ADJECTIVE.

<i>Sect.</i>		<i>Page.</i>
44, 45.	Derivation of Adjectives,	13
46.	An adjective declined,	14
47.	Declension of Numerals,	14
48.	Adj. terminating their feminine forms in का , and की , ...	15
49.	Mode of comparing adjectives,	15

PRONOUN.

51.	<i>Simple Personal Pronouns</i> ,	15
52.	<i>Simple Adjective Pronouns</i> ,	16
53.	Definite,	16
54.	Indefinite,	17
55.	<i>Relative Pronouns</i> ,	18
56.	<i>Correlative Pronouns</i> ,	19
57.	<i>Interrogative Pronouns</i> ,	19
58.	<i>Reflective Pronouns</i> ,	20
60.	<i>Compound Pronouns</i> ,	21
63.	Instrumental case, varied,	22
64.	Genitive case, declined,	22
65.	Ablative of the First and Second Persons,	22
66.	Substitution of उ for म in certain cases,	22
67.	Repetition of pronouns,	22
68.	Elision,	23
69.	Contractions and transpositions,	23

VERB.

70.	General Division of verbs,	23
71.	Voices,	23
72.	Causal forms,	23
73.	Moods,	23
74.	Tenses,	23
75.	Gender, Number, and person,	23
76.	Participles and Gerund,	23
77.	Root and Principal Parts,	23
77, 78.	Formation of the Present and Past Participles, &c. ...	24
79.	Formation of the Indefinite Participle,	24
80.	Formation of the Substantive Participle,	24
81.	Formation of the Infinitive Mood and the Gerund, ...	24
82.	Auxiliary Verbs,	24
83.	Paradigm of the Defective Verb उत्ति ,	25
84.	Paradigm of the Verb उत्ति ,	26
85.	Paradigm of the Verb नात्ति ,	34
86.	Paradigm of the Verb पलत्ति ,	44
	Passive Voice of the same—a paradigm,	53

CONTENTS.

vii

<i>Sect.</i>		<i>Page.</i>
87.	Another form of the Passive Voice, being } a paradigm of भूतना, }	60
	A Remark on the Paradigms, ...	65
88.	Irregular Verbs, ...	65
89.	Causal Verbs, ...	67
90—101.	Various remarks on Moods, Tenses, &c. ...	67
102.	Compound Verbs, ...	69

ADVERB.

103.	The origin and construction of Adverbs, ...	70
------	---	----

CONJUNCTION.

104.	A list of the more common Conjunctions, ...	70
105.	Correlative Conjunctions, ...	71

PREPOSITION.

106.	Origin and power of Prepositions, ...	71
107.	Compound Prepositions, ...	71

INTERJECTION.

108.	Nothing peculiar to the Panjābi Interjection, ...	71
------	---	----

SYNTAX.

NOUNS AND PERSONAL PRONOUNS.

109.	Cases of apposition, ...	72
110—115.	Nominative case, ...	72
116—119.	Instrumental case, ...	73
120—125.	Genitive case, ...	73
126, 127.	Dative case, ...	76
128—130.	Accusative case, ...	76
131—134.	Ablative case, ...	77
135.	Vocative case, ...	77

ADJECTIVES, ADJECTIVE PRONOUNS, AND PARTICIPLES.

136—141.	Rules for agreement, ...	77
142—146.	Sundry remarks, ...	78

VERB.

147—150.	Construed with the Nominative, ...	79
151, 152.	Construed with the Instrumental, ...	80
153.	Omission of the subject of a verb, ...	80
154.	Impersonal verbs, ...	80
155—157.	Infinitive and Gerund, ...	80

CONJUNCTION.

<i>Sect.</i>		<i>Page.</i>
158.	What conjunctions connect,	81
159.	They are sometimes understood,	81

APPENDIX.

No. I.

The names of the figures,	82
Numerals,	82
Aggregate numbers,	85
Fractional numbers,	86
Aggregate numbers, with special applications,	87
Words denoting <i>proportion</i> ,	87
Words denoting <i>fold</i> ,	87
Days in relation to the present,	88
The days of the week,	88
The months,	88
Notable years,	90
The principal points of the compass,	90

No. II.

An Extract from "Panjābī Customs,"	91
An Extract from the "Life of Nānak,"	97
A Selection of Proverbs,	106

Errata.

On p. 1, second line, second note, for *observed* read *observed*.

In Section 25, for *ṛ* and *ṝ*, read *ਅ* and *ਅ̄*.

" " 26, for *ṛ* " *ਅ*.

On pp. 15, 16, "*Simple Personal Pronouns*," and "*Simple Adjective Pronouns*," should have been printed in SMALL CAPITALS.

On p. 25, for *forms*, read *form*. for *examples* read *example*.

On p. 28, in the Declension of *ਪੈਲਵਾਲਾ*, read *ਏ* before *ਪੈਲਵਾਲਿਓ*, of the V. *plur*.

On p. 28, 4th line from the bottom, for *ਪੈਲ* read *ਪੈਲ*.

" " 30, in the Subj. of the Future Present, for *am*, read *should be*.

PANJABI GRAMMAR.

ORTHOGRAPHY AND ORTHOEPEY.

1. The character in which the Panjábí language is written is called *Gurmukhí*. The Alphabet consists of thirty five letters;* which, with their names and powers, may be exhibited as follows; viz.

Form.	Name.	Power.
ਅ	áirá	} †
ੲ	íri	
ੳ	úrú	
ਸ	sassá	s, as in <i>sum</i> .
ਹ	hahá	h, as in <i>house</i> .
ਕ	kakká	k, as in <i>king</i> .
ਖ	khakkhá	kh, <i>k</i> with an aspiration. ‡

* On this account it is called by the Natives *The Paintí*, a word signifying *Thirty five*.

† For the pronunciation of these, with their various modifications, see the list of vowels on the third page. The order of these letters, observed by the natives, is *ੳ, ਅ, ਏ*. The reason for the change here introduced is, that the natives themselves make use of a different order when they come to expand these simple forms, so as to make them express the various vowel sounds which occur in the Language; as will be seen in the 2nd and 6th paragraphs. The order there adopted is universally current; and as uniformity in the arrangement of an alphabet is desirable—and even indispensable when it is applied to the purposes of Lexicography—it was thought that the transposition of these three letters, in *the Paintí*, so as to conform them to the order of the subsequent lists of vowels, would be perfectly justifiable. It may be further remarked that this arrangement serves, in some measure, to harmonize the Gurmukhí Alphabet with the Dev Nágari, from which it was derived, though there are still some points of diversity.

‡ All the aspirated letters, represented severally by *kh, chh, jh*, &c. are expressed by a single impulse of the voice, no vowel sound being admitted before the *h*.

ग	gaggá	g,	as in <i>go</i> .
घ	ghaggá	gh,	an aspirated <i>g</i> .
ङ	ngangá	ng,	as in <i>king</i> ; pronounced by bringing the root of the tongue against the palate.
च	chachchá	ch,	as in <i>church</i> .
छ	chhachchhá	chh,	an aspirated <i>ch</i> .
ज	jajjá	j,	as in <i>judge</i> .
झ	jhajjá	jh,	an aspirated <i>j</i> .
ञ	nyanyá	ny,	pronounced by a slight contact of the tongue with that part of the roof of the mouth, which is touched in pronouncing the letter <i>j</i> .
ट	ṭaiṭká	ṭ,	pronounced by reverting the point of the tongue on the palate. It is more harsh than the English <i>t</i> .
ठ	ṭhatṭhá	ṭh,	an aspirated <i>ṭ</i> .
ड	ḍaddá	ḍ,	almost like <i>d</i> in <i>dull</i> ; but, like the <i>t</i> above, harsher than the English.
ढ	ḍhaḍḍá	ḍh,	an aspirated <i>ḍ</i> .
ण	ṇáṇá	ṇ,	pronounced by projecting the tip of the tongue against the fore part of the palate.
त	tattá	t,	softer than the English <i>t</i> ; pronounced by pressing the tip of the tongue against the root of the front upper teeth.
थ	thatṭhá	th,	an aspirated <i>t</i> .
द	daddá	d,	soft, like the Persian <i>d</i> .
ध	dhaddá	dh,	an aspirated <i>d</i> .
न	nanná	n,	as in <i>none</i> .
प	pappá	p,	as in <i>pay</i> .
फ	phapphá	ph,	an aspirated <i>p</i> .
ब	babbá	b,	as in <i>buy</i> .
भ	bhabbá	bh,	an aspirated <i>b</i> .
म	mammá	m,	as in <i>may</i> .
य	yayyá	y,	as in <i>yoke</i> .

ੜ	rará	r, like the French <i>r</i> , with the tongue vibrating on the palate.
ਲ	lallá	l, as in <i>love</i> .
ਵ	wawwá	v,w, sometimes like the English <i>v</i> , at other times like <i>w</i> ; but commonly a sound between <i>v</i> and <i>w</i> ; in which case it is represented in the Roman character by <i>w</i> .
ੳ	rárá	ɾ, pronounced by reverting the point of the tongue on the palate.

These letters are divided into seven classes; thus—

1	ਅ	ੲ	ੳ	ਮ	ਹ	Gutturals.
2	ਕ	ਖ	ਗ	ਘ	ਙ	Palatals.
3	ਚ	ਛ	ਜ	ਝ	ਞ	Linguals.
4	ਟ	ਠ	ਡ	ਢ	ਣ	Dentals.
5	ਤ	ਥ	ਦ	ਧ	ਨ	Dentals.
6	ਪ	ਫ	ਬ	ਭ	ਮ	Labials.
7	ਯ	ਰ	ਲ	ਵ	ੳ	

2. Of these, the first three are vowel forms; which, with certain modifications, make ten vowels; viz.

Form.	Power.
ਅ	a, like <i>a</i> in <i>woman</i> , or <i>u</i> in <i>but</i> .
ਆ	á, like <i>a</i> in <i>far</i> .
ਇ	i, like <i>i</i> in <i>fin</i> .
ਈ	í, like <i>i</i> in <i>machine</i> .
ਉ	u, like <i>u</i> in <i>full</i> .
ਊ	ú, like <i>ú</i> in <i>rule</i> .
ਏ	e, like <i>e</i> in <i>they</i> , or <i>ai</i> in <i>rain</i> .
ਐ	ai, like <i>ai</i> in <i>aids</i> .
ਓ	o, like <i>o</i> in <i>note</i> .
ਔ	au, like <i>ow</i> in <i>now</i> .

It may be remarked that ਈ is the short form of ਏ as well as of ਏੜ; and so might properly be represented by both i and ɛ, the ɛ having the same sound as in the word *category*; and in like manner, that ਉ is the short form both of ਊ and ਓ, and might therefore fairly be represented by ʊ as well as u, the ʊ being sounded as in *pillory*. The sounds however of i and ɛ, in the one case, and of u and ʊ, in the other, are so nearly the same, that in ordinary Romanizing, only the simpler representatives, i and u, are deemed necessary.

In some instances ਏ is written for ਐ, and ਓ for ਔ, though most writers use ਓ as equivalent to ਔ. The foregoing forms are all *Initials*, being used exclusively in the beginning of syllables.

3. When subjoined to consonants, either as *Medials*, or *Finals*, the vowels assume the following forms;—

Form.	Name.	Power.
—*		a
ੳ	á kanná,	á
ਏ	i siári,	i
ਏੜ	í bihári or biári,	í
ਊ	u aunkur,	u
ਊੜ	ú duláinke,	ú
ਓ	e láun or lán,	e
ਓੜ	ai duláíán,	ai
ਓੜੜ	o hoṛá,	o
ਔ	au kanaurá,	au

4. The vowels are joined with the consonants in the following manner;— ਅਕਾਲ *akal*; ਆਕਾ *áká*; ਇਕਿ *iki*; ਏਕੀ *íkí*; ਉਕੁ *uku*; ਊਕੁ *úkú*; ਏਕੇ *eke*; ਐਕੈ *aikai*; ਓਕੇ *oko*; ਔਕੇ *aukau*.

The native mode of spelling such combinations is as follows, viz.

*The short a, when it follows a consonant, has nothing to represent it, its sound being inherent in the consonant itself, as in the Dev Nágari Alphabet. Thus ਸਤ is pronounced *sat*, the sound of a being inherent in the ਸ. The consonant, in this case, is said to be *mukta*.

ਅਕਾਲ,	spelled	áirá mukta, kakká mukta, lallá mukta, akal;
ਆਕਾ,	"	áire nún á kanná, kakke nún ká kanná, áká;
ਇਕਿ,	"	íri nún i siári, kakke nún ki siári, iki;
ਈਕੀ,	"	íri nún í bihári, kakke nún kí bihári, íkí;
ਉਕੁ,	"	úre nún u aunkur, kakke nún ku aunkur, uku;
ਊਕੁ,	"	úre nún ú dulaínke, kakke nún kú dulaínke, úkú;
ਏਕੇ,	"	íri nún e láun, kakke nún ke láun, eke;
ਐਕੈ,	"	áire nún ai dulaíán, kakke nún kai dulaíán, aikai;
ਓਕੇ,	"	úre nún o horá, kakke nún ko horá, oko;
ਐਕੇ,	"	áire nún au kanaurá, kakke nún kau kanaurá, aukau.

5. In addition to the foregoing, there are two abbreviated forms of letters; viz. (·) *bindi* and (◌) *tippí*. Both have the same power; and under certain circumstances, are substituted for **ੜ**, **ਢ**, **ਣ**, and **ਮ**. Before a letter taken from the class to which **ੜ** belongs, they are equivalent to **ੜ**; before a letter taken from the class to which **ਢ** belongs, they are equivalent to **ਢ**; and so of all the rest: e. g. **ਤੰਗ** is equal to **ਤੜਗ**; **ਪੰਜ** to **ਪੜਜ**; **ਬੰਡ** to **ਬੜਡ**; **ਦੰਦ** to **ਦੜਨਦ**; and **ਲੰਬਾ** to **ਲਮਬਾ**.

Sometimes, however, they have simply a nasal power, and cannot be considered substitutes for any of the regular letters. Such is the case when they are followed by vowels, or stand at the end of a word; as **ਵਿੰਉ** *kiun* **ਮਾਉ** *máun*, **ਅਮੀਂ** *asín*.

Before **ਮ** they are commonly pronounced like **ਨ**; as **ਅੰਮ** *ans*, **ਚੰਮ** *hans*; though sometimes as a simple nasal; as **ਮਾਂਮ** *máms*, and **ਚੌਂਮ** *híns*.

6. *Tippí* and *bindi* are attached to the letters in the following manner;—**ਅੰਦ**, **ਆਂਦ**, **ਇੰਦ**, **ਈਂਦ**, **ਉਂਦ**, **ਊਂਦ**, **ਏਂਦ**, **ਐਂਦ**, **ਓਂਦ**, **ਐਂਦ**, **ਵਾਂਦ**, **ਵਿੰਦ**, **ਬਾਂਦ**, **ਬਿੰਦ**, **ਬੌਂਦ**, **ਵੁੰਦ**, **ਵੁੰਦ**, **ਵੇਂਦ**, **ਵੈਂਦ**, **ਵੌਂਦ**, **ਵੇਂਦ**.

These are spelled as follows,—

ਅੰਦ, *áire nún tippí, daddá mukta, and;*
ਬੌਂਦ, *kakke nún bihári, nále bindí, daddá mukta, kind; etc.*

7. Some of the consonants are compounded; e. g. **ਗ** *gy*, **ਨ** *nh*, **ਮ** *mh*, **ਰ** *rh*, **ਲ** *lh*, **ੜ** *rh*, **ਸ** *sr*, **ਕ** *kr*, **ਖ** *kh*, **ਗ** *gr*, **ਘ** *gh*, **ਤ** *tr*, **ਦ** *dr*, **ਪ** *pr*, **ਬ** *br*, **ਭ** *bhr*.

8. Some admit of diacritical marks to give them peculiar sounds; e. g. **ਮ** *sh*, **ਨ** *z*, **ਲ** *ʔ*. This **ਲ**, called *ʔálá*, and represented by a dotted *l*, is pronounced by applying the tip of the tongue to the roof of the mouth.

9. *Adhak* (-) is written over the line, between two letters, for the purpose of reduplicating the latter; as **ਅੱਤ** *att*.

10. A period is denoted by a perpendicular line; thus, (i). This is sometimes doubled, (ii).

11. An interchange of letters is common; e. g. **ਚ** and **ਛ** are interchanged in a multitude of words; as **ਬਾਲ਼**, **ਛਾਲ਼**, *hair*; **ਵਾਮਤੇ**, **ਬਾਮਤੇ**, *on account of*.—**ਛ** is also interchanged with **ਮ**; as **ਤੀਮੀਂ**, **ਤੀਛੀਂ**, *a woman*; **ਪੰਜਵਾਂ**, **ਪੰਜਮਾਂ**, *fifth*.—**ਰ** is sometimes interchanged with **ਲ**; as **ਤਲਵਾਰ**, **ਤਰਵਾਰ**, *a sword*.

12. Different modes of spelling are employed to represent the same sounds; e. g. we have **ਭਉ**, and **ਭੈ** *fear*; **ਗਿਆਨ**, and **ਗਿਆਨ** *knowledge*; **ਆਵਿੰਦਾ**, and **ਆਵਿੰਦਾ** *coming*; **ਕਰਜੈ**, **ਕਰਿਜੈ**, and **ਕਰੀਏ** *we may do*. Strictly speaking, there is a slight difference in the pronunciation required by these different forms; yet no difference is intended.

13. Some letters are enunciated so faintly, as scarcely to be perceived by an unpractised ear; especially **ੜ**, when adjacent to other consonants, with no vowel sound intervening; as **ਸਾਹਮਣੀ** *sāhmye*, and **ਚਾਹਲੀਆਂ** *chāhliān*; and often the final short vowels **ਇ** and **ਉ**; as **ਗਤਿ** *gati*, **ਜਿਹਾਕਿ** *jihāki*, **ਜਿਹਾਕੁ** *jihāku*, and **ਆਇਕੇ** *āike*, (equivalent to **ਆਕੇ**, *having come*;) where **ਇ** is treated like a final letter, because **ਕੇ** is only a participial adjunct.

14. It is a common practice, when **ੜ** occurs at the end of a line, already full, to omit it, and to write **•** in the margin opposite.

15. The following are the Numerical figures;—**੧** *one*, **੨** *two*, **੩** *three*, **੪** *four*, **੫** *five*, **੬** *six*, **੭** *seven*, **੮** *eight*, **੯** *nine*, **੧੦** *ten*.

ETYMOLOGY.

16. There are eight principal parts of speech; viz. Noun, Adjective, Pronoun, Verb, Adverb, Conjunction, Preposition, and Interjection. Besides these, there are certain particles, which, being never detached from other words, have no independent meaning.

17. To Nouns, Adjectives, Pronouns, and Verbs belong, in common, Gender, Number, and Case.

18. The Genders are two;—Masculine and Feminine.

19. There are also two Numbers;—Singular and Plural.

20. The Number of Cases is seven; viz. Nominative, Instrumental, Genitive, Dative, Accusative, Ablative, and Vocative.

21. Of these, the only case that requires explanation is the Instrumental, this alone being peculiar to India. At first it was doubtless used as a kind of Ablative, in connection with Passive Verbs, the particle which constitutes its sign being a Preposition of agency or instrumentality; but according to the conceptions of those who now speak the language, it is more natural and simple to regard it as a kind of Nominative. It is used in the place of the Nominative, in certain circumstances which will be explained hereafter.

22. The cases are distinguished from each other, partly by inflection, partly by the use of prepositions, and other particles, and partly by the connection. The Nominative stands alone; the Instrumental case takes **ਨੇ** after it, (though this is sometimes omitted, and sometimes its place is supplied by the terminations **ਨ**, and **ਦੀ**;) the Genitive has **ਦਾ** subjoined— except that some of the pronouns, instead of taking **ਦਾ**, mark the Genitive by using peculiar terminations, such as **ਗ**, **ਭਾ**, and **ਲਾ**; the Dative and Accusative are followed by **ਨੂੰ**; the Ablative takes a preposition; and the Vocative has **ਚੇ** or **ਏ** prefixed.

23. The Genitive particle **ਦਾ** is so inflected as to adapt itself to the Gender, Number, and Case, of the word which governs it; thus—

Before a governing word in the—

<i>Nom. Sing.</i>	— if <i>Mas.</i> it is ਦਾ , if <i>Fem.</i> it is ਦੀ ,
<i>In.</i>	} “ “ ਏ , “ ਦੀ ,
<i>Gen.</i>	
<i>Dat.</i>	
<i>Ac.</i>	
<i>Ab.</i>	} “ “ ਏ , ਦਿਸ਼ਾ , “ ਦੀ , ਦੀਏ .
<i>Voc.</i>	

Before a governing word in the—

<i>Nom. Plur.</i>	— if <i>Mas.</i> it is ਦੇ , if <i>Fem.</i> it is ਦੀਆਂ ,
<i>In.</i>	} “ “ ਦੇ , ਦਿਸ਼ਾਂ , “ ਦੀਆਂ ,
<i>Gen.</i>	
<i>Dat.</i>	
<i>Ac.</i>	
<i>Ab.</i>	} “ “ ਦੇ , ਦਿਓ , “ ਦੀਓ .
<i>Voc.</i>	

These cases, it will be observed, refer not to the noun to which the particle **ਵਾ** is attached; for that must always be in the Genitive; but to the word by which the Genitive in question is governed; as, **ਚੇ ਮੇਰੇ ਮਿਤ੍ਰ ਦਿਆ ਪੁਤਾ !** *O thou son of my friend !* where **ਮਿਤ੍ਰ**, in the Genitive, is governed by **ਪੁਤਾ**, in the Vocative, and consequently changes **ਵਾ** into **ਦਿਆ**, in order to conform it to **ਪੁਤਾ**.

The terminations **ਰਾ**, **ਭਾ**, and **ਲਾ** are inflected in the same way.

NOUN.

24. Panjābī nouns have three Declensions; and each Declension is subdivided into two, or more, Varieties.

DECLENSION I.

25. This Declension is distinguished by inflecting the oblique cases singular, and the nominative plural. It comprehends all masculines ending in **ੜ** and **ੜਿ**, except **ਬੁਟਾ**, **ਪਿਤਾ**, and a few others. **ਪਿਤਾ** is indeclinable, and **ਬੁਟਾ** conforms to the Second Declension, First Variety. The First Declension contains two Varieties.

First Variety.

26. This Variety embraces those nouns in which the final **ੜ** is preceded by a consonant; as **ਮੁੰਡਾ**, *a boy*; **ਰਾਜਾ** *a king*; declined thus—

ਮੁੰਡਾ, *a boy*.

	Singular.		Plural.	
N.	ਮੁੰਡਾ,	<i>a boy,</i>	ਮੁੰਡੇ,	<i>boys,</i>
I.	ਮੁੰਡੇ ਨੈ,	<i>a boy,</i>	ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੈ,	<i>boys,</i>
G.	ਮੁੰਡੇ ਵਾ,	<i>of a boy,</i>	ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾ,	<i>of boys,</i>
D.	ਮੁੰਡੇ ਕੁੰ,	<i>to a boy,</i>	ਮੁੰਡਿਆਂ ਕੁੰ,	<i>to boys,</i>
Ac.	ਮੁੰਡੇ ਕੁੰ,	<i>a boy,</i>	ਮੁੰਡਿਆਂ ਕੁੰ,	<i>boys,</i>
Ab.	ਮੁੰਡੇ ਤੇ,	<i>from a boy,</i>	ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੇ,	<i>from boys,</i>
V.	ਏ ਮੁੰਡਿਆ,	<i>O boy,</i>	ਏ ਮੁੰਡਿਓ,	<i>O boys.</i>

ਸ਼ਾਤਮਾ, *a spirit*, is sometimes declined in this way, and sometimes it goes through all the cases of the singular without inflection.

Second Variety.

27. This Variety embraces those nouns of the first class in which the final ਆ or ਆਂ is preceded by a vowel; as ਪਰਖਊਆ, *a tempter*; ਬਾਲੀਆਂ, *a shopkeeper*; ਉਸਕਲਿਆ, *a calumniator*.

(a) ਪਰਖਊਆ, *a tempter*.

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਪਰਖਊਆ,	ਪਰਖਊਏ,
I.	ਪਰਖਊਏ ਨੈ,	ਪਰਖਊਆਂ, ਪਰਖਊਇਆਂ ਨੈ,
G.	ਪਰਖਊਏ ਟਾ,	ਪਰਖਊਆਂ, ਪਰਖਊਇਆਂ ਟਾ,
D.	ਪਰਖਊਏ ਨੂੰ,	ਪਰਖਊਆਂ, ਪਰਖਊਇਆਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਪਰਖਊਏ ਨੂੰ,	ਪਰਖਊਆਂ, ਪਰਖਊਇਆਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਪਰਖਊਏ ਤੇ,	ਪਰਖਊਆਂ, ਪਰਖਊਇਆਂ ਤੇ,
V.	ਏ ਪਰਖਊਏ, ਪਰਖਊਇਆ,	ਏ ਪਰਖਊਓ, ਪਰਖਊਇਓ.

(b) ਬਾਲੀਆਂ, *a shopkeeper*.

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਬਾਲੀਆਂ,	ਬਾਲੀਏਂ,
I.	ਬਾਲੀਏਂ ਨੈ,	ਬਾਲੀਆਂ ਨੈ,
G.	ਬਾਲੀਏਂ ਟਾ,	ਬਾਲੀਆਂ ਟਾ,
D.	ਬਾਲੀਏਂ ਨੂੰ,	ਬਾਲੀਆਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਬਾਲੀਏਂ ਨੂੰ,	ਬਾਲੀਆਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਬਾਲੀਏਂ ਤੇ,	ਬਾਲੀਆਂ ਤੇ,
V.	ਏ ਬਾਲੀਏਂ, ਬਾਲੀਆਂ,	ਏ ਬਾਲੀਓ.

DECLENSION II.

28. This Declension is distinguished by not inflecting either the oblique cases singular, (the vocative excepted,) or the nominative plural. It includes only masculine nouns; and has two Varieties.

First Variety.

29. This Variety embraces all masculines ending with a consonant; as ਪੁੱਤ, *a son*; ਮਨੁੱਖ, *a man*; and such as end with the long vowels ਈ and ਊ; as ਭਾਈ, *a brother*; ਪਾਲੀ, *a herdsman*; ਖਾਊ, *a glutton*; ਅੰਦ੍ਰ, *a tear*.

B

(a) ਮਨੁੱਖ, a man.

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਮਨੁੱਖ,	ਮਨੁੱਖ,
I.	ਮਨੁੱਖ ਨੈ,	ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੈ,
G.	ਮਨੁੱਖ ਟਾ,	ਮਨੁੱਖਾਂ ਟਾ,
D.	ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ,	ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ,	ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਮਨੁੱਖ ਤੇ,	ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੇ,
V.	ਏ ਮਨੁੱਖ, ਮਨੁੱਖਾ,	ਏ ਮਨੁੱਖੇ.

(b) ਪਾਲੀ, a herdsman.

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਪਾਲੀ,	ਪਾਲੀ,
I.	ਪਾਲੀ ਨੈ,	ਪਾਲੀਆਂ ਨੈ,
G.	ਪਾਲੀ ਟਾ,	ਪਾਲੀਆਂ ਟਾ,
D.	ਪਾਲੀ ਨੂੰ,	ਪਾਲੀਆਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਪਾਲੀ ਨੂੰ,	ਪਾਲੀਆਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਪਾਲੀ ਤੇ,	ਪਾਲੀਆਂ ਤੇ,
V.	ਏ ਪਾਲੀ, ਪਾਲੀਆ,	ਏ ਪਾਲੀਓ.

Second Variety.

30. This Variety embraces masculines which end with ਓ and ਊ; as ਪਿਉ or ਪੇਉ, a father; ਭਰਾਓ or ਭਿਰਾਓ, a brother; ਕਾਊ, a crow.

(a) ਪਿਉ, a father.

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਪਿਉ, ਪੇਉ,	ਪਿਉ, ਪਿਓ, ਪੇਉ,
I.	ਪਿਉ ਨੈ,	ਪੇਵਾਂ ਨੈ,
G.	ਪਿਉ ਟਾ,	ਪੇਵਾਂ ਟਾ,
D.	ਪਿਉ ਨੂੰ,	ਪੇਵਾਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਪਿਉ ਨੂੰ,	ਪੇਵਾਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਪਿਉ ਤੇ,	ਪੇਵਾਂ ਤੇ,
V.	ਏ ਪਿਉ, ਪੇਵਾ,	ਏ ਪੇਵੇ, ਪੇਓ.

The vocative of this word, however, is seldom used.

(b) ਕਾਊਂ, *a crow.*

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਕਾਊਂ,	ਕਾਊਂ,
I.	ਕਾਊਂ ਨੈ,	ਕਾਊਂ ਨੈ,
G.	ਕਾਊਂ ਟਾ,	ਕਾਊਂ ਟਾ,
D.	ਕਾਊਂ ਨੂੰ,	ਕਾਊਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਕਾਊਂ ਨੂੰ,	ਕਾਊਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਕਾਊਂ ਤੇ,	ਕਾਊਂ ਤੇ,
V.	ਏ ਕਾਊਂ,	ਏ ਕਾਊਂ, ਕਾਊਂ.

DECLENSION III.

31. The third Declension is distinguished by inflecting the nominative plural, while all the oblique cases of the singular, the vocative sometimes excepted, are left uninflected. All the nouns of this declension are feminine. The varieties are three.

First Variety.

32. This Variety embraces all feminines ending in ਆ; as ਬਲਾ, *calamity*; ਦੁਆ, *a blessing*.

ਬਲਾ, *a calamity.*

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਬਲਾ,	ਬਲਾਈਂ, ਬਲਾਇਆਂ,
I.	ਬਲਾ ਨੈ,	ਬਲਾਇਆਂ ਨੈ,
G.	ਬਲਾ ਟਾ,	ਬਲਾਇਆਂ ਟਾ,
D.	ਬਲਾ ਨੂੰ,	ਬਲਾਇਆਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਬਲਾ ਨੂੰ,	ਬਲਾਇਆਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਬਲਾ ਤੇ,	ਬਲਾਇਆਂ ਤੇ,
V.	ਏ ਬਲਾਏ,	ਏ ਬਲਾਇਓ, ਬਲਾਓ.

To this form there are occasional exceptions; thus ਜਾਗਾ, *place*, makes, in the plural, ਜਾਗਾਂ.

Second Variety.

33. This Variety embraces feminines in ਓ and ਓਂ, as ਮਾਂਓ or ਮਾਂਓਂ, *a mother*.

ਮਾਊ, a mother.	
<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N. ਮਾਊ,	ਮਾਵਾਂ,
I. ਮਾਊ ਨੈ,	ਮਾਵਾਂ ਨੈ,
G. ਮਾਊ ਟਾ,	ਮਾਵਾਂ ਟਾ,
D. ਮਾਊ ਨੂੰ,	ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ,
Ac. ਮਾਊ ਨੂੰ,	ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ,
Ab. ਮਾਊ ਤੇ,	ਮਾਵਾਂ ਤੇ,
V. ਏ ਮਾਊ, ਮਾਵੇਂ,	ਏ ਮਾਊ, ਮਾਵੇਂ.

Third Variety.

34. This Variety embraces almost all other nouns of the feminine gender, whatever be their termination; as *ਪੀ*, a daughter; *ਗੱਲ*, a word; *ਗਾਈ*, a cow; *ਬਾਂਹ* or *ਬਾਰੰ*, an arm.

ਪੀ, a daughter.	
<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N. ਪੀ,	ਪੀਆਂ,
I. ਪੀ ਨੈ,	ਪੀਆਂ ਨੈ,
G. ਪੀ ਟਾ,	ਪੀਆਂ ਟਾ,
D. ਪੀ ਨੂੰ,	ਪੀਆਂ ਨੂੰ,
Ac. ਪੀ ਨੂੰ,	ਪੀਆਂ ਨੂੰ,
Ab. ਪੀ ਤੇ,	ਪੀਆਂ ਤੇ,
V. ਏ ਪੀਏ,	ਏ ਪੀਓ.

35. Whenever the final vowel of a noun in the nominative case is written with a *tippi* or *bindi*, these are always thrown forward, when, in the course of declension, a syllable is added, so as still to occupy a final place; as *ਗਾਈ* a cow, plural *ਗਾਈਆਂ*.

36. Some nouns are indeclinable; as *ਜੇਥੇ*, danger; *ਤਰਾਂ*, manner; *ਮਾਲਾ*, a rosary; *ਮਾਤਾ*, a mother. Those derived from foreign sources are sometimes declined irregularly; as *ਬਸਤ*, a thing, plural *ਬਸਤ੍ਰੇ*.

37. The ablative case singular is often subjected to a change in the final letter, by which the governing preposition is dispensed with; thus *ਘਰੋਂ* is used for *ਘਰ ਤੇ*, from the house; *ਘਰੀਂ* for *ਘਰਾਂ ਵਿਚ*, in the houses; *ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੀਂ* for *ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ* or *ਤੇ*, by his hands,

i. e. *by his means*; ਉਸ ਦੀ ਵਰਗਾਰੇ for ਉਸ ਦੀ ਵਰਗਾਰ ਵਿਚ, *in his court*, or *his presence*; ਉਸ ਪਾਸਿਓਂ for ਉਸ ਪਾਸੇ ਤੋਂ, *from that side*. The ਓ, however, in ਘਰੋਂ and ਪਾਸਿਓਂ, may be conveniently treated as a preposition, of the same meaning as ਤੋਂ.

38. No universal rules can be given for determining the genders of nouns; but a careful attention to the terminations of the preceding examples will afford some guide.

39. Compounds follow the gender of the last of the component parts.

40. Derivative nouns are formed in a variety of ways, and generally follow the usages of the Hindī language. Thus from the verb ਚਿਲਾਉਣਾ, *to scream*, we have ਚਿਲਾਹਟ, *screaming*; from the adjective ਉਤਾਉਲਾ, *hasty*, we have ਉਤਾਉਲੀ *haste*; from ਚਡਰ, *clever*, is derived ਚਡਗਈ, *cleverness*; from ਬਹੁਤ, *many*, comes ਬਹੁਤਾਇਤ or ਬਹੁਤਾਤ, *abundance*; from ਵਡਾ, *great*, ਵਡਿਆਈ, *greatness*; from ਉਚਾ, *high*, ਉਚਾਲ, *height*; ਉਚੋਗਾ, *a pickpocket*, ਉਚੋਗਪੁਲਾ, *the business of a pickpocket*. See also under ADJECTIVE, Sect. 44.

41. Many feminines are derived from corresponding masculines, by changing the termination: thus, a masculine ending in ਆ makes the feminine by changing ਆ into ਈ; as ਘੋੜਾ, *a horse*; ਘੋੜੀ, *a mare*: masculines in ਈ, ਈਆ, ਈਆ, and ਈਯਾ, make their feminines by changing these letters into ਲ, or by changing ਈ into ਆਲੀ; as ਉਮਰਲੀ and ਉਮਰਲਿਆ, *a calumniator*; ਉਮਰਲਲ, *a female calumniator*; ਖੱਤਰੀ, *khattrī*, (name of a cast;) ਖੱਤਾਲੀ, *a female khattrī*. Sometimes ਲੀ is added to the masculine; as ਢੂੰਟ, *a camel*; ਢੂੰਟਲੀ, *a she camel*: or ਆਲੀ; as ਮੁਗਲ, *a Mogul*; ਮੁਗਲਾਲੀ, *a female Mogul*.

42. Feminines in ਈ derived from masculines in ਆ, when denoting things without life, have a diminutive sense; as ਘੜਾ, *an earthen vessel*, (of a particular kind;) ਘੜੀ, *a small earthen vessel*.

43. The possessive case is sometimes used to denote some quality of a thing; as ਦਸਾਂ ਬਰਸਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ, *a boy of ten years*; at other times it denotes universality; as ਖੇਤ ਦਾ ਖੇਤ, *the whole field*.

ADJECTIVE.

44. Adjectives not original, are formed in various ways. They are often derived from nouns, as in Urdū, by adding the letter ਈ; as ਅਸ-

ਮਾਨ, *heaven*; **ਅਮਮਾਨੀ**, *heavenly*: sometimes the additional letter is **ਮਾ**; as **ਭਾਰ**, *a load*; **ਭਾਰਾ** *heavy*: some are derived from verbs; as **ਅਲਜਾਨ**, *ignorant*; from **ਜਾਨਣਾ**, *to know*; **ਅਲਪਜ਼ਿਮਾ**, *unread*; from **ਪੜਨਾ**, *to read*. The addition of **ਵਾਲਾ** to a noun often converts it into an adjective; as **ਕਪੜਾ**, *cloth, clothes*; **ਕਪੜੇਵਾਲਾ ਸੰਦੂਕ**, *the chest in which clothes are kept*. **ਕਪੜੇਵਾਲਾ** however is also used as a noun, meaning *one who keeps*, or *one who sells cloth or clothes*; and the same is true of all words formed in this way; just as in Urdú.

45. Another class of words, used both as adjectives and nouns, are derived from verbs, by adding **ਊ** to the root; as **ਖਾਊ**, *gluttonous*, or *glutton*, from **ਖਾ**, *eat*.

46. Adjectives ending in **ਮਾ** are inflected like nouns; thus—

		ਚਿੱਟਾ, <i>white</i> .			
		Singular.		Plural.	
	Mas.	Fem.		Mas.	Fem.
N.	ਚਿੱਟਾ,	ਚਿੱਟੀ,		ਚਿੱਟੇ,	ਚਿੱਟੀਆਂ,
I.	ਚਿੱਟੇ,	ਚਿੱਟੀ,		ਚਿੱਟਿਆਂ,	ਚਿੱਟੀਆਂ,
G.	ਚਿੱਟੇ,	ਚਿੱਟੀ,		ਚਿੱਟਿਆਂ,	ਚਿੱਟੀਆਂ,
D.	ਚਿੱਟੇ,	ਚਿੱਟੀ,		ਚਿੱਟਿਆਂ,	ਚਿੱਟੀਆਂ,
Ac.	ਚਿੱਟੇ,	ਚਿੱਟੀ,		ਚਿੱਟਿਆਂ,	ਚਿੱਟੀਆਂ,
Ab.	ਚਿੱਟੇ,	ਚਿੱਟੀ,		ਚਿੱਟਿਆਂ,	ਚਿੱਟੀਆਂ,
V.	ਚਿੱਟੇ, ਚਿੱਟਿਆ,	ਚਿੱਟੀ, ਚਿੱਟੀਏ,		ਚਿੱਟੇ, ਚਿੱਟਿਓ,	ਚਿੱਟੀਓ.

Masculines ending in **ਈ** are declined like **ਖਾਲੀ**. Sect. 92 (b).

47. Adjectives that terminate with a consonant are not inflected. But to this Numerals are an exception. The following exhibits their mode of declension, as connected with the nouns they qualify; viz.

		ਦਸ, <i>ten</i> .	
		Mas.	Fem.
Plur.	N.	ਦਸ ਮਨਖ.	ਦਸਾਂ ਤੀਮੀਆਂ,
	I.	ਦਸਾਂ ਮਨਖਾਂ ਨੈ,	ਦਸਾਂ ਤੀਮੀਆਂ ਨੈ,
	&c.		

ਦੋ, *two*, when inflected, becomes either **ਦੋਨਾਂ** or **ਦੋਹਾਂ**.

For a full list of Numerals, see APPENDIX No. I.

48. Some adjectives make their feminines by adding **ਕੁ** to the final consonant; as **ਉਮਨਾਕ**, *clever*; **ਉਮਨਾਕਕੁ**, *clever (woman;)* or if the final letter be **ਈ**, this vowel is changed into **ਕੁ**; as **ਬਲੰਕੀ**, *having a blemish*; **ਬਲੰਕਕੁ**, *(a woman) having a blemish*. Sometimes the feminine terminates in **ਕੀ** instead of **ਕੁ**. It is however not uncommon to apply the masculine form of such adjectives to females. Adjectives of this class often become nouns.

49. The different degrees of comparison are expressed, as in Urdú, by the help of prepositions and an adjective pronoun denoting *all*; thus—

<i>Positive,</i>	ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ,	<i>this is a good word.</i>
<i>Comparative,</i>	{ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲੋਂ or ਉਸ ਤੇ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ, }	<i>this is a better word than that.</i>
<i>Superlative,</i>	{ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਚੰਗੀ ਹੈ, or ਸਭਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਤਾ ਇਹ ਹੈ, or ਸਭਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ, }	<i>this is the best word of all.</i>

PRONOUN.

50. All pronouns are either personal or adjective. Most of them however have peculiarities which render a more minute classification necessary. The following gives as complete a view of the different classes as can well be attained.

Simple Personal Pronouns.

51. The simple personal pronouns are **ਮੈਂ**, *I*; **ਤੂੰ**, *thou*; and **ਉਹ**, *he, she, it*; which are declined thus—

(a) <i>First Person; ਮੈਂ, I.</i>		
	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਮੈਂ,	ਅਸੀਂ,
I.	ਮੈਂ,	ਅਸੀਂ,
G.	ਮੇਰਾ,	ਅਸਾਡਾ,
D.	ਮੈਂ ਨੂੰ,	ਅਸਾ ਨੂੰ,
Ac.	ਮੈਂ ਨੂੰ,	ਅਸਾ ਨੂੰ,
Ab.	ਮੈਂ ਤੇ, ਮੈਂ ਥੇ,	ਅਸਾ ਤੇ.
V.	<hr/>	<hr/>

In the genitive, dative, accusative and ablative plural, the initial ਅ is sometimes omitted; as ਸਾਡਾ, ਸਾ ਨੂੰ, ਸਾ ਤੇ.

On the border of Hindustán ਹਮਾ ਨੂੰ is sometimes used instead of ਅਸਾ ਨੂੰ; and so in the second person, ਤੁਮਾ ਨੂੰ is used for ਤੁਸਾ ਨੂੰ; but these are not to be approved.

In the DOGAR dialect, which prevails in a Northern direction from Lahaur, ਹਉਂ is substituted for ਮੈਂ in the nom. and inst. cases.

(b) *Second Person; ਤੂੰ, thou.*

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਤੂੰ,	ਤੁਸੀਂ,
I.	ਤੈਂ,	ਤੁਸੀਂ,
G.	ਤੇਰਾ,	ਤੁਸਾਡਾ, ਤੁਹਾਡਾ,
D.	ਤੈ ਨੂੰ,	ਤੁਸਾ, ਤੁਹਾ ਨੂੰ,
Ac.	ਤੈ ਨੂੰ,	ਤੁਸਾ, ਤੁਹਾ ਨੂੰ,
Ab.	ਤੇ ਤੇ, ਤੈ ਥੋ,	ਤੁਸਾ, ਤੁਹਾ ਤੇ.
V.	_____	_____

Some use ਤੁਪ instead of ਤੈ and ਤੇ. The genitive plural sometimes makes ਤੁਸਾਡਾ.

(c) *Third Person; ਉਹ, he, she, it.*

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਉਹ, ਓਹ,	ਉਹ, ਓਹ,
I.	ਉਨ, ਓਨ,	ਉਨੀਂ, ਓਨੀਂ,
G.	ਉਸ, ਉਹ ਦਾ,	ਉਨਾਂ, ਓਨਾਂ ਦਾ,
D.	ਉਸ, ਉਹ ਨੂੰ,	ਉਨਾਂ, ਓਨਾਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਉਸ, ਉਹ ਨੂੰ,	ਉਨਾਂ, ਓਨਾਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਉਸ, ਉਹ ਤੇ,	ਉਨਾਂ, ਓਨਾਂ ਤੇ.
V.	_____	_____

Simple Adjective Pronouns.

52. The simple adjective pronouns are divided into two classes, *Definite* and *Indefinite*.

53. The Definite are ਇਹ, ਅਹ, *this*; ਉਹ, *that*; ਹਰ, *every one*; ਸਭ, ਸਾਰਾ, ਸਰਬੱਤ, *all, the whole*.

ਇਹ, *this*.

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਇਹ, ਏਹ,	ਇਹ, ਏਹ,
I.	ਇਨ, ਏਨ, ਐਨ,	ਇਨਾਂ, ਏਨਾਂ, ਏਨਾਂ, ਐਨਾਂ,
G.	ਇਸ, ਇਹ ਦਾ,	ਇਨਾਂ, ਇਨਾਂ ਦਾ,
D.	ਇਸ, ਇਹ ਨੂੰ,	ਇਨਾਂ, ਇਨਾਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਇਸ, ਇਹ ਨੂੰ,	ਇਨਾਂ, ਇਨਾਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਇਸ, ਇਹ ਤੇ,	ਇਨਾਂ, ਇਨਾਂ ਤੇ.
V.	_____	_____

ਇਸ is liable to be changed into ਏਸ or ਐਸ, and ਇਨਾਂ into ਏਨਾਂ.

(b) ਅਹ in the oblique cases plural makes ਅਹਾਂ; the singular is indeclinable; ਉਹ is declined in the same way, as when it is a personal pronoun; ਸਰਬਤ is used only in the plural; ਹਰ, both in the singular and plural; both are indeclinable: ਸਾਰਾ is declined like ਚਿੱਟਾ; ਸਭ is used in both numbers; and in all the oblique cases plural, except the vocative, makes ਸਭਨਾਂ; the instrumental makes both ਸਭਨੀਂ and ਸਭਨਾਂ ਨੇ.

54. The Indefinite Adjective Pronouns are ਕੋਈ or ਕਾਈ, *any, some*; ਕੁਛ, ਕੁਝ, ਕੁਝ, *some*; ਕਈ, ਕਿਤੇਨੇ, *several*; ਬਾਜ਼ਾ, *some*; ਬਹੁਤਾ, *a little, a few*; ਬਹੁਤ, ਬਹੁਤਾ, ਬਹੁਤਾ, *much, many*; ਬੰਸ, *enough*; ਹੋਰ, ਹੋਰਸ, *more*. Of these ਕੋਈ and ਕੁਛ are often used personally, meaning *any one*, and *something*.

(a) ਕੋਈ, *any, any one*.

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N.	ਕੋਈ,	ਕੋਈ,
I.	ਕਿਸੇ, ਕਿਸੀ ਨੇ,	ਕਿਸੇ, ਕਿਸੀ, ਕਿਨਾਂ ਨੇ,
G.	ਕਿਸੇ, ਕਿਸੀ ਦਾ,	ਕਿਸੇ, ਕਿਸੀ, ਕਿਨਾਂ ਦਾ,
D.	ਕਿਸੇ, ਕਿਸੀ ਨੂੰ,	ਕਿਸੇ, ਕਿਸੀ, ਕਿਨਾਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਕਿਸੇ, ਕਿਸੀ ਨੂੰ,	ਕਿਸੇ, ਕਿਸੀ, ਕਿਨਾਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਕਿਸੇ, ਕਿਸੀ ਤੇ,	ਕਿਸੇ, ਕਿਸੀ, ਕਿਨਾਂ ਤੇ.
V.	_____	_____

The plural however is very seldom used; especially in the oblique

cases. When used personally the instrumental may make, in the singular *ਕਿਨੇ* or *ਕਿਨੀ*, and in the plural *ਕਿਨੀਂ*.

(b) *ਕਾਈ* is declined like *ਕੋਈ*; *ਕੁਛ*, *ਕੁਝ*, *ਕੁਧੰ*, *ਬਹੁਤ*, *ਬੱਸ* and *ਹੋਰਸ* are indeclinable, *ਹੋਰਸ* being used only in the singular: *ਬਾਜ਼ਾ*, *ਬਹੁਤਾ*, *ਬਹੁਜ਼ਾ*, and *ਬਬੇਰਾ* are declined like *ਚਿੱਟਾ*: *ਹੋਰ* is indeclinable in the singular; in the oblique cases plural it makes *ਹੋਰਾਂ* and *ਹੋਰਨਾਂ*; instrumental *ਹੋਰੀਂ* and *ਹੋਰਨੀਂ* as well as *ਹੋਰਾਂ* and *ਹੋਰਨਾਂ* ਨੇ.

(c) *ਕਈ* and *ਕਿਤਨੇ* are used only in the plural, and are declined like nouns of the same termination; thus—

<i>ਕਈ, several.</i>		<i>ਕਿਤਨੇ, several.</i>	
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>	
<i>Mas. and Fem.</i>		<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
N. <i>ਕਈ</i> ,		N. <i>ਕਿਤਨੇ</i> ,	<i>ਕਿਤਨੀਆਂ</i> ,
I. <i>ਕਈਆਂ</i> ,		I. <i>ਕਿਤਨੇ</i> , <i>ਕਿਤਨਿਆਂ</i> ,	<i>ਕਿਤਨੀਆਂ</i> ,
&c.		&c.	&c.

RELATIVE PRONOUNS.

55. The Relative Pronouns are *ਜੋ*, *who*, *which*, *that*, *what*; *ਜਿਹੜਾ* or *ਜੋਹੜਾ*, *who*, *which*, *that*, *whosoever*, *whichsoever*; *ਜਿਤਨਾ*, *as much as*, *as many as*; *ਜਿਹਾ* or *ਜੋਹਾ*, *of what sort*; *ਜੇਡ*, *ਜੈਡ*, *ਜੇਡਾ*, *as large as*, *as long as*.

(a) *ਜੋ*, *who*, *which*, &c.

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>
N. <i>ਜੋ</i> ,		<i>ਜੋ</i> ,
I. <i>ਜਿਨ</i> ,		<i>ਜਿਨੀਂ</i> , <i>ਜਿਨੀਂ</i> ,
G. <i>ਜਿਮ</i> , <i>ਜਿਹ ਟਾ</i> ,		<i>ਜਿਨਾਂ</i> , <i>ਜਿਨਾਂ ਟਾ</i> ,
D. <i>ਜਿਮ</i> , <i>ਜਿਹ ਠੂੰ</i> ,		<i>ਜਿਨਾਂ</i> , <i>ਜਿਨਾਂ ਠੂੰ</i> ,
Ac. <i>ਜਿਮ</i> , <i>ਜਿਹ ਠੂੰ</i> ,		<i>ਜਿਨਾਂ</i> , <i>ਜਿਨਾਂ ਠੂੰ</i> ,
Ab. <i>ਜਿਮ</i> , <i>ਜਿਹ ਤੇ</i> ,		<i>ਜਿਨਾਂ</i> , <i>ਜਿਨਾਂ ਤੇ</i> .
V. ———		—————

(b) *ਜਿਹੜਾ*, *ਜਿਤਨਾ*, *ਜਿਹਾ* and *ਜੇਡਾ* are declined like *ਚਿੱਟਾ*: *ਜੇਡ* and *ਜੈਡ* are indeclinable.

CORRELATIVE PRONOUNS.

56. The Correlative Pronouns are **ਮੈ**, *this, that, he, she, it*; **ਇਤਨਾ**, *this much*; **ਉਤਨਾ**, **ਤਿਤਨਾ**, *that much*; **ਮੈਂਸਾ** and **ਅਜਿਹਾ** or **ਅਜੇਹਾ**, *of such a sort*; **ਇਹਾ** or **ਏਹਾ**, *of this sort*; **ਤਿਹਾ** or **ਤੇਹਾ**, *of that sort*; **ਮੈਡ**, **ਮੈਡਾ**, *so large, so long*.

(a) **ਮੈ**, *this, that, &c.*

Singular.

Plural.

N.	ਮੈ,	ਮੈ,
I.	ਤਿਨ,	ਤਿਨੀਂ, ਤਿਨੀਂ,
G.	ਤਿਮ, ਤਿਹ ਟਾ,	ਤਿਨਾਂ, ਤਿਨਾਂ ਟਾ,
D.	ਤਿਮ, ਤਿਹ ਨੂੰ,	ਤਿਨਾਂ, ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਤਿਮ, ਤਿਹ ਨੂੰ,	ਤਿਨਾਂ, ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਤਿਮ, ਤਿਹ ਤੇ,	ਤਿਨਾਂ, ਤਿਨਾਂ ਤੇ,
V.	— —	— —

The oblique cases of **ਮੈ** are often used as a simple personal pronoun of the third person.

(b) **ਇਤਨਾ**, **ਉਤਨਾ**, **ਤਿਤਨਾ**, **ਮੈਂਸਾ**, **ਅਜਿਹਾ**, **ਇਹਾ**, **ਤਿਹਾ**, and **ਮੈਡਾ** are declined like **ਚਿੱਟਾ**: **ਮੈਡ** is indeclinable.

INTERROGATIVE PRONOUNS.

57. The Interrogative Pronouns are **ਕੋਲ**, *who? which?* **ਕਿਹਜਾ** or **ਕੋਹਜਾ**, *which one?* **ਕੀ** or **ਕਿਐ**, *what?* **ਕਿਤਨਾ**, *how much? how many?* **ਕੈ**, *how many?* **ਕਿਹਾ** or **ਕੋਹਾ**, *of what sort?* **ਕੈਡ**, **ਕੋਡਾ** or **ਕੈਡਾ**, *how large? how long?*

(a) **ਕੋਲ**, *who? which?*

Singular.

Plural.

N.	ਕੋਲ,	ਕੋਲ,
I.	ਕਿਨ,	ਕਿਨੀਂ,
G.	ਕਿਮ, ਕਿਹ ਟਾ,	ਕਿਨਾਂ, ਕਿਨਾਂ ਟਾ,
D.	ਕਿਮ, ਕਿਹ ਨੂੰ,	ਕਿਨਾਂ, ਕਿਨਾਂ ਨੂੰ,
Ac.	ਕਿਮ, ਕਿਹ ਨੂੰ,	ਕਿਨਾਂ, ਕਿਨਾਂ ਨੂੰ,
Ab.	ਕਿਮ, ਕਿਹ ਤੇ,	ਕਿਨਾਂ, ਕਿਨਾਂ ਤੇ,
V.	— —	— —

(b) ਕੀ or ਕਿਸਾ, *what* ? is used only in the singular; thus—

N.	ਕੀ, ਕਿਸਾ,
I.	ਕਾਸ ਨੈ,
G.	ਕਾਸ, ਕਾਹ ਨਾ,
D.	ਕਾਸ, ਕਾਹ ਨੂੰ,
Ac.	ਕਾਸ, ਕਾਹ ਨੂੰ,
Ab.	ਕਾਸ, ਕਾਹ ਤੇ,
V.	_____

(c) ਕਿਰਜਾ, ਕਿਤਨਾ, ਕਿਹਾ, and ਕੈਛਾ are declined like ਚਿੱਟਾ; ਕੈਛ is indeclinable; ਕੈ is used only in the plural, and is never inflected.

REFLECTIVE PRONOUNS.

58. The Reflective Pronouns are ਆਪ, *myself, thyself, himself, herself, itself*; and ਆਪਸ, *each other*. ਆਪ is sometimes used as a respectful substitute for ਤੂੰ, after the manner of the Urdú; in which case, it is treated as a plural.

(a) ਆਪ, *myself, &c.*

Singular.

N.	ਆਪ, ਆਪਲੇ ਆਪ,
I.	ਆਪ ਨੈ,
G.	ਆਪਲਾ,
D.	ਆਪ, ਆਪਲੇ, ਆਪਲੇ ਆਪ ਨੂੰ,
Ac.	ਆਪ, ਆਪਲੇ, ਆਪਲੇ ਆਪ ਨੂੰ,
Ab.	ਆਪ, ਆਪਲੇ, ਆਪਲੇ ਆਪ ਤੇ,
V.	ਆਪਲਿਆ, ਆਪਲੇ,

Plural.

ਆਪ, ਆਪਲੇ ਆਪ,
ਆਪਲਿਆਂ ਨੈ, ਆਪਲੀਂ,
ਆਪਲਾ,
ਆਪ, ਆਪਲਿਆਂ ਨੂੰ,
ਆਪ, ਆਪਲਿਆਂ ਨੂੰ,
ਆਪ, ਆਪਲਿਆਂ ਤੇ,
ਆਪਲਿਓ.

The final ਲਾ, in the genitive, is subject to the same changes, on account of gender, as the genitive particle ਨਾ. See section 23.

(b) ਆਪਸ is used only in the genitive, dative, accusative, and ablative cases plural; thus—

Plural.

G.	ਆਪਸ ਨਾ,	Ac.	ਆਪਸ ਨੂੰ,
D.	ਆਪਸ ਨੂੰ,	Ab.	ਆਪਸ ਤੇ.

59. The reflective pronoun **ਆਪ** when used alone refers to the nominative or instrumental case going before, rather than to any other case; as **ਉਸ ਨੇ ਵੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਵਖਸੀਆਂ**, *he gave all his things to the poor.*

But sometimes it refers to a dative case preceding it; as **ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਲਾ ਕੰਮ ਬੁਰਾ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਸਾ**, *his work was disagreeable to him.* It may also be used in reference to an accusative case or to a nominative employed in an objective sense; as **ਹਰੇਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਗਤ ਇਕ ਇਕ ਸੁਫਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮਾਫਕ ਛਿਠਾ**, *each of the two, in one night, had a separate dream, according to its interpretation.* To make it refer to other objects it is usual to prefix the personal pronouns **ਮੇਰਾ, ਤੇਰਾ, ਉਸ ਦਾ, &c.** as **ਇਹ ਘਰ ਮੇਰਾ ਆਪਲਾ ਬਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ**, *this house is one of my own building*; **ਅਸੀਂ ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਨਾਂ ਦੀ ਆਪਲੀ ਜਮੀਨ ਟਿੱਤੀ**, *we gave them their own ground.* But the personal pronoun is sometimes omitted, especially the first person; as **ਇਹ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ ?** *whose is this ?* **ਆਪਲਾ ਹੀ ਹੈ**, *it is mine.* In these cases the personal pronouns alone would suffice, but the use of **ਆਪਲਾ** makes the idea emphatic.

COMPOUND PRONOUNS.

60. The following Compound Pronouns are used; viz. **ਜੋ ਕੋਈ**, *whoever*; **ਜੋ ਕੁਛ**, *whatever*; **ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ**, *whichever*; **ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ**, *one or another*; **ਕੁਛ ਨਾ ਕੁਛ**, *something or other*; **ਕੁਛ ਦਾ ਕੁਛ**, *something else*; **ਹੋਰ ਕੋਈ**, *another*; **ਹੋਰ ਕੁਛ**, *something more*; **ਇਹ ਜਿਹਾ**, and **ਅਹਾ ਜਹਾ**, *of this sort*; **ਉਹ ਜਿਹਾ**, *of that sort*; **ਜਿਹਾ ਕਿਹਾ**, *of what sort soever*; **ਹੋਰ ਕੀ**, *what else ?* **ਸਭ ਕੋਈ**, *all*; **ਸਭ ਦਾ ਸਭ**, *all without exception*; **ਸਭ ਕੁਛ**, *every thing* **ਹਰੇਕ**, *every one, all*; **ਕੋਈ ਇਕ**, *any one*; **ਹਰ ਕੋਈ**, *every one.*

(a) **ਜੋ ਕੋਈ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ, ਇਹ ਜਿਹਾ, ਅਹਾ ਜਹਾ, ਉਹ ਜਿਹਾ**, and **ਜਿਹਾ ਕਿਹਾ** are declined in both their component parts; thus—

<i>Mas. and Fem.</i>		<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
N.	ਜੋ ਕੋਈ,	ਇਹ ਜਿਹਾ,	ਇਹੀ ਜਿਹੀ,
I.	ਜਿਸ ਕਿਸੀ ਨੇ,	ਇਹੇ ਜਿਹੇ ਨੇ,	ਇਹੀ ਜਿਹੀ ਨੇ,
	&c.	&c.	&c.

(b) In ਹੋਰ ਕੋਈ, ਹੋਰ ਕੀ, ਮਭ ਕੋਈ, ਮਭ ਨਾ ਮਭ, ਹਰ ਕੋਈ, the latter element only undergoes a change in declension; thus—

<i>Singular.</i>		<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N. ਹੋਰ ਕੋਈ,		N. ਮਭ ਨਾ ਮਭ,	ਮਭ ਦੇ ਮਭ
I. ਹੋਰ ਕਿਸੀ ਨੈ,		I. ਮਭ ਦੇ ਮਭ ਨੈ,	ਮਭ ਦੇ ਮਭਨਾਂ ਨੈ,
&c.		&c.	&c.

(c) In ਕੋਈ ਇਕ the first part alone is inflected. All the rest are indeclinable.

61. ਈ, ਏ, and ਓ are sometimes added to pronouns to make them emphatic; as ਉਹੇ, ਇਹੇ, ਉਹੀ, ਮੇਈ, *this or that very one, the same*: ਮਭੇ and ਮਭੇ, *the whole*; ਆਪੇ *very self*. In other cases the particle ਹੀ is subjoined with the same effect.

62. ਮਾਰਾ and ਜਿਹਾ are sometimes used as adjuncts of emphasis; as ਬਹੁਤਮਾਰਾ *a great deal*; ਬਹੁਤਾਜਿਹਾ, *very little*. They may be attached to other adjectives of size and quantity as well as to adjective pronouns; as ਵਡਾਮਾਰਾ *very large*; ਛੋਟਾਜਿਹਾ, *very small*.

GENERAL REMARKS.

63. Pronouns in the instrumental case often follow the usage of nouns, by taking ਨੈ; as ਅਸਾਂ ਨੈ for ਅਸੀਂ, ਤੁਸਾਂ ਨੈ for ਤੁਸੀਂ, ਉਸ ਨੈ for ਉਹ, ਉਨਾਂ ਨੈ for ਉਨ੍ਹਾਂ, ਕਿਸ ਨੈ for ਕਿਨ, ਕਿਨਾਂ ਨੈ for ਕਿਨ੍ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੈ for ਜਿਨ, ਜਿਨਾਂ ਨੈ for ਜਿਨ੍ਹਾਂ, &c.

64. The Genitive ਮੇਰਾ, ਤੇਰਾ, ਅਸਾਡਾ, ਤੁਸਾਡਾ, &c. are declined like ਚਿੱਟਾ, the termination being always required to correspond with that of the word by which it is governed.

65. In the ablative singular ਮੇਰੇ ਤੇ and ਤੇਰੇ ਤੇ are often substituted for ਮੇ ਤੇ and ਤੇ ਤੇ.

66. In the oblique cases singular of ਉਹ, ਇਹ, ਜੇ, ਮੈ, ਕੋਲ, ਕੋਈ, the letter ਮ is sometimes changed into ਤ; as ਉਤ, ਇਤ, ਜਿਤ, ਤਿਤ, ਰਿਤ, ਕਿਤੇ, for ਉਸ, ਇਸ, &c.

67. Pronouns, as well as nouns and adjectives, may be repeated to express the idea of distribution or emphasis; as ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਗਏ, *they went each to his own house*; ਜੇ ਜੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਝਗੜੇ

ਵੰਮ ਆਉਲਗੀਆਂ, ਮੇ ਮੇ ਲੈ ਜਾਓ, *take the particular things that will be of use to you*; ਕੁਛ ਕੁਛ, *very little*; ਕੋਈ ਕੋਈ, *very few*.

68. Pronouns sometimes suffer elision in the final letter, or even in several letters, by being joined with nouns; as ਜਿੰਦਿਨ for ਜਿਮ ਟਿਨ, *in what day*. In this case the following consonant takes an *adhak*. The noun thus situated is also liable to be changed; as ਜਿੰਦਰ for ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ, *as long a time as*. Words of this class, being, in their use, equivalent to adverbs, may not improperly be treated as such. See ADVERB.

69. Contractions and transpositions are sometimes used; as ਕੋਈਕ for ਕੋਈ ਇਕ, and ਇਕਮ for ਕਿਸੀ ਇਕ, *some one*; but on this subject rules cannot well be laid down.

VERB.

70. The most general division of verbs is into Active and Neuter; otherwise called Transitive and Intransitive.

71. Transitive verbs have two voices—Active and Passive.

72. Almost all verbs, whether active or neuter, have a causal form; and some of them a double causal. All causals have an active signification. Many of the common active verbs may be considered causals of neuter roots. For a further explanation see *Section 89*.

73. There are four Moods—the Indicative, Potential, Imperative, and Infinitive. The Subjunctive idea is expressed by prefixing the conjunction ਜੇ or ਜੇਕਰ, *if*, to the Indicative and Potential moods.

74. There are twelve Tenses, which may most conveniently be named according to their forms, as follows, viz. Indefinite Present, Instant Present, Instant Present Continuative, Past Present, Past Present Continuative, Future Present, Future Present Continuative, Indefinite Past, Present Past, Remote Past, Future Past, Indefinite Future.

75. Verbs have the same variations of gender, number, and person, as nouns and pronouns.

76. Every verb has four Participles, and a Gerund. The Participles are the Present, Past, Indefinite, and Substantive.

77. The second person singular of the Imperative mood is the root

of the verb; the present and past participles, and the future tense of the Potential mood, may, after the root, be considered the principal parts; these being the elements, out of which, with the help of auxiliaries, all the tenses are formed. If the root ends in **ਉ**, the present participle is formed by placing a *bindi* over the **ਉ** and adding **ਣਾ**; as **ਆਉ**, *come*, **ਆਉਂਣਾ**, *coming*; **ਸੇਉ**, *serve*, **ਸੇਉਂਣਾ**, *serving*; the past participle, by changing **ਉ** into **ਇਆ** or **ਵਿਆ**; as **ਆਇਆ**, *being come*, **ਸੇਵਿਆ**, *being served*; the future Potential by changing **ਉ** into **ਵਾਂ**; as **ਆਵਾਂ**, *I may come*.

78. In regular verbs, if the root ends with a consonant, the Present Participle is formed by adding **ਣਾ**; as **ਘੱਲ**, *send*, **ਘੱਲਣਾ**, *sending*; the past participle, by adding **ਇਆ**; as **ਘੱਲਿਆ**, *being sent*; and the future Potential by adding **ਆਂ**; as **ਘੱਲਾਂ**, *I may send*.

79. The Indefinite Participle is formed by adding **ਕੇ** to the final letter of the root; as **ਘੱਲ**, **ਘੱਲਕੇ**, *having sent*; except that in roots ending in **ਉ**, the **ਉ** is dropped, and **ਕੇ** attached to the preceding vowel; as **ਘਲਾਉ**, *cause to be sent*, **ਘਲਾਕੇ**, *having caused to be sent*. Sometimes, however, **ਇ** is substituted for **ਉ**; as, **ਆਉ**, **ਆਇਕੇ**, *having come*. Not unfrequently the **ਕੇ** is omitted altogether.

80. The Substantive Participle is so called, because, while it retains the powers of the verb from which it is derived, it often assumes also the attributes of a substantive. It is formed by adding **ਵਾਲਾ**, **ਗਰ**, or **ਗਰਾ** to the oblique form of the Infinitive mood; as **ਘੱਲਣੀਵਾਲਾ**, *a sender*.

81. The Infinitive is formed by adding **ਣਾ** or **ਨਾ** to the root; the Gerund has usually the same form as the past participle; but in the case of irregular verbs, it deviates less from the root than the participle does. For an illustration, see the paradigms of the irregular verb **ਜਾਣਾ**, and the regular verb **ਘੱਲਣਾ**.

82. The auxiliaries are the defective verb **ਹਾਂ**, *am*, and the verbs **ਹੋਣਾ**, *to be*, and **ਜਾਣਾ**, *to go*. The manner of using these, the different forms and significations of the tenses, the method of forming the tenses of the Passive Voice, &c. can best be learned by an inspection of the Paradigms.

83. THE DEFECTIVE SUBSTANTIVE VERB ਹਾਂ, *I am*.

INDICATIVE MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਹਾਂ, *I am*.

Mas.

Fem.

<i>Sing.</i>	1	ਮੈਂ ਹਾਂ, ਹਾਂਗਾ,	ਹਾਂ, ਹਾਂਗੀ,
	2	ਤੂੰ ਹੈ, ਹੈਂਗਾ,	ਹੈ, ਹੈਂਗੀ,
	3	ਉਹ ਹੈ, ਹੈਂਗਾ,	ਹੈ, ਹੈਂਗੀ,
<i>Plur.</i>	1	ਅਸੀਂ ਹਾਂ, ਹਾਂਗੇ,	ਹਾਂ, ਹਾਂਗੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਹੈ, ਹੈਂਗੇ,	ਹੈ, ਹੈਂਗੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਹਨ, ਹਨਗੇ, ਹੈਨ,	ਹਨ, ਹਨਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹਾਂ, *if I am*.

The variations of gender, number, and person, are not given for the Subjunctive forms, because in these respects it does not differ from the examples to which it is subjoined: and so throughout.

INDEFINITE PAST.

ਮੈਂ ਸਾ, *I was*.

Mas.

<i>Sing.</i>	1	ਮੈਂ ਸਾ, ਸਾਗਾ, ਸੀ, ਸੀਗਾ, ਸਾਂ, ਸਾਂਗਾ, ਥਾ, ਹੈਸਾਂ,
	2	ਤੂੰ ਸਾ, ਸਾਗਾ, ਸੀ, ਸੀਗਾ, ਥਾ, ਹੈਸੀ,
	3	ਉਹ ਸਾ, ਸਾਗਾ, ਸੀ, ਸੀਗਾ, ਥਾ, ਹੈਸੀ,
<i>Plur.</i>	1	ਅਸੀਂ ਸੇ, ਸੇਗੇ, ਸੀ, ਸੀਗੇ, ਸਾਂ, ਸਾਂਗੇ, ਥੇ, ਹੈਸੇ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਸੇ, ਸੇਗੇ, ਸੀ, ਸੀਗੇ, ਥੇ, ਹੈਸੇ,
	3	ਉਹ ਸੇ, ਸੇਗੇ, ਸੀ, ਸੀਗੇ, ਸਨ, ਸਨਗੇ, ਸੈਨ, ਥੇ, ਹੈਸਨ,

Fem.

<i>Sing.</i>	1	ਮੈਂ ਸੀ, ਸੀਗੀ, ਸਾਂ, ਸਾਂਗੀ, ਥੀ, ਹੈਸਾਂ,
	2	ਤੂੰ ਸੀ, ਸੀਗੀ, ਥੀ, ਹੈਸੀ,
	3	ਉਹ ਸੀ, ਸੀਗੀ, ਥੀ, ਹੈਸੀ,
<i>Plur.</i>	1	ਅਸੀਂ ਸੀਆਂ, ਸੀਗੀਆਂ, ਸਾਂ, ਸਾਂਗੀਆਂ, ਥੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਸੀਆਂ, ਸੀਗੀਆਂ, ਥੀਆਂ, ਹੈਸੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਸੀਆਂ, ਸੀਗੀਆਂ, ਸਨ, ਸਨਗੀਆਂ, ਸੈਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਸਾ, *if I was*.

D

84. PARADIGM OF THE NEUTER AND AUXILIARY VERB ਹੋਣਾ, *to be*.

ROOT.

ਹੋ, *be, exist, become.*

PRINCIPAL PARTS.

Present, ਹੁੰਦਾ; *Past*, ਹੋਇਆ; *Future*, ਹੋਵਾਂ.

IMPERATIVE MOOD.

INSTANT FUTURE, or PRESENT.

*Sing.**Plur.*2 ਤੂੰ ਹੋ, *be thou,*ਤੁਸੀਂ ਹੋਵੋ, *be ye.*

This tense is also used in the sense of the Remote Future.

REMOTE FUTURE.

*Sing.**Plural.*2 ਤੂੰ ਹੋਈਂ, *be thou, (hereafter,)* ਤੁਸੀਂ ਹੋਇਓ, *be ye, (hereafter.)*

PARTICIPLES.

PRESENT.

ਹੁੰਦਾ, *being, or becoming.**Mas.**Fem.*

<i>Sing.</i>	N.	ਹੁੰਦਾ, ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ,	ਹੁੰਦੀ, ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ,
	I.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ,	ਹੁੰਦੀ, ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ,
	G.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ,	ਹੁੰਦੀ, ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ,
	D.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ,	ਹੁੰਦੀ, ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ,
	Ac.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ,	ਹੁੰਦੀ, ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ,
	Ab.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ,	ਹੁੰਦੀ, ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ,
	V.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦਿਆ, ਹੁੰਦੇ ਹੋਇਆ,	ਹੁੰਦੀ, ਹੁੰਦੀਏ, ਹੁੰਦੀਏ ਹੋਈਏ,
<i>Plur.</i>	N.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ,	ਹੁੰਦੀਆਂ, ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	I.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਹੁੰਦੀਆਂ, ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	G.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਹੁੰਦੀਆਂ, ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	D.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਹੁੰਦੀਆਂ, ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	Ac.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਹੁੰਦੀਆਂ, ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	Ab.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਹੁੰਦੀਆਂ, ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	V.	ਹੁੰਦੇ, ਹੁੰਦਿਓ, ਹੁੰਦੇ ਹੋਇਓ,	ਹੁੰਦੀਓ, ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਓ.

PAST.

ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ, *having become.*

	<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
<i>Sing.</i>	N. ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ,	ਹੋਈ ਹੋਈ,
	I. ਹੋਏ ਹੋਏ,	ਹੋਈ ਹੋਈ,
	G. ਹੋਏ ਹੋਏ,	ਹੋਈ ਹੋਈ,
	D. ਹੋਏ ਹੋਏ,	ਹੋਈ ਹੋਈ,
	Ac. ਹੋਏ ਹੋਏ,	ਹੋਈ ਹੋਈ,
	Ab. ਹੋਏ ਹੋਏ,	ਹੋਈ ਹੋਈ,
	V. ਹੋਏ ਹੋਏ, ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ,	ਹੋਈ ਹੋਈਏ,
<i>Plur.</i>	N. ਹੋਏ ਹੋਏ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	I. ਹੋਇਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	G. ਹੋਇਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	D. ਹੋਇਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	Ac. ਹੋਇਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	Ab. ਹੋਇਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ, [ਹੋਈਓ.
	V. ਹੋਏ ਹੋਇਓ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਓ, ਹੋਈਓ

In the last member of these reduplicated forms of speech the ਹੋ is often changed into ਓ; as ਹੋਇਆ ਓਇਆ for ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ.

INDEFINITE.

ਹੋਕੇ, *being, having become.*

ਹੋ, ਹੋਕੇ, ਹੋਇਕੇ.

The Indefinite Participle is indeclinable.

SUBSTANTIVE PARTICIPLE.

ਹੋਲਵਾਲਾ, *being, one that is, or is to be, becoming.*

{ ਹੋਲਵਾਲਾ, ਹੋਲਹਾਰ, ਹੋਲਹਾਰਾ,
ਹੋਲੇਵਾਲਾ, ਹੋਲੇਹਾਰ, ਹੋਲੇਹਾਰਾ.

These are declined like nouns and adjectives; thus—

ਹੋਣਵਾਲਾ, *being, &c.*

		<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>	
<i>Sing.</i>	N.	ਹੋਣਵਾਲਾ,	ਹੋਣਵਾਲੀ,	
	I.	ਹੋਣਵਾਲੇ,	ਹੋਣਵਾਲੀ ਨੈ,	
	G.	ਹੋਣਵਾਲੇ,	ਹੋਣਵਾਲੀ ਨਾ,	
	D.	ਹੋਣਵਾਲੇ,	ਹੋਣਵਾਲੀ ਨੂੰ,	
	Ac.	ਹੋਣਵਾਲੇ,	ਹੋਣਵਾਲੀ ਨੂੰ,	
	Ab.	ਹੋਣਵਾਲੇ,	ਹੋਣਵਾਲੀ ਤੇ,	
	V.	ਏ ਹੋਣਵਾਲਿਆ,	ਹੋਣਵਾਲੀਏ,	
<i>Plur.</i>	N.	ਹੋਣਵਾਲੇ,	ਹੋਣਵਾਲੀਆਂ,	
	I.	ਹੋਣਵਾਲਿਆਂ,	ਹੋਣਵਾਲੀਆਂ ਨੈ,	
	G.	ਹੋਣਵਾਲਿਆਂ,	ਹੋਣਵਾਲੀਆਂ ਨਾ,	
	D.	ਹੋਣਵਾਲਿਆਂ,	ਹੋਣਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ,	
	Ac.	ਹੋਣਵਾਲਿਆਂ,	ਹੋਣਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ,	
	Ab.	ਹੋਣਵਾਲਿਆਂ,	ਹੋਣਵਾਲੀਆਂ ਤੇ,	
	V.	ਹੋਣਵਾਲਿਓ,	ਹੋਣਵਾਲੀਓ.	

GERUND.

ਹੋਇਆ, *being.*

		<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
<i>Sing.</i>	Nom.	ਹੋਇਆ,	ਹੋਈ,
	Obl. cases,	ਹੋਏ,	ਹੋਈ,
<i>Plur.</i>	Nom.	ਹੋਏ,	ਹੋਈਆਂ,
	Obl. cases,	ਹੋਇਆਂ,	ਹੋਈਆਂ.

INFINITIVE MOOD.

ਹੋਣਾ, *to be, being, becoming.*

		<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
<i>Sing.</i>	N.	ਹੋਣ, ਹੋਣਾ,	ਹੋਣ, ਹੋਣੀ,
	I.	ਹੋਣ, ਹੋਣੇ,	ਹੋਣ, ਹੋਣੀ ਨੈ,
	G.	ਹੋਣ, ਹੋਣੇ,	ਹੋਣ, ਹੋਣੀ ਨਾ,
	D.	ਹੋਣ, ਹੋਣੇ,	ਹੋਣ, ਹੋਣੀ ਨੂੰ,
	Ac.	ਹੋਣ, ਹੋਣੇ,	ਹੋਣ, ਹੋਣੀ ਨੂੰ,
	Ab.	ਹੋਣ, ਹੋਣੇ,	ਹੋਣ, ਹੋਣੀ ਤੇ,
	V.	— — —	— — —

Plur.	N.	ਹੋਕੇ,	ਹੋਕੀਆਂ
	I.	ਹੋਕੇ, ਹੋਕਿਆਂ,	ਹੋਕੀਆਂ ਨੇ,
	G.	ਹੋਕੇ, ਹੋਕਿਆਂ,	ਹੋਕੀਆਂ ਨਾ,
	D.	ਹੋਕੇ, ਹੋਕਿਆਂ,	ਹੋਕੀਆਂ ਨੂੰ,
	Ac.	ਹੋਕੇ, ਹੋਕਿਆਂ,	ਹੋਕੀਆਂ ਨੂੰ,
	Ab.	ਹੋਕੇ, ਹੋਕਿਆਂ,	ਹੋਕੀਆਂ ਤੇ,
	V.	— — —	— — —

INDICATIVE MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ, *I exist.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ,	ਹੁੰਦੀ,
	2	ਤੂੰ ਹੁੰਦਾ,	ਹੁੰਦੀ,
	3	ਉਹ ਹੁੰਦਾ,	ਹੁੰਦੀ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਹੁੰਦੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਹੁੰਦੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਹੁੰਦੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ, *if I exist.*

INSTANT PRESENT.

ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, *I am existing.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ,	ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ,
	2	ਤੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,	ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
	3	ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,	ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਾਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋ,
	3	ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, *if I am existing.*

INSTANT PRESENT CONTINUATIVE. (Wanting.)

PAST PRESENT.

ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਸਾ, *I was existing.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{ 1	ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਸਾ,	ਹੁੰਦੀ ਸੀ,
	2	ਤੂੰ ਹੁੰਦਾ ਸਾ,	ਹੁੰਦੀ ਸੀ,
	3	ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਸਾ,	ਹੁੰਦੀ ਸੀ,
Plur.	{ 1	ਅਸੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਸੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਸਾ, *if I was existing.*

PAST PRESENT CONTINUATIVE. (Wanting.)

FUTURE PRESENT.

ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, *I probably am, shall be, or may have been, existing, &c.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{ 1	ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ,	ਹੁੰਦੀ ਹੋਵਾਂਗੀ,
	2	ਤੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਂਗਾ,	ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਂਗੀ,
	3	ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ,	ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ,
Plur.	{ 1	ਅਸੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵੇਂਗੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਵੇਂਗੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵੇਂਗੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਵੇਂਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, *if I am existing.*

The preterite sense of this tense, however, is unusual, being confined perhaps to verbs of existence and continuance.

FUTURE PRESENT CONTINUATIVE. (Wanting.)

INDEFINITE PAST.

ਮੈਂ ਹੋਇਆ, *I became.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{ 1	ਮੈਂ ਹੋਇਆ,	ਹੋਈ,
	2	ਤੂੰ ਹੋਇਆ,	ਹੋਈ,
	3	ਉਹ ਹੋਇਆ,	ਹੋਈ,

Plur.	1	ਅਸੀਂ ਹੋਏ,	ਹੋਈਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਹੋਏ,	ਹੋਈਆਂ,
	3	ਉਹ ਹੋਏ,	ਹੋਈਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੋਇਆ, *if I became.*

PRESENT PAST.

ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, *I have become.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹਾਂ,	ਹੋਈ ਹਾਂ,
	2	ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ,	ਹੋਈ ਹੈ,
	3	ਉਹ ਹੋਇਆ ਹੈ,	ਹੋਈ ਹੈ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਹੋਏ ਹਾਂ,	ਹੋਈਆਂ ਹਾਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਹੋਏ ਹੋ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋ,
	3	ਉਹ ਹੋਏ ਹਨ,	ਹੋਈਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, *if I have become.*

REMOTE PAST.

ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਸਾ, *I had become.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਸਾ,	ਹੋਈ ਸੀ,
	2	ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਸਾ,	ਹੋਈ ਸੀ,
	3	ਉਹ ਹੋਇਆ ਸਾ,	ਹੋਈ ਸੀ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਹੋਏ ਸੇ,	ਹੋਈਆਂ ਸੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਹੋਏ ਸੇ,	ਹੋਈਆਂ ਸੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਹੋਏ ਸੇ,	ਹੋਈਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਸਾ, *if I had become.*

FUTURE PAST.

ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵਾਂਗਾ, *I probably have, or I shall have become.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵਾਂਗਾ,	ਹੋਈ ਹੋਵਾਂਗੀ,
	2	ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਂਗਾ,	ਹੋਈ ਹੋਵੇਂਗੀ,
	3	ਉਹ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ,	ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ,

Plur.	{	1 ਅਮੀਂ ਹੋਏ ਹੋਵਾਂਗੇ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ,
		2 ਤੁਮੀਂ ਹੋਏ ਹੋਵੋਗੇ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਵੋਗੀਆਂ,
		3 ਓਹ ਹੋਏ ਹੋਲਗੇ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਲਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵਾਂਗਾ, *if I shall have become.*

INDEFINITE FUTURE.

ਮੈਂ ਹੋਵਾਂਗਾ, *I shall be.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਹੋਵਾਂਗਾ,	ਹੋਵਾਂਗੀ,
		2 ਤੂੰ ਹੋਵੇਂਗਾ,	ਹੋਵੇਂਗੀ,
		3 ਉਹ ਹੋਵੇਗਾ,	ਹੋਵੇਗੀ,
Plur.	{	1 ਅਮੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ,	ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ,
		2 ਤੁਮੀਂ ਹੋਵੋਗੇ,	ਹੋਵੋਗੀਆਂ,
		3 ਓਹ ਹੋਲਗੇ,	ਹੋਲਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੋਵਾਂਗਾ, *if I shall be.*

POTENTIAL MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ, *I would be.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ,	ਹੁੰਦੀ,
		2 ਤੂੰ ਹੁੰਦਾ,	ਹੁੰਦੀ,
		3 ਉਹ ਹੁੰਦਾ,	ਹੁੰਦੀ,
Plur.	{	1 ਅਮੀਂ ਹੁੰਦੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ,
		2 ਤੁਮੀਂ ਹੁੰਦੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ,
		3 ਓਹ ਹੁੰਦੇ,	ਹੁੰਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ, *if I were.*

The Indefinite present tense, in the Potential Mood, is often used in the sense of the present past.

INSTANT PRESENT. (Wanting.)

INSTANT PRESENT CONTINUATIVE. (Wanting.)

FUTURE PRESENT.

ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂ, *I may be existing.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂ,	ਹੁੰਦੀ ਹੋਵਾਂ,
	2 ਤੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਂ,	ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਂ,
	3 ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ,	ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਏ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵੋ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਵੋ,
	3 ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣ,	ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂ, *if I may be existing.*

PRESENT PAST.

ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ, *I would have become.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ,	ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ,
	2 ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ,	ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ,
	3 ਉਹ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ,	ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ,	ਹੋਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ,	ਹੋਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
	3 ਉਹ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ,	ਹੋਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ, *if I had become.*

FUTURE PAST.

ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵਾਂ, *I may have become.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵਾਂ,	ਹੋਈ ਹੋਵਾਂ,
	2 ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਂ,	ਹੋਈ ਹੋਵੇਂ,
	3 ਉਹ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ,	ਹੋਈ ਹੋਵੇ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਹੋਏ ਹੋਏ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਏ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਹੋਏ ਹੋਵੋ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਵੋ,
	3 ਉਹ ਹੋਏ ਹੋਣ,	ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵਾਂ, *if I perchance have become.*

INDEFINITE FUTURE.

ਮੈਂ ਹੋਵਾਂ, *I may be, I may become.*

Sing.	1	ਮੈਂ ਹੋਵਾਂ,	Plur.	1	ਅਸੀਂ ਹੋਏ,
	2	ਤੂੰ ਹੋਵੇਂ,		2	ਤੁਸੀਂ ਹੋਓ, ਹੋਵੋ,
	3	ਉਹ ਹੋਵੇ,		3	ਉਹ ਹੋਏ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਹੋਵਾਂ, *if I be, should I be.*

NOTE. It may be remarked, that instead of ਹੋਵਾਂ, in whatever tense it occurs, many are in the habit of writing ਹੋਣਾ; and the same tendency to lengthen ਉ into ਓ shows itself in all sorts of words.

It is common also to change ਹੋਵਾਂ, when it is used with the first person, into ਹੋਨਾ; and the same is true of other verbs, as ਜਾਨਾ for ਜਾਣਾ, ਲਿਖਨਾ for ਲਿਖਣਾ, &c. Compare Section 95. The case mentioned in the last paragraph of that section ought perhaps to be referred to this head; though this would require the verb ਲਿਖਣਾ to be written with ਨ, making it ਲਿਖਨਾ.

PARADIGM OF THE IRR. NEUTER AND AUXILIARY VERB ਜਾਣਾ, *to go.*

Root.

ਜਾਹ, *go.*

PRINCIPAL PARTS.

Present ਜਾਣਾ, *Past* ਗਿਆ, *Future* ਜਾਵਾਂ.

IMPERATIVE MOOD.

INSTANT FUTURE or PRESENT.

Sing.		Plur.	
2	ਤੂੰ ਜਾਹ, <i>go thou,</i>	ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ, ਜਾਓ,	<i>go ye.</i>

REMOTE FUTURE.

Sing.		Plur.	
2	ਤੂੰ ਜਾਈਂ, <i>go thou, (hereafter,)</i>	ਤੁਸੀਂ ਜਾਓਈਂ, <i>go ye, (hereafter.)</i>	

PARTICIPLES.

PRESENT.

ਜਾਂਟਾਂ, *going*.

	<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
<i>Sing.</i>	N. ਜਾਂਟਾਂ, ਜਾਂਟਾਂ ਹੋਇਆ,	ਜਾਂਟੀ, ਜਾਂਟੀ ਹੋਈ,
	I. ਜਾਂਟੇ, ਜਾਂਟੇ ਹੋਏ,	ਜਾਂਟੀ, ਜਾਂਟੀ ਹੋਈ,
	G. ਜਾਂਟੇ, ਜਾਂਟੇ ਹੋਏ,	ਜਾਂਟੀ, ਜਾਂਟੀ ਹੋਈ,
	D. ਜਾਂਟੇ, ਜਾਂਟੇ ਹੋਏ,	ਜਾਂਟੀ, ਜਾਂਟੀ ਹੋਈ,
	Ac. ਜਾਂਟੇ, ਜਾਂਟੇ ਹੋਏ,	ਜਾਂਟੀ, ਜਾਂਟੀ ਹੋਈ,
	Ab. ਜਾਂਟੇ, ਜਾਂਟੇ ਹੋਏ, [ਇਆ, &c.	ਜਾਂਟੀ, ਜਾਂਟੀ ਹੋਈ, [ਈਏ,
	V. ਜਾਂਟੇ, ਜਾਂਟਿਆ, ਜਾਂਟਿਆ ਹੋ-	ਜਾਂਟੀ, ਜਾਂਟੀਏ, ਜਾਂਟੀਏ ਹੋ-
<i>Plur.</i>	N. ਜਾਂਟੇ, ਜਾਂਟੇ ਹੋਏ,	ਜਾਂਟੀਆਂ, ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	I. ਜਾਂਟਿਆਂ, ਜਾਂਟਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਜਾਂਟੀਆਂ, ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	G. ਜਾਂਟਿਆਂ, ਜਾਂਟਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਜਾਂਟੀਆਂ, ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	D. ਜਾਂਟਿਆਂ, ਜਾਂਟਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਜਾਂਟੀਆਂ, ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	Ac. ਜਾਂਟਿਆਂ, ਜਾਂਟਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਜਾਂਟੀਆਂ, ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	Ab. ਜਾਂਟਿਆਂ, ਜਾਂਟਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਜਾਂਟੀਆਂ, ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	V. ਜਾਂਟਿਓ, ਜਾਂਟਿਓ ਹੋਇਓ, &c.	ਜਾਂਟੀਓ, ਜਾਂਟੀਓ ਹੋਈਓ.

PAST.

ਗਿਆ, ਗਇਆ, *gone*.

	<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
<i>Sing.</i>	N. ਗਿਆ, ਗਿਆ ਹੋਇਆ, &c.	ਗਈ, ਗਈ ਹੋਈ,
	I. ਗਏ, ਗਏ ਹੋਏ,	ਗਈ, ਗਈ ਹੋਈ,
	G. ਗਏ, ਗਏ ਹੋਏ,	ਗਈ, ਗਈ ਹੋਈ,
	D. ਗਏ, ਗਏ ਹੋਏ,	ਗਈ, ਗਈ ਹੋਈ,
	Ac. ਗਏ, ਗਏ ਹੋਏ,	ਗਈ, ਗਈ ਹੋਈ,
	Ab. ਗਏ, ਗਏ ਹੋਏ,	ਗਈ, ਗਈ ਹੋਈ,
	V. ਗਏ, ਗਏ ਹੋਏ, &c.	ਗਈਏ, ਗਈ ਹੋਈਏ,
<i>Plur.</i>	N. ਗਏ, ਗਏ ਹੋਏ,	ਗਈਆਂ, ਗਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	I. ਗਇਆਂ, ਗਇਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਗਈਆਂ, ਗਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	G. ਗਇਆਂ, ਗਇਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਗਈਆਂ, ਗਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	D. ਗਇਆਂ, ਗਇਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਗਈਆਂ, ਗਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	Ac. ਗਇਆਂ, ਗਇਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਗਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	Ab. ਗਇਆਂ, ਗਇਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਗਈਆਂ, ਗਈਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	V. ਗਇਓ, ਗਇਓ ਹੋਇਓ, &c.	ਗਈਓ, ਗਈਓ ਹੋਈਓ.

INDEFINITE.

ਜਾਵੇ, *going, having gone.*

ਜਾ, ਜਾਵੇ, ਜਾਇਵੇ.

SUBSTANTIVE PARTICIPLE.

ਜਾਣੁਹਾਲਾ, *going, one that goes, or is to go.*

{ ਜਾਣੁਹਾਲਾ, ਜਾਣੁਗਰ, ਜਾਣੁਗਰਾ,
 { ਜਾਲੇਹਾਲਾ, ਜਾਲੇਗਰ, ਜਾਲੇਗਰਾ.

ਜਾਣੁਹਾਲਾ, *going, &c.*

		Mas.	Fem.
Sing.	N.	ਜਾਣੁਹਾਲਾ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀ,
	I.	ਜਾਣੁਹਾਲੇ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀ ਨੈ,
	G.	ਜਾਣੁਹਾਲੇ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀ ਟਾ,
	D.	ਜਾਣੁਹਾਲੇ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀ ਕੂੰ,
	Ac.	ਜਾਣੁਹਾਲੇ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀ ਕੂੰ,
	Ab.	ਜਾਣੁਹਾਲੇ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀ ਤੇ,
	V.	ਏ ਜਾਣੁਹਾਲਿਆ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀਏ,
Plur.	N.	ਜਾਣੁਹਾਲਿਆਂ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀ,
	I.	ਜਾਣੁਹਾਲਿਆਂ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀਆਂ ਨੈ,
	G.	ਜਾਣੁਹਾਲਿਆਂ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀਆਂ ਟਾ,
	D.	ਜਾਣੁਹਾਲਿਆਂ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀਆਂ ਕੂੰ,
	Ac.	ਜਾਣੁਹਾਲਿਆਂ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀਆਂ ਕੂੰ,
	Ab.	ਜਾਣੁਹਾਲਿਆਂ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀਆਂ ਤੇ,
	V.	ਏ ਜਾਣੁਹਾਲਿਓ,	ਜਾਣੁਹਾਲੀਓ.

GERUND.

ਜਾਣਾ, *going.*

		Mas.	Fem.
Sing.	Nom.	ਜਾਣਾ, ਜਾਇਆ, ਗਇਆ, ਗਿਆ,	ਜਾਈ, ਗਈ,
	Obl.	ਜਾਏ, ਜਾਇਆਂ, ਜਾਇਆਂ ਪੈਇਆਂ,	ਜਾਈ, ਗਈ,
		ਗਏ, ਗਇਆਂ, ਗਿਆਂ ਪੈਇਆਂ,	
Plur.	Nom.	ਜਾਏ, ਗਏ,	ਜਾਈਆਂ, ਗਈਆਂ,
	Obl.	ਜਾਇਆਂ, ਗਇਆਂ, ਗਿਆਂ,	ਜਾਈਆਂ, ਗਈਆਂ.

INFINITIVE MOOD.

ਜਾਣਾ, *to go, going.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	Nominative, ਜਾਣਾ, ਜਾਣ,	ਜਾਣੀ,
	{	Oblique cases, ਜਾਣੇ, ਜਾਣ,	ਜਾਣੀ, ਜਾਣ,
Plur.	{	Nominative, ਜਾਣੇ,	ਜਾਣੀਆਂ,
	{	Oblique cases, ਜਾਣੇ, ਜਾਣਿਆਂ, ਜਾਣੀਆਂ.	

INDICATIVE MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ, *I go.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ,	ਜਾਂਦੀ,
	{	2 ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ,	ਜਾਂਦੀ,
	{	3 ਉਹ ਜਾਂਦਾ,	ਜਾਂਦੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ,
	{	2 ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ,
	{	3 ਉਹ ਜਾਂਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ, *if I go.*

INSTANT PRESENT.

ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, *I am going.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ,	ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ,
	{	2 ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,	ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
	{	3 ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,	ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਾਂ,
	{	2 ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋ,
	{	3 ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, *if I am going.*

INSTANT PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਜਾਂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, *I am in the habit of going.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਜਾਂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ,	ਜਾਂਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ,
	2 ਤੂੰ ਜਾਂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,	ਜਾਂਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
	3 ਉਹ ਜਾਂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,	ਜਾਂਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਜਾਂਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ,	ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਾਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ,	ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋ,
	3 ਉਹ ਜਾਂਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,	ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, *if I am in the habit of going.*

PAST PRESENT.

ਮੈਂ ਜਾਂਟਾ ਸਾ, *I was going.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਜਾਂਟਾ ਸਾ,	ਜਾਂਟੀ ਸੀ,
	2 ਤੂੰ ਜਾਂਟਾ ਸਾ,	ਜਾਂਟੀ ਸੀ,
	3 ਉਹ ਜਾਂਟਾ ਸਾ,	ਜਾਂਟੀ ਸੀ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਜਾਂਟੇ ਸੇ,	ਜਾਂਟੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਟੇ ਸੇ,	ਜਾਂਟੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	3 ਉਹ ਜਾਂਟੇ ਸੇ,	ਜਾਂਟੀਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਂਟਾ ਸਾ, *if I was going.*

PAST PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਜਾਂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾ, *I was in the habit of going.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਜਾਂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾ,	ਜਾਂਟੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ,
	2 ਤੂੰ ਜਾਂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾ,	ਜਾਂਟੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ,
	3 ਉਹ ਜਾਂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾ,	ਜਾਂਟੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਜਾਂਟੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ,	ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਟੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ,	ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	3 ਉਹ ਜਾਂਟੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ,	ਜਾਂਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾ, *if I was in the habit of going.*

FUTURE PRESENT.

ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, *I am probably, or shall be, going.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ,	ਜਾਣਦੀ ਹੋਵਾਂਗੀ,
	2 ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇਂਗਾ,	ਜਾਣਦੀ ਹੋਵੇਂਗੀ,
	3 ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇਗਾ,	ਜਾਣਦੀ ਹੋਵੇਗੀ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ,	ਜਾਣਦੀਆਂ ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੇਂਗੇ,	ਜਾਣਦੀਆਂ ਹੋਵੇਂਗੀਆਂ,
	3 ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ,	ਜਾਣਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, *if I am probably, or shall be, going.*

FUTURE PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, *I am probably, or shall be, in the habit of going.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ,	ਜਾਣਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵਾਂਗੀ,
	2 ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਂਗਾ,	ਜਾਣਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਂਗੀ,
	3 ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ,	ਜਾਣਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ,	ਜਾਣਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵੇਂਗੇ,	ਜਾਣਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਵੇਂਗੀਆਂ,
	3 ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ,	ਜਾਣਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, *if I am probably, or shall be, &c.*

INDEFINITE PAST.

ਮੈਂ ਗਿਆ, *I went.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਗਿਆ,	ਗਈ,
	2 ਤੂੰ ਗਿਆ,	ਗਈ,
	3 ਉਹ ਗਿਆ,	ਗਈ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਗਏ,	ਗਈਆਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਗਏ,	ਗਈਆਂ,
	3 ਉਹ ਗਏ,	ਗਈਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਗਿਆ, *if I went.*

PRESENT PAST.

ਮੈਂ ਗਿਆ ਹਾਂ, *I have gone.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਗਿਆ ਹਾਂ,	ਗਈ ਹਾਂ,
		2 ਤੂੰ ਗਿਆ ਹੈ,	ਗਈ ਹੈ,
		3 ਉਹ ਗਿਆ ਹੈ,	ਗਈ ਹੈ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਗਏ ਹਾਂ,	ਗਈਆਂ ਹਾਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਗਏ ਹੋ,	ਗਈਆਂ ਹੋ,
		3 ਉਹ ਗਏ ਹਨ,	ਗਈਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਗਿਆ ਹਾਂ, *if I have gone.*

REMOTE PAST.

ਮੈਂ ਗਿਆ ਸਾ, *I had gone.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਗਿਆ ਸਾ,	ਗਈ ਸੀ,
		2 ਤੂੰ ਗਿਆ ਸਾ,	ਗਈ ਸੀ,
		3 ਉਹ ਗਿਆ ਸਾ,	ਗਈ ਸੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਗਏ ਸੇ,	ਗਈਆਂ ਸੀਆਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਗਏ ਸੇ,	ਗਈਆਂ ਸੀਆਂ,
		3 ਉਹ ਗਏ ਸੇ,	ਗਈਆਂ ਸੀਆਂ,

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਗਿਆ ਸਾ, *if I had gone.*

FUTURE PAST.

ਮੈਂ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂਗਾ, *I probably have, or shall have, gone.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂਗਾ,	ਗਈ ਹੋਵਾਂਗੀ,
		2 ਤੂੰ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ,	ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ,
		3 ਉਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ,	ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਗਏ ਹੋਵਾਂਗੇ,	ਗਈਆਂ ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਗਏ ਹੋਵੇਗੇ,	ਗਈਆਂ ਹੋਵੇਗੀਆਂ,
		3 ਉਹ ਗਏ ਹੋਵੇਗੇ,	ਗਈਆਂ ਹੋਵੇਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂਗਾ, *if I probably have, or shall have, gone.*

INDEFINITE FUTURE.

ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ, *I shall or will go.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ,	ਜਾਵਾਂਗੀ,
		2 ਤੂੰ ਜਾਵੇਂਗਾ,	ਜਾਵੇਂਗੀ,
		3 ਉਹ ਜਾਵੇਗਾ,	ਜਾਵੇਗੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ,	ਜਾਵਾਂਗੀਆਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਜਾਵੋਗੇ, ਜਾਵੇਗੇ,	ਜਾਵੋਗੀਆਂ, ਜਾਵੇਗੀਆਂ,
		3 ਉਹ ਜਾਣਗੇ,	ਜਾਣਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ, *if I should go.*

POTENTIAL MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ, *I would go.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ,	ਜਾਂਦੀ,
		2 ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ,	ਜਾਂਦੀ,
		3 ਉਹ ਜਾਂਦਾ,	ਜਾਂਦੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ,
		3 ਉਹ ਜਾਂਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ, *if I were to go.*

INSTANT PRESENT.

ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, *I would be going.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
		2 ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
		3 ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
		3 ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, *if I were going.*

F

INSTANT PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, *I would be in the habit of going.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
		2	ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
		3	ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
		3	ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, *if I were in the habit of going.*

FUTURE PRESENT.

ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂ, *I may be going.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂ,	ਜਾਂਦੀ ਹੋਵਾਂ,
		2	ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਂ,	ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇਂ,
		3	ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ,	ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋਯੋ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਯੋ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋਵੋ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਵੋ,
		3	ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਹੋਯੋ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਯੋ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂ, *if I should be going.*

FUTURE PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂ, *I may be in the habit of going.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂ,	ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵਾਂ,
		2	ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਂ,	ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਂ,
		3	ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ,	ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਯੋ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਯੋ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵੋ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਵੋ,
		3	ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਯੋ,	ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਯੋ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂ, *if I may be in the habit of going.*

PRESENT PAST.

ਮੈਂ ਗਿਆ ਚੁੰਟਾ, *I would have gone.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{ 1	ਮੈਂ ਗਿਆ ਚੁੰਟਾ,	ਗਈ ਚੁੰਟੀ,
	2	ਤੂੰ ਗਿਆ ਚੁੰਟਾ,	ਗਈ ਚੁੰਟੀ,
	3	ਉਹ ਗਿਆ ਚੁੰਟਾ,	ਗਈ ਚੁੰਟੀ,
Plur.	{ 1	ਅਸੀਂ ਗਏ ਚੁੰਟੇ,	ਗਈਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਗਏ ਚੁੰਟੇ,	ਗਈਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਗਏ ਚੁੰਟੇ,	ਗਈਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਗਿਆ ਚੁੰਟਾ, *if I had gone.*

FUTURE PAST.

ਮੈਂ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂ, *I may have gone.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{ 1	ਮੈਂ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂ,	ਗਈ ਹੋਵਾਂ,
	2	ਤੂੰ ਗਿਆ ਹੋਵੇਂ,	ਗਈ ਹੋਵੇਂ,
	3	ਉਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ,	ਗਈ ਹੋਵੇ,
Plur.	{ 1	ਅਸੀਂ ਗਏ ਹੋਯੋ,	ਗਈਆਂ ਹੋਯੋ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਗਏ ਹੋਵੋ,	ਗਈਆਂ ਹੋਵੋ,
	3	ਉਹ ਗਏ ਹੋਯੋ,	ਗਈਆਂ ਹੋਯੋ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂ, *if I perchance have gone.*

INDEFINITE FUTURE.

ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ, *I may go.*

Mas. and Fem.

Sing.	{ 1	ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ,
	2	ਤੂੰ ਜਾਵੇਂ,
	3	ਉਹ ਜਾਵੇ,
Plur.	{ 1	ਅਸੀਂ ਜਾਯੋ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ, ਜਾਵੇ,
	3	ਉਹ ਜਾਯੋ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ, *if I go.*

86. PARADIGM OF THE REGULAR VERB **ਪੱਲਣਾ**, to send.

ROOT.

ਪੱਲ, send.

PRINCIPAL PARTS.

Present **ਪੱਲਣਾ**, *Past* **ਪੱਲਿਆ**, *Future* **ਪੱਲਾਂ**.

ACTIVE.

IMPERATIVE MOOD.

INSTANT FUTURE or PRESENT.

*Sing.*2 ਤੂੰ **ਪੱਲ**, send thou,*Plur.*ਤੁਮੀਂ **ਪੱਲੋ**, send ye.

REMOTE FUTURE.

*Sing.*2 ਤੂੰ **ਪੱਲੀਂ**, send thou, (hereafter,) ਤੁਮੀਂ **ਪੱਲੀਓ**, send ye, (hereafter.)*Plur.*

PARTICIPLES.

PRESENT.

ਪੱਲਣਾ, sending.*Mas.**Fem.*

<i>Sing.</i>	N.	ਪੱਲਣਾ, ਪੱਲਣਾ ਹੋਇਆ,	ਪੱਲਣੀ, ਪੱਲਣੀ ਹੋਈ,
	I.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲਣੀ, ਪੱਲਣੀ ਹੋਈ,
	G.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲਣੀ, ਪੱਲਣੀ ਹੋਈ,
	D.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲਣੀ, ਪੱਲਣੀ ਹੋਈ,
	A.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲਣੀ, ਪੱਲਣੀ ਹੋਈ,
	A.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣੇ ਹੋਏ, [ਹੋਇਆ,	ਪੱਲਣੀ, ਪੱਲਣੀ ਹੋਈ,
	V.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣਿਆ, ਪੱਲਣਿਆ	ਪੱਲਣੀ, ਪੱਲਣੀਏ, ਪੱਲਣੀ ਹੋਈਏ,
<i>Plur.</i>	N.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲਣੀਆਂ, ਪੱਲਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	I.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਪੱਲਣੀਆਂ, ਪੱਲਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	G.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਪੱਲਣੀਆਂ, ਪੱਲਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	D.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਪੱਲਣੀਆਂ, ਪੱਲਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	A.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਪੱਲਣੀਆਂ, ਪੱਲਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	A.	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਪੱਲਣੀਆਂ, ਪੱਲਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	V.	ਪੱਲਣੀਓ, ਪੱਲਣੇ ਹੋਇਓ,	{ ਪੱਲਣੀਓ, ਪੱਲਣੀਓ ਹੋਈਓ, ਪੱਲਣੀਆਂ ਹੋਈਓ.

PAST.

ਪੱਲਿਆ ਹੋਇਆ, *having sent.*

	Mas.	Fem.
Sing.	N. ਪੱਲਿਆ ਹੋਇਆ,	ਪੱਲੀ ਹੋਈ,
	I. ਪੱਲੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲੀ ਹੋਈ,
	G. ਪੱਲੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲੀ ਹੋਈ,
	D. ਪੱਲੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲੀ ਹੋਈ,
	Ac. ਪੱਲੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲੀ ਹੋਈ,
	Ab. ਪੱਲੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲੀ ਹੋਈ,
	V. ਪੱਲੇ ਹੋਏ, ਪੱਲਿਆ ਹੋਇਆ,	ਪੱਲੀ ਹੋਈਏ, ਪੱਲੀਏ ਹੋਈਏ,
Plur.	N. ਪੱਲੇ ਹੋਏ,	ਪੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	I. ਪੱਲਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਪੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	G. ਪੱਲਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਪੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	D. ਪੱਲਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਪੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	Ac. ਪੱਲਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਪੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
	Ab. ਪੱਲਿਆਂ ਹੋਇਆਂ,	ਪੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, [ਈਓ.
	V. ਪੱਲਿਓ ਹੋਇਓ,	ਪੱਲੀਓ ਹੋਇਓ, ਪੱਲੀਆਂ ਹੋ-

INDEFINITE.

ਪਲ, ਪੱਲਵੇ, *having sent.*

SUBSTANTIVE PARTICIPLE.

ਪੱਲਵਾਲਾ, *sending, one that sends, or is to send.*

{ ਪੱਲਵਾਲਾ, ਪੱਲਵਾਰ, ਪੱਲਵਾਰਾ,
{ ਪੱਲਵੇਵਾਲਾ, ਪੱਲਵੇਵਾਰ, ਪੱਲਵੇਵਾਰਾ.

This is declined like ਹੋਵਵਾਲਾ and ਜਾਵਵਾਲਾ.

GERUND.

ਪੱਲਿਆ, *sending.*

	Mas.	Fem.
Sing.	Nom. ਪੱਲਿਆ,	ਪੱਲੀ,
	Obl. cases, ਪੱਲੇ,	ਪੱਲੀ,
Plur.	Nom. ਪੱਲੇ,	ਪੱਲੀਆਂ,
	Obl. cases, ਪੱਲਿਆਂ,	ਪੱਲੀਆਂ.

INFINITIVE MOOD.

ਪੱਲਣਾ, *to send, sending.*

		<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
<i>Sing.</i>	{ Nominative,	ਪੱਲਣਾ, ਪੱਲਣ,	ਪੱਲਣੀ,
	{ Oblique cases,	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣ,	ਪੱਲਣੀ, ਪੱਲਣ,
<i>Plur.</i>	{ Nominative,	ਪੱਲਣੇ,	ਪੱਲਣੀਆਂ,
	{ Oblique cases,	ਪੱਲਣੇ, ਪੱਲਣਿਆਂ,	ਪੱਲਣੀਆਂ.

INDICATIVE MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਪੱਲਣਾ, *I send.*

		<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
<i>Sing.</i>	{ 1	ਮੈਂ ਪੱਲਣਾ,	ਪੱਲਣੀ,
	{ 2	ਤੂੰ ਪੱਲਣਾ,	ਪੱਲਣੀ,
	{ 3	ਉਹ ਪੱਲਣਾ,	ਪੱਲਣੀ,
<i>Plur.</i>	{ 1	ਅਸੀਂ ਪੱਲਣੇ,	ਪੱਲਣੀਆਂ,
	{ 2	ਤੁਸੀਂ ਪੱਲਣੇ,	ਪੱਲਣੀਆਂ,
	{ 3	ਉਹ ਪੱਲਣੇ,	ਪੱਲਣੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਪੱਲਣਾ, *if I send.*

INSTANT PRESENT.

ਮੈਂ ਪੱਲਣਾ ਹਾਂ, *I am sending.*

		<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
<i>Sing.</i>	{ 1	ਮੈਂ ਪੱਲਣਾ ਹਾਂ,	ਪੱਲਣੀ ਹਾਂ,
	{ 2	ਤੂੰ ਪੱਲਣਾ ਹੈ,	ਪੱਲਣੀ ਹੈ,
	{ 3	ਉਹ ਪੱਲਣਾ ਹੈ,	ਪੱਲਣੀ ਹੈ,
<i>Plur.</i>	{ 1	ਅਸੀਂ ਪੱਲਣੇ ਹਾਂ,	ਪੱਲਣੀਆਂ ਹਾਂ,
	{ 2	ਤੁਸੀਂ ਪੱਲਣੇ ਹੈ,	ਪੱਲਣੀਆਂ ਹੈ,
	{ 3	ਉਹ ਪੱਲਣੇ ਹਨ,	ਪੱਲਣੀਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਪੱਲਣਾ ਹਾਂ, *if I am sending.*

INSTANT PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਘੋਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਹਾਂ, *I am in the habit of sending.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਘੋਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਹਾਂ,	ਘੋਲਣੀ ਚੁੰਟੀ ਹਾਂ,
	2 ਤੂੰ ਘੋਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਹੈ,	ਘੋਲਣੀ ਚੁੰਟੀ ਹੈ,
	3 ਉਹ ਘੋਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਹੈ,	ਘੋਲਣੀ ਚੁੰਟੀ ਹੈ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਘੋਲਦੇ ਚੁੰਟੇ ਹਾਂ,	ਘੋਲਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਹਾਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਘੋਲਦੇ ਚੁੰਟੇ ਹੋ,	ਘੋਲਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਹੋ,
	3 ਉਹ ਘੋਲਦੇ ਚੁੰਟੇ ਹਨ,	ਘੋਲਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੋਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਹਾਂ, *if I am in the habit of sending.*

PAST PRESENT.

ਮੈਂ ਘੋਲਣਾ ਮਾ, *I was sending.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਘੋਲਣਾ ਮਾ,	ਘੋਲਣੀ ਮੀ,
	2 ਤੂੰ ਘੋਲਣਾ ਮਾ,	ਘੋਲਣੀ ਮੀ,
	3 ਉਹ ਘੋਲਣਾ ਮਾ,	ਘੋਲਣੀ ਮੀ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਘੋਲਦੇ ਸੇ,	ਘੋਲਣੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਘੋਲਦੇ ਸੇ,	ਘੋਲਣੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	3 ਉਹ ਘੋਲਦੇ ਸੇ,	ਘੋਲਣੀਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੋਲਣਾ ਮਾ, *if I was sending.*

PAST PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਘੋਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਮਾ, *I was in the habit of sending.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਘੋਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਮਾ,	ਘੋਲਣੀ ਚੁੰਟੀ ਮੀ,
	2 ਤੂੰ ਘੋਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਮਾ,	ਘੋਲਣੀ ਚੁੰਟੀ ਮੀ,
	3 ਉਹ ਘੋਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਮਾ,	ਘੋਲਣੀ ਚੁੰਟੀ ਮੀ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਘੋਲਦੇ ਚੁੰਟੇ ਸੇ,	ਘੋਲਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਘੋਲਦੇ ਚੁੰਟੇ ਸੇ,	ਘੋਲਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	3 ਉਹ ਘੋਲਦੇ ਚੁੰਟੇ ਸੇ,	ਘੋਲਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੋਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਮਾ, *if I was in the habit of sending.*

FUTURE PRESENT.

ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੋਵਾਂਗਾ, *I am probably, or shall be, sending.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੋਵਾਂਗਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੋਵਾਂਗੀ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਣਾ ਚੋਵੇਂਗਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੋਵੇਂਗੀ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣਾ ਚੋਵੇਗਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੋਵੇਗੀ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੋਵਾਂਗੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੋਵਾਂਗੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੋਵੇਂਗੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੋਵੇਂਗੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣੇ ਚੋਲਗੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੋਲਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੋਵਾਂਗਾ, *if I am probably, or should be, sending.*

FUTURE PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਚੋਵਾਂਗਾ, *I am probably, or shall be, in the habit of sending.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਚੋਵਾਂਗਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੁੰਟੀ ਚੋਵਾਂਗੀ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਚੋਵੇਂਗਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੁੰਟੀ ਚੋਵੇਂਗੀ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਚੋਵੇਗਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੁੰਟੀ ਚੋਵੇਗੀ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੁੰਟੇ ਚੋਵਾਂਗੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਚੋਵਾਂਗੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੁੰਟੇ ਚੋਵੇਂਗੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਚੋਵੇਂਗੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣੇ ਚੁੰਟੇ ਚੋਲਗੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਚੋਲਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੁੰਟਾ ਚੋਵਾਂਗਾ, *if I am probably, &c.*

INDEFINITE PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ, *I sent.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ, ਘੱਲੇ,	ਘੱਲੀ, ਘੱਲੀਆਂ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ, ਘੱਲੇ,	ਘੱਲੀ, ਘੱਲੀਆਂ,
	3	ਉਨ ਘੱਲਿਆ, ਘੱਲੇ,	ਘੱਲੀ, ਘੱਲੀਆਂ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਿਆ, ਘੱਲੇ,	ਘੱਲੀ ਘੱਲੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਿਆ, ਘੱਲੇ,	ਘੱਲੀ ਘੱਲੀਆਂ,
	3	ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੱਲਿਆ, ਘੱਲੇ,	ਘੱਲੀ ਘੱਲੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ, *if I sent.*

PRESENT PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਹੈ, *I have sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਹੈ, ਘੱਲੇ ਹਨ,	ਘੱਲੀ ਹੈ, ਘੱਲੀਆਂ ਹਨ;
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਹੈ, ਘੱਲੇ ਹਨ,	ਘੱਲੀ ਹੈ, ਘੱਲੀਆਂ ਹਨ,
	3	ਉਨ ਘੱਲਿਆ ਹੈ, ਘੱਲੇ ਹਨ,	ਘੱਲੀ ਹੈ, ਘੱਲੀਆਂ ਹਨ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਿਆ ਹੈ, ਘੱਲੇ ਹਨ,	ਘੱਲੀ ਹੈ, ਘੱਲੀਆਂ ਹਨ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਿਆ ਹੈ, ਘੱਲੇ ਹਨ,	ਘੱਲੀ ਹੈ, ਘੱਲੀਆਂ ਹਨ,
	3	ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੱਲਿਆ ਹੈ, ਘੱਲੇ ਹਨ,	ਘੱਲੀ ਹੈ, ਘੱਲੀਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਹੈ, *if I have sent.*

N. B. Sometimes ਹੋਇਆ is inserted before ਹੈ, making a slight modification of the sense; as ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, *I am having sent*; that is, the act was performed some time ago, and is still in force. The same variation is admitted also by the Remote Past tense, and the Future Past.

REMOTE PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਸਾ, *I had sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਸਾ, ਘੱਲੇ ਸੇ,	ਘੱਲੀ ਸੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਸਾ, ਘੱਲੇ ਸੇ,	ਘੱਲੀ ਸੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	3	ਉਨ ਘੱਲਿਆ ਸਾ, ਘੱਲੇ ਸੇ,	ਘੱਲੀ ਸੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਸੀਆਂ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਿਆ ਸਾ, ਘੱਲੇ ਸੇ,	ਘੱਲੀ ਸੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਿਆ ਸਾ, ਘੱਲੇ ਸੇ,	ਘੱਲੀ ਸੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਸੀਆਂ,
	3	ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੱਲਿਆ ਸਾ, ਘੱਲੇ ਸੇ,	ਘੱਲੀ ਸੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਸਾ, *if I had sent.*

FUTURE PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, *I probably have, or shall have, sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਘੱਲੇ ਹੋਣਗੇ,	{ ਘੱਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਘੱਲੇ ਹੋਣਗੇ,	{ ਘੱਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ,
	3	ਉਨ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਘੱਲੇ ਹੋਣਗੇ,	{ ਘੱਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ,

Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਘੱਲੇ ਹੋਲਗੇ,	{ ਘੱਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਲਗੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਘੱਲੇ ਹੋਲਗੇ,	{ ਘੱਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਲਗੀਆਂ,
	3	ਉਨ੍ਹੀਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਘੱਲੇ ਹੋਲਗੇ,	{ ਘੱਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਲਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, *if I probably, &c.*

INDEFINITE FUTURE.

ਮੈਂ ਘੱਲਾਂਗਾ, *I shall send.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਾਂਗਾ,	ਘੱਲਾਂਗੀ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲੇਂਗਾ,	ਘੱਲੇਂਗੀ,
	3	ਉਹ ਘੱਲੇਂਗਾ,	ਘੱਲੇਂਗੀ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਾਂਗੇ,	ਘੱਲਾਂਗੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇਂਗੇ,	ਘੱਲੇਂਗੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਘੱਲੇਂਗੇ,	ਘੱਲੇਂਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਾਂਗਾ, *if I shall send.*

POTENTIAL MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ, *I would send.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ,	ਘੱਲਣੀ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਣਾ,	ਘੱਲਣੀ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣਾ,	ਘੱਲਣੀ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਣੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਣੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ, *if I were to send.*

N. B. This form is also used for the Present Past.

INSTANT PRESENT.

ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ, *I would be sending.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{ 1	ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਟੀ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਟੀ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਟੀ,
Plur.	{ 1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ, *if I were sending.*

INSTANT PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ, *I would be in the habit of sending.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{ 1	ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਟੀ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਟੀ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਟੀ,
Plur.	{ 1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ, *if I were in the habit of sending.*

FUTURE PRESENT.

ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਡਾ, *I may be sending.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{ 1	ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਡਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਡੀ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਣਾ ਚੰਡਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਡੀ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣਾ ਚੰਡਾ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਡੀ,
Plur.	{ 1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੰਡੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਡੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੰਡੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਡੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣੇ ਚੰਡੇ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਡੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਡਾ, *if I should be sending.*

FUTURE PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ ਹੋਵਾਂ, *I may be in the habit of sending.*

Mas.

Fem.

Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ ਹੋਵਾਂ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਟੀ ਹੋਵਾਂ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ ਹੋਵੇਂ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਟੀ ਹੋਵੇਂ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ ਹੋਵੇ,	ਘੱਲਣੀ ਚੰਟੀ ਹੋਵੇ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੰਟੇ ਹੋਏ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ ਹੋਏ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਣੇ ਚੰਟੇ ਹੋਵੋ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ ਹੋਵੋ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਣੇ ਚੰਟੇ ਹੋਣ,	ਘੱਲਣੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ ਹੋਣ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਣਾ ਚੰਟਾ ਹੋਵਾਂ, *if I should be, &c.*

PRESENT PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਚੰਟਾ, *I would have sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਚੰਟਾ, ਘੱਲੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲੀ ਚੰਟੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਚੰਟਾ, ਘੱਲੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲੀ ਚੰਟੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਚੰਟਾ, ਘੱਲੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲੀ ਚੰਟੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਿਆ ਚੰਟਾ, ਘੱਲੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲੀ ਚੰਟੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਿਆ ਚੰਟਾ, ਘੱਲੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲੀ ਚੰਟੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ,
	3	ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੱਲਿਆ ਚੰਟਾ, ਘੱਲੇ ਚੰਟੇ,	ਘੱਲੀ ਚੰਟੀ, ਘੱਲੀਆਂ ਚੰਟੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਚੰਟਾ, *if I had sent.*

FUTURE PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇ, *I may have sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੇ ਹੋਣ,	ਘੱਲੀ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਣ,
	2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੇ ਹੋਣ,	ਘੱਲੀ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਣ,
	3	ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੇ ਹੋਣ,	ਘੱਲੀ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਣ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੇ ਹੋਣ,	ਘੱਲੀ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਣ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੇ ਹੋਣ,	ਘੱਲੀ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਣ,
	3	ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੇ ਹੋਣ,	ਘੱਲੀ ਹੋਵੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਣ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਹੋਵੇ, *if I would have sent.*

INDEFINITE FUTURE.

ਮੈਂ ਪੋਲਾਂ, *I may, or would, send.*

Sing.	{	1 ਮੈਂ ਪੋਲਾਂ,	Plur.	{	1 ਅਮੀਂ ਪੋਲੇ,
		2 ਤੂੰ ਪੋਲੇ,			2 ਤੁਮੀਂ ਪੋਲੇ,
		3 ਉਹ ਪੋਲੇ,			3 ਉਹ ਪੋਲੇ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਪੋਲਾਂ, *if I would send.*

PASSIVE.

The Passive Voice of Panjabí Verbs has neither an Imperative mood nor a Gerund. The Past Participle, given under the Active Voice, has a passive meaning, and might properly have been inserted here; but as it is one of the principal parts of the verb, it was thought better to place it with the other participles, in the beginning of the Paradigm.

INFINITIVE MOOD.

ਪੋਲਿਆ ਜਾਣਾ, *to be sent, being sent.*

Sing.	{	<i>Mas.</i>	
		Nominative,	ਪੋਲਿਆ ਜਾਣ, ਜਾਣਾ,
	{	Oblique cases,	
		ਪੋਲੇ ਜਾਣ, ਜਾਣੇ.	

This form, however, is seldom used.

INDICATIVE MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਪੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, *I am sent.*

Sing.	{	<i>Mas.</i>		<i>Fem.</i>	
		1 ਮੈਂ ਪੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ,		ਪੋਲੀ ਜਾਂਦੀ,	
		2 ਤੂੰ ਪੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ,		ਪੋਲੀ ਜਾਂਦੀ,	
Plur.	{	3 ਉਹ ਪੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ,		ਪੋਲੀ ਜਾਂਦੀ,	
		1 ਅਮੀਂ ਪੋਲੇ ਜਾਂਦੇ,		ਪੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ,	
		2 ਤੁਮੀਂ ਪੋਲੇ ਜਾਂਦੇ,		ਪੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ,	
	{	3 ਉਹ ਪੋਲੇ ਜਾਂਦੇ,		ਪੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ.	

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਪੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, *if I am sent.*

INSTANT PRESENT.

ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, *I am being sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ,
		2	ਤੂੰ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
		3	ਉਹ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਾਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋ,
		3	ਉਹ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, *if I am being sent.*

INSTANT PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, *I am in the habit of being sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ,
		2	ਤੂੰ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
		3	ਉਹ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਾਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋ,
		3	ਉਹ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, *if I am, &c.*

PAST PRESENT.

ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾ, *I was being sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ,
		2	ਤੂੰ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ,
		3	ਉਹ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸੇ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸੇ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
		3	ਉਹ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸੇ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾ, *if I was being sent.*

PAST PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾ, *I was in the habit of being sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾ, ਘੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ,
		2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾ, ਘੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ,
		3	ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾ, ਘੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
		3	ਉਹ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾ, *if I was in the habit of, &c.*

FUTURE PRESENT.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, *I will be, or probably am, being sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਘੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵਾਂਗੀ,
		2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਂਗਾ, ਘੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇਂਗੀ,
		3	ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਘੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਵੇਂਗੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਵੇਂਗੀਆਂ,
		3	ਉਹ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਵੇਗੇ, ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਵੇਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, *if I should be being sent.*

FUTURE PRESENT CONTINUATIVE. (Wanting.)

INDEFINITE PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ, *I was sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ, ਘੱਲੀ ਗਈ,
		2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ, ਘੱਲੀ ਗਈ,
		3	ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ, ਘੱਲੀ ਗਈ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ, ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ, ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ,
		3	ਉਹ ਘੱਲੇ ਗਏ, ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ, *if I was sent.*

PRESENT PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹਾਂ, *I have been sent.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹਾਂ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਹਾਂ,
		2 ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਹੈ,
		3 ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਹੈ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ ਹਾਂ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਾਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ ਹੋ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋ,
		3 ਉਹ ਘੱਲੇ ਗਏ ਹਨ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹਾਂ, *if I have been sent.*

REMOTE PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸਾ, *I had been sent.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸਾ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਸੀ,
		2 ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸਾ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਸੀ,
		3 ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸਾ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਸੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ ਸੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਆਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ ਸੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਆਂ,
		3 ਉਹ ਘੱਲੇ ਗਏ ਸੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸਾ, *if I had been sent.*

FUTURE PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂਗਾ, *I shall have been, or probably was, sent.*

		Mas.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ, ਘੱਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਹੋਵਾਂਗਾ,
		2 ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ, ਘੱਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਹੋਵੇਂਗਾ,
		3 ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ, ਘੱਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਹੋਵੇਂਗਾ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ, ਘੱਲੇ ਹੋਏ, ਹੋਵਾਂਗੇ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ, ਘੱਲੇ ਹੋਏ, ਹੋਵੇਂਗੇ,
		3 ਉਹ ਘੱਲੇ ਗਏ, ਘੱਲੇ ਹੋਏ, ਹੋਵੇਂਗੇ,

Fem.

<i>Sing.</i>	{	1	ਮੈਂ ਘੱਲੀ ਗਈ, ਘੱਲੀ ਹੋਈ, ਹੋਵਾਂਗੀ,
		2	ਤੂੰ ਘੱਲੀ ਗਈ, ਘੱਲੀ ਹੋਈ, ਹੋਵੇਂਗੀ,
		3	ਉਹ ਘੱਲੀ ਗਈ, ਘੱਲੀ ਹੋਈ, ਹੋਵੇਗੀ,
<i>Plur.</i>	{	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਹੋਵੋਗੀਆਂ,
		3	ਉਹ ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਘੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਹੋਣਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂਗਾ, *if I shall have been sent.*

INDEFINITE FUTURE.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ, *I shall be sent.*

Mas.

Fem.

<i>Sing.</i>	{	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ,	ਘੱਲੀ ਜਾਵਾਂਗੀ,
		2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵੇਂਗਾ,	ਘੱਲੀ ਜਾਵੇਂਗੀ,
		3	ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ,	ਘੱਲੀ ਜਾਵੇਗੀ,
<i>Plur.</i>	{	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਵਾਂਗੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਵਾਂਗੀਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਵੇਂਗੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਵੇਂਗੀਆਂ,
		3	ਉਹ ਘੱਲੇ ਜਾਣਗੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ, *if I shall be sent.*

POTENTIAL MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, *I would be sent.*

Mas.

Fem.

<i>Sing.</i>	{	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ,	ਘੱਲੀ ਜਾਂਦੀ,
		2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ,	ਘੱਲੀ ਜਾਂਦੀ,
		3	ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ,	ਘੱਲੀ ਜਾਂਦੀ,
<i>Plur.</i>	{	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ,
		3	ਉਹ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, *if I were sent.*

INSTANT PRESENT.

ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, *I would be being sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1 ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
		2 ਤੂੰ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
		3 ਉਹ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
		3 ਉਹ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, *if I were being sent.*

INSTANT PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, *I would be in the habit of being sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1 ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
		2 ਤੂੰ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
		3 ਉਹ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
		3 ਉਹ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, *if I were in the habit, &c.*

FUTURE PRESENT.

ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂ, *I may be being sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1 ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵਾਂ,
		2 ਤੂੰ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਂ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇਂ,
		3 ਉਹ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ,	ਘੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਏ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਵੋ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਵੋ,
		3 ਉਹ ਘੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ,	ਘੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਣ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂ, *if I should be being sent.*

FUTURE PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚੁੰਟਾ ਹੋਵਾਂ, *I may be in the habit of being sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1 ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚੁੰਟਾ ਹੋਵਾਂ,	ਘੱਲੀ ਜਾਣੀ ਚੁੰਟੀ ਹੋਵਾਂ,
		2 ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚੁੰਟਾ ਹੋਵੇਂ,	ਘੱਲੀ ਜਾਣੀ ਚੁੰਟੀ ਹੋਵੇਂ,
		3 ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚੁੰਟਾ ਹੋਵੇ,	ਘੱਲੀ ਜਾਣੀ ਚੁੰਟੀ ਹੋਵੇ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਣੇ ਚੁੰਟੇ ਹੋਏ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਹੋਏ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਣੇ ਚੁੰਟੇ ਹੋਵੋ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਹੋਵੋ,
		3 ਉਹ ਘੱਲੇ ਜਾਣੇ ਚੁੰਟੇ ਹੋਣ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ ਹੋਣ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚੁੰਟਾ ਹੋਵਾਂ, *if I should be &c.*

PRESENT PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਚੁੰਟਾ, *I would have been sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1 ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਚੁੰਟਾ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਚੁੰਟੀ,
		2 ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਚੁੰਟਾ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਚੁੰਟੀ,
		3 ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਚੁੰਟਾ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਚੁੰਟੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ ਚੁੰਟੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ ਚੁੰਟੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ,
		3 ਉਹ ਘੱਲੇ ਗਏ ਚੁੰਟੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚੁੰਟੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਚੁੰਟਾ, *if I had been sent.*

FUTURE PAST.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ, ਘੱਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਹੋਵਾਂ, *I may have been sent.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1 ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਹੋਵਾਂ,
		2 ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਂ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਹੋਵੇਂ,
		3 ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ,	ਘੱਲੀ ਗਈ ਹੋਵੇ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ ਹੋਏ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਏ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਗਏ ਹੋਵੋ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਵੋ,
		3 ਉਹ ਘੱਲੇ ਗਏ ਹੋਣ,	ਘੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ, &c. *if I perchance have been sent.*

INDEFINITE FUTURE.

ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵਾਂ, *I may be sent.**Mas.**Fem.*

<i>Sing.</i>	{	1	ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵਾਂ,	ਘੱਲੀ ਜਾਵਾਂ,
		2	ਤੂੰ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵੇਂ,	ਘੱਲੀ ਜਾਵੇਂ,
		3	ਉਹ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵੇ,	ਘੱਲੀ ਜਾਵੇ,
<i>Plur.</i>	{	1	ਅਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਏ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਏ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾਓ, ਜਾਵੇ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਓ, ਜਾਵੇ,
		3	ਉਹ ਘੱਲੇ ਜਾਣ,	ਘੱਲੀਆਂ ਜਾਣ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵਾਂ, *if I be sent.*

87. ANOTHER FORM OF THE PASSIVE VOICE, ILLUSTRATED BY THE
VERB ਮਾਰਨਾ, *to beat.*

ROOT.

ਮਾਰ, *beat.*

PRINCIPAL PARTS.

Present ਮਾਰਦਾ, *Past* ਮਾਰਿਆ, *Future* ਮਾਰਾਂ.

PASSIVE VOICE.

IMPERATIVE MOOD. (*Wanting.*)PARTICIPLE. (*Wanting.*)GERUND. (*Wanting.*)

INFINITIVE MOOD.

ਮਾਰੀਣਾ ਜਾਣ, *to be beaten.**Mas.*

<i>Sing.</i>	{	Nom.	ਮਾਰੀਣਾ ਜਾਣ, ਮਾਰੀਣਾ ਜਾਣਾ,
		Obl.	ਮਾਰੀਣੇ ਜਾਣ, ਮਾਰੀਣੇ ਜਾਣੇ.

INDICATIVE MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ, *I am beaten.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ,	ਮਾਰੀਣੀ,
		2 ਤੂੰ ਮਾਰੀਣਾ,	ਮਾਰੀਣੀ,
		3 ਉਹ ਮਾਰੀਣਾ,	ਮਾਰੀਣੀ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਣੇ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਣੇ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ,
		3 ਉਹ ਮਾਰੀਣੇ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ, *if I am beaten.*

INSTANT PRESENT.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ ਹਾਂ, *I am being beaten.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ ਹਾਂ,	ਮਾਰੀਣੀ ਹਾਂ,
		2 ਤੂੰ ਮਾਰੀਣਾ ਹੈ,	ਮਾਰੀਣੀ ਹੈ,
		3 ਉਹ ਮਾਰੀਣਾ ਹੈ,	ਮਾਰੀਣੀ ਹੈ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਣੇ ਹਾਂ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ ਹਾਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਣੇ ਹੋ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ ਹੋ,
		3 ਉਹ ਮਾਰੀਣੇ ਹਨ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ ਹਾਂ, *if I am being beaten.*

INSTANT PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, *I am in the habit of being beaten.*

		Mas.	Fem.
Sing.	{	1 ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ,	ਮਾਰੀਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ,
		2 ਤੂੰ ਮਾਰੀਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,	ਮਾਰੀਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
		3 ਉਹ ਮਾਰੀਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,	ਮਾਰੀਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
Plur.	{	1 ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਾਂ,
		2 ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋ,
		3 ਉਹ ਮਾਰੀਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, *if I am in the habit of, &c.*

PAST PRESENT.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਦਾ ਸਾ, *I was being beaten.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਮਾਰੀਦਾ ਸਾ,	ਮਾਰੀਦੀ ਸੀ,
		2	ਤੂੰ ਮਾਰੀਦਾ ਸਾ,	ਮਾਰੀਦੀ ਸੀ,
		3	ਉਹ ਮਾਰੀਦਾ ਸਾ,	ਮਾਰੀਦੀ ਸੀ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਦੇ ਸੇ,	ਮਾਰੀਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਦੇ ਸੇ,	ਮਾਰੀਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
		3	ਉਹ ਮਾਰੀਦੇ ਸੇ,	ਮਾਰੀਦੀਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਦਾ ਸਾ, *if I was being beaten.*

PAST PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਦਾ ਚੰਦਾ ਸਾ, *I was in the habit of being beaten.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਮਾਰੀਦਾ ਚੰਦਾ ਸਾ,	ਮਾਰੀਦੀ ਚੰਦੀ ਸੀ,
		2	ਤੂੰ ਮਾਰੀਦਾ ਚੰਦਾ ਸਾ,	ਮਾਰੀਦੀ ਚੰਦੀ ਸੀ,
		3	ਉਹ ਮਾਰੀਦਾ ਚੰਦਾ ਸਾ,	ਮਾਰੀਦੀ ਚੰਦੀ ਸੀ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਦੇ ਚੰਦੇ ਸੇ,	ਮਾਰੀਦੀਆਂ ਚੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਦੇ ਚੰਦੇ ਸੇ,	ਮਾਰੀਦੀਆਂ ਚੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ,
		3	ਉਹ ਮਾਰੀਦੇ ਚੰਦੇ ਸੇ,	ਮਾਰੀਦੀਆਂ ਚੰਦੀਆਂ ਸੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਦਾ ਚੰਦਾ ਸਾ, *if I was in the habit of, &c.*

FUTURE PRESENT.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, *I shall be, or probably am, being beaten.*

Mas.

Fem.

Sing.	{	1	ਮੈਂ ਮਾਰੀਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ,	ਮਾਰੀਦੀ ਹੋਵਾਂਗੀ,
		2	ਤੂੰ ਮਾਰੀਦਾ ਹੋਵੇਂਗਾ,	ਮਾਰੀਦੀ ਹੋਵੇਂਗੀ,
		3	ਉਹ ਮਾਰੀਦਾ ਹੋਵੇਂਗਾ,	ਮਾਰੀਦੀ ਹੋਵੇਂਗੀ,
Plur.	{	1	ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ,	ਮਾਰੀਦੀਆਂ ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ,
		2	ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਦੇ ਹੋਵੇਂਗੇ,	ਮਾਰੀਦੀਆਂ ਹੋਵੇਂਗੀਆਂ,
		3	ਉਹ ਮਾਰੀਦੇ ਹੋਵੇਂਗੇ,	ਮਾਰੀਦੀਆਂ ਹੋਵੇਂਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, *if I shall be, or probably, &c.*

(The Future Present Continuitive and the Past tenses are wanting.)

INDEFINITE FUTURE.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਆਂਗਾ, *I shall be beaten.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਮਾਰੀਆਂਗਾ,	ਮਾਰੀਆਂਗੀ,
	2 ਤੂੰ ਮਾਰੀਏਂਗਾ,	ਮਾਰੀਏਂਗੀ,
	3 ਉਹ ਮਾਰੀਏਗਾ,	ਮਾਰੀਏਗੀ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਆਂਗੇ,	ਮਾਰੀਆਂਗੀਆਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਓਂਗੇ,	ਮਾਰੀਓਂਗੀਆਂ,
	3 ਉਹ ਮਾਰੀਅਨਗੇ,	ਮਾਰੀਅਨਗੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਆਂਗਾ *if I shall be beaten.*

This form of the future is seldom used.

POTENTIAL MOOD.

INDEFINITE PRESENT.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ, *I would be beaten.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ,	ਮਾਰੀਣੀ,
	2 ਤੂੰ ਮਾਰੀਣਾ,	ਮਾਰੀਣੀ,
	3 ਉਹ ਮਾਰੀਣਾ,	ਮਾਰੀਣੀ,
Plur.	1 ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਣੇ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ,
	2 ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਣੇ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ,
	3 ਉਹ ਮਾਰੀਣੇ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ, *if I were beaten.*

INSTANT PRESENT.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ ਚੁੰਦਾ, *I would be being beaten.*

	Mas.	Fem.
Sing.	1 ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ ਚੁੰਦਾ,	ਮਾਰੀਣੀ ਚੁੰਦੀ,
	2 ਤੂੰ ਮਾਰੀਣਾ ਚੁੰਦਾ,	ਮਾਰੀਣੀ ਚੁੰਦੀ,
	3 ਉਹ ਮਾਰੀਣਾ ਚੁੰਦਾ,	ਮਾਰੀਣੀ ਚੁੰਦੀ,

Plur.	1	ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦੇ,	ਮਾਰੀਏਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦੇ,	ਮਾਰੀਏਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
	3	ਉਹ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦੇ,	ਮਾਰੀਏਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦਾ, *if I were being beaten.*

INSTANT PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦਾ, *I would be habitually beaten.*

(Like the Instant Present.)

FUTURE PRESENT.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਏ ਹੋਵਾਂ, *I may be being beaten.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਮਾਰੀਏ ਹੋਵਾਂ,	ਮਾਰੀਏ ਹੋਵਾਂ,
	2	ਤੂੰ ਮਾਰੀਏ ਹੋਵੇਂ,	ਮਾਰੀਏ ਹੋਵੇਂ,
	3	ਉਹ ਮਾਰੀਏ ਹੋਵੇ,	ਮਾਰੀਏ ਹੋਵੇ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਏ ਹੋਏ,	ਮਾਰੀਏਆਂ ਹੋਏ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਏ ਹੋਵੋ,	ਮਾਰੀਏਆਂ ਹੋਵੋ,
	3	ਉਹ ਮਾਰੀਏ ਹੋਏ,	ਮਾਰੀਏਆਂ ਹੋਏ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਏ ਹੋਵਾਂ, *if I should be being beaten.*

FUTURE PRESENT CONTINUATIVE.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂ, *I may be habitually beaten.*

		Mas.	Fem.
Sing.	1	ਮੈਂ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂ,	ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵਾਂ,
	2	ਤੂੰ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਂ,	ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਂ,
	3	ਉਹ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ,	ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ,

Plur.	1	ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਏ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਏ,
	3	ਉਹ ਮਾਰੀਏ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ,	ਮਾਰੀਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਏ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵਾਂ, *if I should be habitually beaten.*

(The Past tenses are wanting.)

INDEFINITE FUTURE.

ਮੈਂ ਮਾਰੀਆਂ, *I may be beaten.*

Sing.	1	ਮੈਂ ਮਾਰੀਆਂ,
	2	ਤੂੰ ਮਾਰੀਏਂ,
	3	ਉਹ ਮਾਰੀਏ,
Plur.	1	ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਏ,
	2	ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੀਓ,
	3	ਉਹ ਮਾਰੀਅਨ.

Subjunctive, ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਰੀਆਂ, *if I should be beaten.*

This tense is seldom used.

REMARKS ON THE VERBS.

It may be remarked, in general, that many forms of expression, occurring in the preceding paradigms, are to be met with but rarely; and others are in use only in particular sections of the country. Some additional forms, which could not conveniently be introduced into the paradigms, without swelling them to an undue extent, will be noticed below. Although the Defective Verb ਹਾਂ, when used as an auxiliary, in the foregoing conjugations, has been written in only one of its forms, this must not be supposed to be the only one in use. Much license is here allowed; and ਸੀ, rather than ਸਾ, in the masculine of the past tenses, is exceedingly common.

Irregular Verbs.

88. The conjugation of a few verbs is, in part, irregular; as will appear from the specimens contained in the following table.

I

N. B. In the parts not referred to, the conjugation is regular.

INFINITIVE.	PRES.	PAST.	FUTURE.	GERUND.	REMARKS.
ਸੀਉਣਾ, to sew,	ਸੀਤਾ, ਸੀਆ,	ਸੀਆ,
ਪੈਣਾ, to be, ...	ਪੈਂਟਾ
ਕਰਨਾ, to do,	ਕੀਤਾ,
ਖਾਣਾ, to eat,	ਖਾਹਣਾ, ਖਾਧਾ,	ਖਾਇਆ, ਖਾਧਾ,	[also regular. Imp. sometimes ਕਢੋ,
ਜਾਣਨਾ, to know,	ਜਾਇਆ,	also regular.
ਜਾਣਾ, to go,	ਜਾਤਾ,	also regular.
ਛਹਿਣਾ, ਛੈਣਾ, to fall,	...	ਛਿਆ, ਗਇਆ,	ਜਾਣਾ, ਗਿਆ,	Imp. ਜਾਹ.
ਦੇਖਣਾ, to see,	ਦੇਖੋ,	also regular.
ਦੇਣਾ, to give, ...	ਦਿੱਟਾ	ਛਿੱਟਾ, ਦਿੱਟਾ, ...	ਦਿੱਟਾਂ, ਦੇਵਾਂ,	ਦਿੱਟਾ, ...	also regular. [ਦੇਵੋ.
ਨਹਾਉਣਾ, to bathe,	ਨਹਿੰਤਾ,	ਨਹਾਇਆ, ...	Imp. ਨਹਿਹ; plur. ਫਿਓ,
ਪਹਿਚਣਾ, to arrive at,	also regular.
ਪੈਣਾ, ਪੈਣਾ, to fall,	ਪਹੁਤਾ, ਪੁੱਜਾ, ...	ਪਹੁਤਾਂ,	also regular.
ਬਰਸਣਾ, to rain,	ਪਿਆ, ...	ਪਵਾਂ,
ਬੰਨਣਾ, to bind,	ਬੰਨਾ,	also regular.
ਰਹਿਣਾ, to stay,	ਰਿਹਾ,	Imp. ਰਹੁ, also reg.
ਲੈਣਾ, to take,	ਲਿਆ, ਲਇਆ, ਲੀਤਾ,	ਲਵਾਂ, ...	ਲਿਆ,
ਪਛਾਣਨਾ, to recognise,	...	ਪਛਾਣਾ,	also regular.

This table does not profess to furnish a complete list of irregular verbs; only some that are most common.

Causal Verbs.

89. These are used, as in Urdu, to express what is done by the instrumentality of another party. They are formed both from Active and Neuter verbs; generally, by the addition of **ਆਉ**, **ਵਾਉ**, **ਲਾਉ**, or **ਮਾਲ**, to the root; as **ਕਰ**, *do*, **ਕਰਾਉ** or **ਕਰਵਾਉ**, *cause to be done*; **ਦੇਖ**, *see*, **ਦਿਖਲਾਉ** or **ਦਿਖਾਲ**, *cause to be seen, show*; or, where no syllable is added, by changing the last short vowel of the root into a long one; as **ਬਲ**, *burn*, **ਬਾਲ**, *cause to burn, kindle*; **ਉਧੜ**, *be rooted up*, **ਉਧੜਾਉ**, *root up*; **ਡਰ**, *depart*, **ਡੇਰ**, *send away*. There are also a few other forms, as **ਭੀਜ**, *be moistened*, **ਭੇਝੋ**, *moisten*; **ਬਹਿ**, *sit*, **ਬਹਾਲ**, *cause to sit*; **ਨੇਉਂ**, *bend, stoop*, **ਨਿਵਾਉ**, *cause to bend*; **ਭੀਗ**, *be moistened*, **ਭਿਗੋ**, *moisten*; &c.

In some of these examples it will be observed, that the causal addition changes the long vowel of the root into a short one. This is a rule which seldom or never fails: yet the manner of the change is not uniform; the long vowel giving place, in some instances, to its own corresponding short one, as **ਦੇਖ**, **ਦਿਖਾਲ**; and at other times to one of a different class, as **ਲਾਉ**, *apply*, **ਲਿਵਾਉ**, *cause to be applied*; **ਖਾ**, *eat*, **ਖੁਆਉ**, *cause to eat, feed*.

Moods, Tenses, etc.

90. The syllable **ਵੇ**, in the third person singular, future, both Indicative and Potential, of such verbs as terminate their roots in **ਉ**, is often changed into **ਏ**, as **ਜਾਏਗਾ** for **ਜਾਵੇਗਾ**; and all verbs are liable to change the **ਏ**, of this same syllable, into **ਉ**; as **ਜਾਉ**, **ਜਾਉਗਾ**, **ਹੋਉ**, **ਹੋਉਗਾ**, **ਘੋਲੁ**, **ਘੋਲੁਗਾ**, instead of **ਜਾਵੇ**, **ਜਾਵੇਗਾ**, &c. In like manner, **ਜੇ** of the Indefinite Future, Potential, is often changed into **ਹਿਜੇ** and **ਹੋਏ**; as **ਕਰਿਜੇ**, *we may do*; **ਚਲੀਏ**, *we may go*. The 3rd person plur. also, of this tense, both Potential and Indicative, admits of **ਵ** before **ਲ**; as **ਹੋਵਲ** instead of **ਹੋਲ**.

91. The past tenses are sometimes used for the future; as **ਜੇ ਤੂੰ ਅਗੇ ਪੈਰ ਪਾਇਆ**, **ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਜਾਨ ਲਏ**, *if you put a foot forward, I will take your life*.

92. The Indefinite Past, and the Present Past, are often used interchangeably: so are the Indefinite Present, and the Present Instant.

93. The Future Potential is sometimes used for the Future Indicative, as, ਜੇ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ, *if there is an order, I will go.*

94. The Infinitive, governed by an active verb, sometimes drops the terminal ਲਾ, ਨਾ, &c. as, ਤੁਸੀਂ ਅਛੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, *you know how to give good things; ਤੂੰ ਪੜ੍ਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ? do you know how to read?*

95. The ਨੈ of the Instrumental case being originally a preposition meaning *by*, the Infinitive is often construed with this case, to express certainty or obligation; the verb ਹਾਂ or ਹੋਣਾ being at the same time either expressed or understood; thus, ਮੈਂ ਆਉਂਦਾ, *I am coming*, (I will certainly come;) ਉਸ ਨੈ ਆਉਣਾ ਸਾ, *he was to have come*; ਤੁਸੀਂ ਆਉਣਾ, *you must come*; (that is, at a future time.) ਮੈਂ and ਤੁਸੀਂ in these examples are in the Instrumental case, though their form is also that of the Nominative. A mode of expression is met with, somewhat resembling this in form, but differing from it in meaning; being, in fact, another way of writing and speaking the first person of the Present Instant Continuative; e. g. ਮੈਂ ਉੱਚੇ ਬਹਿਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, *I am in the habit of sitting there.*

It is nevertheless true, that in this construction the primary idea is sometimes lost sight of, and the Nominative case, expressed or understood, is used instead of the Instrumental; as ਹੁਣ ਹੋਰਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਲਿਖਣਾ ਹਾਂ, *I must now write on other subjects.*

96. In the passive voice, the auxiliary verb ਹੋਣਾ is sometimes substituted for ਜਾਣਾ; as ਬਹੁਤ ਭਾਜਾ ਖਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ, *a great deal of wealth has been expended*; ਮਿਹਨਤ ਭੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, *labor is being performed*. This form however, like that of the active past tenses with ਬੈਠਿਆ, as noticed on page 49, serves in a measure to modify the sense, implying a continuance of the condition or action which the verb predicates of the subject.

97. Neuter verbs can, in some cases, be used in the passive form, but without a passive meaning; as ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆ, *acquires*; ਜਾਈਆ, *goes*.

98. In some parts of the Panjáb, the following and like peculiarities prevail;— Instead of the Instrumental pronoun ਉਸ ਨੈ, the verb takes the suffix ਉਸ, and at the same time drops its own final

letter; as ਕੀਤਾ, *he did*, instead of ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ; ਪੀਂਦੇ ਅਸਾਂ, *we are drinking*, for ਅਸੀਂ ਪੀਂਦੇ ਹਾਂ; ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਆਹਾ, *I was doing*, for ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਸਾਂ; ਉਹ ਕਰਮਾ, *he will do*, for ਉਹ ਕਰੇਗਾ; ਨਹੀਂ, *was not*, for ਨਹੀਂ ਸਾਂ.

99. Participles, as in other languages, partake of the nature of both verbs and adjectives, having the government of the former, and the qualifying attributes of the latter; except that the substantive participle often combines the qualities of a verbal noun, rather than of an adjective, with those of a verb; as ਜੁਤੀ ਬਣਾਉਣਹਾਲੇ ਨੀਚ ਜਾਤ ਹਨ, *shoe makers are a low caste*. The word ਮਨੁਖ, *men*, however, may be understood after ਬਣਾਉਣਹਾਲੇ, and something similar after all words of this class; and then the peculiarity which causes the substantive participle to be excepted from the definition of participles in general, will cease to exist.

100. In like manner, Gerunds and Infinitive Moods, (being equivalent to Infinitives and Participial Nouns in English,) have the nature of both verbs and nouns. All these, therefore, on account of their compound nature, have a twofold construction, corresponding with that of the parts of speech which they resemble.

101. Gerunds are sometimes constructed in a peculiar way with the verb ਜਾਣਾ, as follows; ਮੈਂ ਖੜਾ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, *I cannot stop*; (literally, *by me standing still does not go*;) ਮੈਂ ਖਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, *I cannot eat*. Perhaps, however, this should be considered simply a passive verb, in the 3rd person sing. impersonal; like the Latin, "*fletur a me*."

Compound Verbs.

102. Compound verbs are formed, as in Urdu, in various ways;—

(a) *First*, by uniting a verb with a noun; as ਮੁਲ ਲੈਣਾ, *to buy*; ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ, *to accept*; ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਣਾ, *to be explained*. These express only simple ideas.

(b) *Secondly*, by uniting two verbs, with a view of expressing the ideas of both in close connection; as ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ, *to eat and drink*; they are both regularly conjugated in some tenses, while in others the former may drop every thing but the root; e. g. ਉਹ ਖਾਂਦਾ

ਪੀਂਣਾ ਹੈ, *he eats and drinks*; ਉਹ ਖਾ ਪੀਵੇਗਾ, *he will eat and drink*.

(c) The *third* class is composed of verbs which, with a slight variation, are repeated, in order to give greater latitude or emphasis to the meaning; as ਉਖੜਨਾ ਪੁਖੜਨਾ, *to be plucked up root and branch*. Both parts are conjugated throughout.

(d) The *fourth* class is formed by prefixing to verbal roots, certain other verbs, which enable them to express possibility, inception, transition, completion, &c. as, ਵਾਚ ਸਕਣਾ, *to be able to read*; ਡਰ ਪੈਣਾ, *to set out, to begin to go*; ਬਹਿ ਜਾਣਾ, *to sit down*; ਖਾ ਹਟਣਾ, *to finish eating*.

(e) The *fifth* class, denoting the habit of a thing, is formed by prefixing a gerund to the verb ਕਰਨਾ; as ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ, *he is in the habit of reading*.

(f) The *sixth* class, expressing the idea of continuance, is formed by prefixing a participle, either past or present, to a verb denoting action or rest; as ਉਹ ਮੈਂ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਜੋ ਗਿਆ, *he went on beating me*, i. e. he continued to beat me; ਉਹ ਖਿੰਮਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, *he lies eating*, i. e. he continues to eat; ਗਜ਼ਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜਾਂਦੀ ਲੱਗੀ, *Gazni began to go gradually out of their hands*; ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, *he goes on doing the work*. If the participle is repeated, the meaning is different; as, ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, *he does the work as he goes*.

ADVERB.

103. Many adverbs may be supposed to have been originally nouns, or a combination of nouns with other parts of speech, as ਉਥੇ, *there*, from ਉਸ ਥਾਵੇਂ, *that place*; ਕਿੰਨਾ, *how long*? from ਕਿਤਨਾ, *how much*, and ਚਿਰ, *space of time*. On this account they are often construed with prepositions, as if they were nouns still; as ਉਥੇ ਤੋਂ or ਉਥੋਂ *from there, thence*; also with adjectives, as ਹਰ ਕਿਤੇ, *every where*.

CONJUNCTION.

104. The following are some of the conjunctions in most frequent use; viz.

ਅਕੇ, ਕੇ, <i>or</i> ,	ਤਾਂ, <i>then</i> ,
ਅਤੇ, ਤੇ, <i>and</i> ,	ਤਾਂ ਤੀ, <i>nevertheless, still</i> ,
ਅਪਰ, ਜੈਪਰ, <i>except, but</i> ,	ਨਾਲਿ, <i>also, both, and</i> ,
ਅਥਵਾ, <i>or</i> ,	ਪਰ, <i>but</i> ,
ਅਰ, <i>and</i> ,	ਬਲਕ, <i>but, but even</i> ,
ਮਗਵਾਂ, ਮਗੋਂ, <i>but, but even</i> ,	ਭਾਵੇਂ, <i>although</i> ,
ਜੇ, ਜੇਕਰ, <i>if</i> ,	ਯਾ, <i>or</i> .

105. Some of these are used as correlatives to each other, as ਜੇ, *if*—ਤਾਂ, *then*; ਭਾਵੇਂ, *although*—ਤਾਂ ਤੀ, *still*; ਨਾਲਿ, *both*—ਨਾਲਿ, *and*. Of those that naturally go together, the former is sometimes left to be supplied; as ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ, *if I have permission, I will go*; ਜੇ being understood.

PREPOSITION.

106. What is said of the origin of adverbs, in section 103, is likewise true of prepositions; and therefore they have the same power to control the gender of words depending on them, that nouns have. Thus ਚੁਕੇਰੇ, *on all sides*, being derived from ਚਾਰ, *four*, and ਫੇਰਾ, *a round, a circuit*, requires the genitive particle of the word which it governs to be in the masculine gender; as ਉਸ ਮਕਾਨ ਦੇ ਚੁਕੇਰੇ, *all around that place*. On the contrary, prepositions which have been derived from feminine nouns require the same particle to be feminine.

107. For the same reason two prepositions are often used together; as ਛਿਰ ਤੇ, *or* ਛਿਚੋਂ, *out of, from the midst of*; ਛਿਰਦੇ, *through the midst of*. — ਦੋ is never used, except in composition with other prepositions, or with adverbs; ਓ is an inseparable preposition, being written as a part of the word which it governs; as ਘਰੋਂ, *from home*.

INTERJECTION.

108. There is nothing to be said of the interjection, but what is equally true of this part of speech in other languages.

SYNTAX.

NOUNS AND PERSONAL PRONOUNS.

109. Two or more nouns coming together, and meaning the same thing, have a common government; as **ਇਹ ਤਾ ਮਾਡੇ ਪਿਉ ਪਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਾਲ ਹੈ**, *this is the property of our father, Dharm Singh.*

Nominative.

110. The subject of a verb, except in the cases described below, under the head of the Instrumental case, is required to be in the nominative; as **ਘੋੜਾ ਮਜ਼ੀ ਡਰਾਂ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ**, *the horse moves well.*

111. The object of a verb also, especially when construed with verbs of giving, asking, or receiving, is frequently put in the nominative case; as **ਉਹ ਪੇਚੀ ਮੈਂ ਨੂੰ ਦਿਓ**, *give me that book*; **ਉਨ ਇਕ ਸਵਾਲ ਮੈਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ**, *he asked me one question.*

112. When a noun is used merely to introduce a subject, or when the verb on which it naturally depends, is so far removed, as to make the repetition of the thought, under the form of a pronoun, necessary to perspicuity, that noun is put in the nominative case independent; as **ਉਹ ਰੋਟੀ ਜੋ ਬਾਲ਼ੀ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਕ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਆਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ**, *the bread which was deposited in the plate, a dog came and ate it.*

113. The nominative may be put independently with a participle; as **ਉਹ ਕੀੜੇ ਪੈਰੇ ਮਰ ਗਿਆ**, *he died of worms*; **ਮੇਰਾ ਖਸਮ ਤੀ ਬੁਢਾ ਹੋਇਕੇ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ**, *my husband also being old, what can I do?*

114. A noun denoting length of time or space is put absolutely in the nominative; as **ਉਹ ਕਿਤਨਾਕੁ ਚਿਰ ਉਥੇ ਰਿਹਾ?** *about how long did he remain there?* **ਨਦੀ ਉਥੋਂ ਬਾਰਾਂ ਕੋਹ ਹੈ**, *the river is twelve kos from there.*

115. The noun **ਕਾਰਨ** or **ਕਾਰਨਾ**, *cause, account*, is governed in the nominative case by the preposition **ਕਰਕੇ**, as **ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ**, *on account of this word*; though the ablative would be a more natural construction.

Instrumental.

116. The Instrumental case is used to express the subject of any of the perfect past tenses of active verbs, as ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਉਸਾਰਿਆ, *he built his house with his own hands.*

117. A few active verbs however never take the Instrumental case; as ਕੁਲਾ, *to say*; ਬੋਲਾ, *to speak*; ਲਿਆਉਲਾ, *to bring*. This is true of all verbs compounded with ਚੁਕਲਾ; ਸਮਝਲਾ may either take or reject it.

118. The Instrumental case is often construed with the Infinitive Mood, as described in *Section 95*.

119. The sign of this case, ਨੇ, in some districts is commonly omitted.

Genitive.

120. The Genitive case is construed with several parts of speech;—

(a) *First*, with Nouns; as, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਾਲ, *the property of the state*; and with Substantive Participles, when used as nouns; as ਬਾਲਕਾਂ ਦਾ ਭਜਾਉਲਵਾਲਾ, *a teacher of boys.*

Note. The noun which governs the Genitive is sometimes omitted; as ਰਾਜਾ ਦੇ [ਘਰ] ਇਕ ਪੁਤ ਜੰਮਿਆ, *a son was born to the king*; literally, in the king's [house]; ਉਸ ਦੀ [ਗੋਲ] ਸੁਣ, *hear him*; literally, hear his [word]; ਘਰ ਵਿਆਂ [ਲੋਕਾਂ ਦੇ] ਵਾਂਗੂ, *like [the people of] the house*; ਬਟਾਲਾ ਰਾਮਦੇਉ ਦਾ ਅਬਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ [ਰਸਬਾ] ਹੈ, *Batālā is [a town] settled under the auspices of Rāmdēu*; ਤੂੰ ਜੀਭ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ [ਆਦਮੀ] ਹੈ, *you are [a man] of hard speech.*

(b) *Secondly*, with Adjectives; as ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਲਾਇਕ, *fit for this business.*

(c) *Thirdly*, with Gerunds; as ਉਹ ਫਲ ਦੇ ਖਾਹੁਣਿਆਂ ਰੋਗੀ ਹੋ ਗਿਆ, *he became ill by eating fruit.*

(d) *Fourthly*, with Verbs in the Infinitive mood; as, ਉਹ ਮੇਰੇ ਆਉਲ ਤੇ ਅੱਕ ਗਿਆ, *he was offended at my coming.*

(e) *Fifthly*, with Prepositions; as, ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ ਪੈਸੀ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ, *the lost book is with my brother.*

The following list contains most of the prepositions with which the Genitive is construed;—

ਅਗੇ, <i>before,</i>	ਗੱਡੇ, <i>in the midst of,</i>
ਅਗਿਓਂ, <i>from before,</i>	ਗੈਲ, <i>with,</i>
ਅਨੁਸਾਰ, <i>according to,</i>	ਛੁਟ, <i>without,</i>
ਅੰਗ ਸੰਗ, <i>accompanying,</i>	ਤਾਈਂ, <i>to,</i>
ਅੰਦਰ, <i>within,</i>	ਨਾਲ, <i>with,</i>
ਅੰਦਰੋਂ, <i>from within,</i>	ਨਾਲੋਂ, <i>from, in comparison</i>
ਅੰਦਰੁਣੇ, ਅੰਦਰੁਣਿਓਂ, <i>by</i>	<i>with,</i>
<i>the way of the inside of,</i>	ਨੇੜੇ, <i>near,</i>
ਓਰੁਣੇ ਗਿਰੁਣੇ, <i>about,</i>	ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ, <i>near,</i>
ਉਤੇ, <i>above, on,</i>	ਨੇੜਿਓਂ, <i>from the vicinity of,</i>
ਉਪਰ, <i>over, on,</i>	ਨੇੜੇਣੇ, <i>through the vicinity of,</i>
ਉਪਰੋਂ, <i>from above,</i>	ਨੀਚੇ, <i>below,</i>
ਉਪਰੁਣੇ, ਉਪਰੁਣਿਓਂ, <i>by the</i>	ਨੀਚੋਂ, <i>from beneath,</i>
<i>way of the upper side of,</i>	ਨਿਮਾਈਂ, <i>like,</i>
ਮਲੇ, <i>together with,</i>	ਪਾਰ, ਪਾਸ, <i>by,</i>
ਮਮੇਤ, <i>together with,</i>	ਪਾਰੋਂ, ਪਾਸੋਂ, <i>from,</i>
ਮਾਹਮਲੇ, <i>before,</i>	ਪਿਛੇ, <i>after,</i>
ਮਾਹਮਲਿਓਂ, <i>from before,</i>	ਪਿਛੋਂ, <i>after, from behind,</i>
ਮਾਥ, <i>with,</i>	ਬਰਾਬਰ, ਬਰਾਬਰ, ਬਰੇਬਰ, <i>even</i>
ਸੰਗ, <i>with,</i>	<i>with, equal to,</i>
ਮਬਥ, <i>on account of,</i>	ਬਾਬਤ, <i>concerning,</i>
ਹੇਠ, <i>below,</i>	ਬਾਹਰ, <i>outside of,</i>
ਹੇਠੋਂ, <i>from below,</i>	ਬਾਹਰੋਂ, <i>from without,</i>
ਹੇਠਣੇ, <i>by the way of the</i>	ਬਾਹਰੁਣੇ, ਬਾਹਰੁਣਿਓਂ, <i>by the</i>
<i>under side of,</i>	<i>way of the outside of,</i>
ਹਰ ਫਿਰ, <i>respecting,</i>	ਬਗਲ, <i>on the side of,</i>
ਬੇਲ, <i>by,</i>	ਬਗਲੋਂ, <i>from the side of,</i>
ਬੇਲੋਂ, <i>from,</i>	ਬਗਲੁਣੇ, <i>by the side of,</i>
ਬੇਲੁਣੇ, ਬੇਲੁਣਿਓਂ, <i>along by,</i>	ਬਾਹ, ਬਾਹੋਂ, <i>besides,</i>
ਬਾਰਨ, or ਬਾਰਨ, <i>on ac-</i>	ਮਗਰ, <i>behind,</i>
<i>count of,</i>	ਮਗਰੋਂ, <i>from behind, after,</i>
ਗਿਰੁਣੇ, <i>around,</i>	ਮਗਰੁਣੇ, <i>by the rear of,</i>

ਮੁਹਰੇ, *before*,
 ਮੁਹਰੇਂ, *from before*,
 ਲਾਗ, *adjacent to*,
 ਲਾਗੇਂ, *from contact with*,
 ਲਗ ਭਗ, *about*,
 ਲਈ, *for*,
 ਲਾਂਭ, *by the side of*,
 ਲਾਂਭ ਛਾਂਭ, *about, in the
 vicinity of*,
 ਵਲ, *towards*,
 ਵਲੋਂ, *from the direction of*,

ਵਿਚ, *in, among*,
 ਵਿਚੋਂ, *from within, from a-
 mong*,
 ਵਿਚਦੇ, *by the way of the in-
 side of, through*,
 ਵਿਚੀਂ, *through*,
 ਵਿਚਾਲੇ, ਵਿਚਕਾਰੇ, ਵਿਚਕਾਰ, *between, in the midst of*,
 ਵਿਖੇ, *in, respecting*,
 ਵਾਸਤੇ, *for, on account of*,
 ਵਾਂਗ, *like*.

Note. The preposition is not always expressed; as, ਮੈਂ ਇਸੀ ਜਾਗਾ [*sc.* ਦੇ ਵਿਚ] ਰਹਾਂਗਾ, *I will stay [in] this very place.*

(*f*) Sixthly, with a Participle; as ਉਹ ਮੇਰੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਮਰ ਗਿਆ, *he died at the moment of my coming.* The participle in this example qualifies the word which is construed with it: and neither of them being directly connected with any other word, they may be said to be independent.

Note 1. The past participle of the verb ਮਾਰਨਾ governs the Genitive case, without qualifying it; as ਮੇਰੀ ਧੀ ਗਮ ਵੀ ਮਾਰੀ ਮਰ ਗਈ, *my daughter died, being struck with grief.*

Note 2. The noun or pronoun, construed independently with a participle; is sometimes understood; as, ਉਹ [ਉਹ ਦੇ] ਮਾਰਦੇ ਮਾਰਦੇ ਮਰ ਗਏ, *they died from [his] continued beating.*

121. The particle ਵਾ, which is the sign of the Genitive, must agree in gender, number, and case, with the governing word. See *Sec. 23.* With regard to prepositions, though they have properly no gender, yet having, as is probable, been originally nouns, they have the same influence in modifying the gender of ਵਾ, as if they were nouns still; as has been explained in *Sect. 106.* Thus, of the list given in *Sec. 120. (e)*, ਵਲ and ਵਲੋਂ, and sometimes also ਲਈ and ਵਾਸਤੇ, require the Genitive particle to take a feminine termination: all the rest have, in this respect, the force of masculines.

What is said of the gender of ਦਾ, is true likewise of the pronouns which terminate their Genitives in ਗ, ਡਾ, and ਲਾ.

122. The sign of the Genitive is very often omitted; as ਇਸ ਲਈ for ਇਸ ਦੀ ਲਈ, *on this account*; ਜਲ ਵਿਚ for ਜਲ ਦੇ ਵਿਚ, *in the water*; ਇਕ ਨਾਨਕ ਪਾਟਰੀ ਆਇਆ, *a priest of Nānak came*.

123. The Genitive is usually, though not always, placed before the word that governs it.

124. The Genitive with ਤਾਈਂ, is often substituted both for the Dative and the Accusative; as, ਓਨ ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ ਕਾਚੁ ਟਿੱਡਾ, instead of ਓਨ ਕਾਚੁ ਮੈ ਨੂੰ ਟਿੱਡਾ, *he gave me a knife*; ਉਹ ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ, *he took me with him*; ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ being put for ਮੈ ਨੂੰ.

125. In some instances the prepositions which properly pertain to the Ablative case, (see Sec. 131.) are construed with the Genitive; as ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ, *on me*; and, on the other hand, the sign of the Genitive is so often omitted, before many of the prepositions in the foregoing list, that they might perhaps with as much propriety be considered as governing the Ablative.

Dative.

126. The Dative case is governed by the prepositions ਨੂੰ, ਤਾਈਂ, ਤੋੜੀ, ਤੀਕੁ and ਤੀਕਰ; as ਚੌਕੀਦਾਰ ਬਜ਼ਾਰ ਤੀਕੁ ਤੇਲ ਨੂੰ ਗਿਆ ਹੈ, *the watchman has gone as far as the bazār for oil*; ਇਕ ਸੇਊ ਮੈ ਨੂੰ ਦਿਹ, *give me an apple*.

127. The preposition ਨੂੰ, is often omitted; as ਉਹ ਘਰ ਗਿਆ, *he went home*; especially after the infinitive mood of verbs; as ਉਹ ਸੋਚਲਾ [sc. ਨੂੰ] ਲਗਾ, *he began to think*.

Accusative.

128. The Accusative is governed by an Active verb; as, ਉਹ ਮਨੁਖ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, *the man is beating his horse*.

129. It is also used independently to denote time; as ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਏ, *we went at night*; ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਿਹ ਨੂੰ, *in or after three months*.

130. The sign ਨੂੰ, of the Accusative case, is sometimes omitted, especially after verbs in the infinitive mood; as ਤੂੰ ਜਾਣੇ [sc. ਨੂੰ] ਪਾਵੇਂਗਾ, *you will get to go*; ਮੈਂ ਦੇਖਣੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, *I wish to see*.

Ablative.

131. The Ablative case is governed by a preposition; as ਮੰਡਾ ਘਰ ਉਤੇ ਹੈ, *the boy is on the house.*

The prepositions commonly construed with this case are the following; viz.

ਸਿਰ, *on the head of, exactly at or on, with,*
 ਪਰ, ਉਤੇ, ਤੇ, *on, upon,*
 ਪਰੋਂ, ਪਰ ਤੇ, ਉਤੋਂ, *from on, off,*
 ਤੇ, ਥੀਂ, ਥੋਂ, ਓਂ, *by, of, out of,*
 ਕਰਕੇ, *by, by means of, by the name of.*

132. The numerous instances in which prepositions govern the Genitive, without the usual sign of that case, might also be considered as belonging to the Ablative case; as mentioned in *Sec. 125.*

133. Instead of taking a preposition, the Ablative sometimes adds ਈ, or ਏ, to the final syllable; as ਮੇਰੀ ਜਬਾਨੀ, for ਮੇਰੀ ਜਬਾਨ ਤੇ, *by my tongue; ਫਜ਼ਰੇ, in the morning.* Comp. *Sec. 37.*

134. Nouns of time and place are often repeated, and used in the Ablative case, without a preposition, to express the idea of continued succession; as, ਉਹ ਘੜੀ ਘੜੀ ਆਇਆ, *he came every hour, i. e. continually; ਨਗਰ ਦੇ ਫੁਕ ਜਾਲ ਦੀ ਖਬਰ ਘਰ ਘਰ ਖਿੰਡ ਰਹੀ ਸੀ, the news of the burning of the city spread from house to house.*

Vocative.

135. The Vocative is construed with an Interjection, either expressed or understood; as, ਹੇ ਮੰਡਿਆ, *O boy! ਮਨੁਖਾ, O man!*

ADJECTIVES, ADJECTIVE PRONOUNS, AND PARTICIPLES.

136. Adjectives, Adjective Pronouns, and Participles must agree in gender, number, and case, with the nouns, pronouns, or verbs, (infinitive,) which they qualify; as ਉਹ ਉਪਜੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰਖਦਾ ਸਾ, *he was keeping other people's cows; ਅਸੀਂ ਇਹੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸੀਆਂ, we had not heard such words as these; ਇਹ ਕੁੜੀ ਵਡੀ ਹਸਲਵਾਲੀ ਹੈ, this girl is a great laugh.*

137. When an Adjective, Adjective Pronoun, or Participle is used to qualify several nouns of different genders, connected with each other by a conjunction, either it must agree in gender and number with the nearest, or be put in the masculine,—generally the masculine plural, in reference to them all.

138. To the foregoing rules of agreement, however, there are exceptions; thus, when an Adjective or Participle, qualifying a noun in the Accusative case, follows the noun, it is put not in the Accusative, but in the Nominative, though in gender and number, it still agrees with the word it qualifies; as, ਨਾਲਬੰਦ ਨੈ ਮੇਰੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਲੰਗੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, *the horse-shoer has made my horse lame*; ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਗਟਾ ਹੋਇਆ ਡਿਠਾ, *I saw him limping*; ਗੁਰੂ ਨੈ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਠੇ ਕੀਤਾ, *the Master collected his disciples*.

139. Also, the past participle, when used to express simple state and condition, or continued action, if derived from a transitive verb, is commonly put in the form of the feminine singular, though the noun it qualifies be in the masculine gender; as, ਇਕ ਮਨੁਖ ਬੈਠ ਲਏ ਭਰਿਆ ਜਾਂਟਾ ਸਾ, *a man was going along with a load*; ਚਾਰ ਕੁਲੀ ਮੰਜਾ ਚੁਕੀ ਖੜੇ ਸੇ, *four coolies stood holding up a bedstead*. Yet it sometimes takes the inflected form of the masculine; as, ਰੋਟੀ ਖਾਠੇ ਹੋਏ ਮੇਰਾ ਪੇਟ ਵਖਲ ਲਗਿਆ, *having eaten bread, my stomach began to pain*; ਮੰਡਾ ਖਮੋ ਦੇ ਮਾਰੇ ਕੁਟਲ ਲਗਾ, *the boy began to jump with joy*.

140. If the participle is derived from an intransitive verb, it is put in the same gender and number as the noun it belongs to; as ਇਕ ਜਲਾ ਪੋਲ ਵਾਂਗੂ ਟੋਲਿਆ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਚਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, *a person comes running after me like the wind*.

141. If the noun, however, is feminine, the participle in question, whether derived from a transitive or an intransitive verb, conforms its gender and number to the noun: as, ਤੀਮੀਆਂ ਡਰ ਟੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੱਸ ਗਈਆਂ, *the women, struck with fear, fled*.

142. Nouns that are qualified by participles, adjectives, and adjective pronouns, are not always expressed; as, ਪਰਤੀ ਪੁਰ ਇਕ ਪੱਥਰ ਗੱਡਕੇ ਉਸ ਪੁਰ ਪੈਰ ਟੀ ਤਲੀ ਟੀ ਮੂਰਤ ਉਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, [*somebody*] *having set a stone in the ground, the image of the sole of a foot was car-*

ved on it; *ਭੁਠਿਆਂ ਉਪਰ ਕੀ ਇਤਬਾਰ ਹੈ, on false [men] what reliance is there ? ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਨਗਿਣਤ ਹਨ, such [persons] as these are without number.*

143. A participle belonging to a noun or pronoun, in the instrumental case, may take the sign of that case, (ਨੈ,) as well as the noun itself; as, *ਉਸ ਨੈ ਸੁਤੇ ਪਏ ਨੈ ਬੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ, he heard the thing, even when he was lying asleep.* This happens even when the noun or pronoun is left to be supplied; as, *ਗਮ ਵੀ ਮਾਰੀ ਨੈ ਬੁਰਾ ਨਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ, smitten with grief, she did not open the door.*

144. The same is true in part, of the Dative case; as, *ਤੈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਨੂੰ ਕੈ ਦਿਨ ਗਏ ਹਨ, how many days have elapsed since you came here ?*

145. A noun, followed by a participle, allows the sign which marks its case to come after the participle; as, *ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਕਿਤਨਾਕੁ ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ? about how long has he been married ?*

146. A participle may take the place of an Infinitive mood; as, *ਖਾਂਦੇ ਵੇਲੇ, (equal to ਖਾਣ ਦੇ ਵੇਲੇ,) at the time of eating; ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ, towards the rising, [of the sun ;] ਨਗਰ ਵੀ ਵਲ ਜਾਂਦਿਆਂ, in going towards the city.*

VERB.

147. A verb must agree, in gender, number, and person, with its subject, whenever that subject is in the Nominative case; as, *ਜ਼ਿੰਮੀ-ਦਾਰ ਲੋਕ ਭੋਂ ਨੂੰ ਬਾਹੰਦੇ ਸੇ, the farmers were ploughing the ground; ਮਾ-ਰੀਆਂ ਤੀਮਤਾਂ ਮਿਲਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ, all the women united will do the work.*

138. When a verb has two or more Nominatives in the singular number united by a conjunction, it may be made plural, so as to agree with both of them; but if they are of different genders, the verb must be in the masculine form; as, *ਪਿਤਾ ਅਰ ਪੀ ਕਠੇ ਜਾਂਦੇ ਸੇ, the father and daughter were going together.* In such cases, however, the verb often agrees with the nominative that is nearest; and occasionally with the one more remote, supposing it to be of the masculine gender.

149. If all the nominatives are plural, or even the one adjacent to

the verb, their persons being the same, the verb refers directly to the last only, and agrees with it in gender as well as number; as, ਪਿਤਾ ਅਰ ਉਹ ਟੀਅਾਂ ਧੀਅਾਂ ਕੋਠੀਅਾਂ ਜਾਂਟੀਅਾਂ ਸੀਅਾਂ, *the father and his daughters were going together.*

150. When the Nominatives are of different persons, the verb naturally conforms to the first person rather than the second, and to the second rather than the third; as ਮੈਂ ਅਰ ਤੂੰ ਜਾਵਾਂਗੇ, *I and you will go*; ਤੂੰ ਅਰ ਤੇਰੇ ਭਾਈ ਜਾਓਗੇ, *you and your brothers will go*; yet the third person, if plural, and near the verb, may sometimes prevail over both the other persons, they being singular; as ਮੈਂ ਅਰ ਤੂੰ ਅਰ ਤੇਰੇ ਭਾਈ ਕੋਠੇ ਜਾਣਗੇ, *I and you and your brothers will go together.*

151. A verb in any of the past tenses, construed with the Instrumental case, and having its object expressed in the Nominative, must agree in gender and number with that Nominative; as, ਰਾਜ ਨੇ ਉਚੀ ਕੰਧ ਉਸਾਰੀ, *the mason built a high wall.* But when the object is put in the Accusative case, the verb must take the form of the third person singular, masculine gender; as, ਰਾਜ ਨੇ ਉਚੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਉਸਾਰਿਆ, *the mason built a high wall.*

152. When there is more than one object in the Nominative, the verb should agree, in gender and number, with the one that is nearest.

153. The subject of a verb is often omitted, especially when men in general are intended; as ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਯਾਬੇ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗ ਹੋ-ਇਆ, *they say, (i. e. people say,) there is a great scarcity in the Doab.*

154. Passive verbs are sometimes used impersonally; as, ਉਹ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਭੇਤ ਜਾਣਨੇ ਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, *it was given to you to know the secrets of his reign*; ਜਿਥੇ ਕਿਧਰੇ ਨਵੀਂ ਅੰਬਾਰਤ ਵਲ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਮਸੀਤਾਂ ਅਰ ਮਕਬਰਿਆਂ ਦੇ ਪਥਰਾਂ ਦੀ ਬਲੀ ਹੋਈ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, *in whatever direction it is looked, (i. e. one looks,) towards a new building, it is seen to be built of the stones of mosques and tombs.*

Infinitive and Gerund.

155. Verbs in the Infinitive mood, and Gerunds, are subject to the same general laws as nouns.

156. The Infinitive mood of an active verb, which has a noun in the

nominative case for its object, must agree with that noun in gender and number; as ਕਚੀਚੀਆਂ ਲੈਲੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, *there will be gnashings of teeth*; (literally, to take gnashings of teeth will be.)

The same is true of verbs compounded with nouns; as ਖਬਰ ਕਰਨੀ, *to announce*; ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣੀ, *to be removed*.

157. Gerunds also sometimes conform their gender to that of the nouns they govern; as ਮੇਰਾ ਭਰਾਉ ਮੇਰੇ ਜਮੀਨ ਉੱਤੇ ਹਵੇਲੀ ਪਾਈ ਚਾਹੰਦਾ ਹੈ, *my brother wishes to build a house on my ground*; yet not always; as ਅਸੀਂ ਪੋਥੀਆਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, *we are in the habit of reading books*.

CONJUNCTION.

158. Conjunctions, besides conjoining sentences, connect nouns, adjectives, pronouns, adverbs, and the moods and tenses of verbs, with their like. Nouns, however, may be connected with pronouns, and adjectives with participles.

159. Conjunctions are often to be understood, especially where they are required with ਨਾ, to produce a disjunctive effect; as ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਚੋਕਿਆ, ਨਾ ਛੁਹਿਆ, ਨਾ ਛਿਠਾ, *I neither lifted it, nor touched it, nor saw it*.

APPENDIX.

No. I.

THE NAMES OF THE FIGURES.

੧ ਏਕਾ, ੨ ਦੁਆ, ੩ ਤੀਆ, ੪ ਚੌਥਾ, ੫ ਪਾਂਜਾ, ੬ ਛੱਥਾ, ੭ ਸਾਤਾ, ੮ ਆਠਾ, ੯ ਨਾਇਆ, ਨਾਇਆਂ or ਨਉਵਾ, ੦ ਬਿੰਦੀ.

The figure ੧ is sometimes called ਇਕਾਂਕ, or ਇਕਾਂਗ; the figure ੨ ਦੁਆਂਕ, or ਦੁਆਂਗ; &c.

NUMERALS.

The cardinal and ordinal numbers, together with the figures by which they are represented, are exhibited as follows: viz.

FIGURES.	CARDINALS.	ORDINALS.
1 ੧	ਇਕ,	ਪਹਿਲਾ,
2 ੨	ਦੋ,	ਦੂਜਾ, ਦੁਆ,
3 ੩	ਤਿੰਨ, ਤ੍ਰੈ, ...	ਤੀਜਾ, ਤੀਆ,
4 ੪	ਚਾਰ,	ਚੌਥਾ,
5 ੫	ਪੰਜ,	ਪੰਜਵਾਂ,
6 ੬	ਛੇ,	ਛੇਵਾਂ,
7 ੭	ਸੱਤ,	ਸੱਤਵਾਂ,
8 ੮	ਅੱਠ,	ਅੱਠਵਾਂ,
9 ੯	ਨੌ, ਨਵੇਂ, ...	ਨੌਵਾਂ, ਨਉਵਾਂ,
10 ੧੦	ਦਸ,	ਦਸਵਾਂ,
11 ੧੧	ਗਿਆਰਾਂ, ਯਾਰਾਂ	ਗਿਆਰ੍ਹਵਾਂ, ਯਾਰ੍ਹਵਾਂ,
12 ੧੨	ਬਾਰਾਂ,	ਬਾਰ੍ਹਵਾਂ,

13	੧੩	ਤੇਰਾਂ,	ਤੇਰੁਵਾਂ,
14	੧੪	ਚੋਟਾਂ,	ਚੋਪਵਾਂ,
15	੧੫	ਪੰਟਰਾਂ,	ਪੰਪਰਵਾਂ,
16	੧੬	ਮੋਲਾਂ,	ਮੋਲਵਾਂ,
17	੧੭	ਸਤਾਰਾਂ,	ਸਤਾਰੁਵਾਂ,
18	੧੮	ਅਠਾਰਾਂ,	ਅਠਾਰੁਵਾਂ,
19	੧੯	ਉੱਨੀ,	ਉੱਨੀਹਵਾਂ,
20	੨੦	ਬੀਹ, ਵੀਹ,	ਬੀਹਵਾਂ,
21	੨੧	ਇੱਕੀ,	ਇੱਕੀਹਵਾਂ,
22	੨੨	ਬਾਈ,	ਬਾਈਸਵਾਂ,
23	੨੩	ਤੋਈ, ਤੁੇਈ,	ਤੋਈਸਵਾਂ, ਤੁੇਈਸਵਾਂ,
24	੨੪	ਚੋਵੀ, ਚੱਵੀ, ਚੋਬੀ, ਚੱਬੀ,	ਚੋਬੀਸਵਾਂ, ਚਵੀਹਵਾਂ,
25	੨੫	ਪੰਜੀ, ਪੱਚੀ,	ਪਚੀਸਵਾਂ, ਪੰਜੀਹਵਾਂ,
26	੨੬	ਛੱਬੀ,	ਛੱਬੀਸਵਾਂ,
27	੨੭	ਸਤਾਈ,	ਸਤਾਈਸਵਾਂ,
28	੨੮	ਅਠਾਈ,	ਅਠਾਈਸਵਾਂ,
29	੨੯	ਉਲੱਤੀ, ਉਲੱਤੀ, ...	ਉਲੱਤੀਸਵਾਂ,
30	੩੦	ਤੀਹ, ਤੀਹ,	ਤੀਸਵਾਂ, ਤੀਹਵਾਂ, ਤੀਹਵਾਂ,
31	੩੧	ਇਕੱਤੀ, ਅਕੱਤੀ ਅਕੱਤੀ,	ਇਕੱਤੀਸਵਾਂ, ਅਕੱਤੀਸਵਾਂ,
32	੩੨	ਬੱਤੀ, ਬੱਤੀ,	ਬੱਤੀਸਵਾਂ,
33	੩੩	ਤੋਤੀ, ਤੋਤੀ,	ਤੋਤੀਸਵਾਂ,
34	੩੪	ਚੋਤੀ, ਚੋਤੀ,	ਚੋਤੀਸਵਾਂ,
35	੩੫	ਪੈਤੀ, ਪੈਤੀ,	ਪੈਤੀਸਵਾਂ,
36	੩੬	ਛੱਤੀ, ਛੱਤੀ,	ਛੱਤੀਸਵਾਂ,
37	੩੭	ਮੈਂਤੀ, ਮੈਂਤੀ,	ਮੈਂਤੀਸਵਾਂ,
38	੩੮	ਅਠੱਤੀ, ਅਠੱਤੀ, ...	ਅਠੱਤੀਸਵਾਂ,
39	੩੯	ਉਲਤਾਲੀ,	ਉਲਤਾਲਵਾਂ,
40	੪੦	ਚਾਲੀ,	ਚਲੀਹਵਾਂ, ਚਲੀਸਵਾਂ,
41	੪੧	ਇਕਤਾਲੀ,	ਇਕਤਾਲਵਾਂ,
42	੪੨	ਬੈਤਾਲੀ, ਬਤਾਲੀ, [ਤਾਲੀ,	ਬਿਆਹਲਵਾਂ,
43	੪੩	ਤਿਤਾਲੀ, ਤੈਤਾਲੀ, ਤਿਰ-	ਤਿਤਾਹਲਵਾਂ,
44	੪੪	ਚੋਤਾਲੀ,	ਚਤਾਹਲਵਾਂ,
45	੪੫	ਪੈਤਾਲੀ, ਪੰਤਾਲੀ, ...	ਪੈਤਾਹਲਵਾਂ,
46	੪੬	ਛਿਤਾਲੀ, ਛਤਾਲੀ, ...	ਛਿਤਾਹਲਵਾਂ,
47	੪੭	ਮੈਂਤਾਲੀ, ਮੰਤਾਲੀ, ...	ਮੈਂਤਾਹਲਵਾਂ,

48	੪੮	ਅਠਤਾਲੀ,	ਅਠਤਾਲੀਵਾਂ,
49	੪੯	ਉਲੀਜਾ, ਉਲਵੀਜਾ,	ਉਲੀਜਵਾਂ,
50	੫੦	ਪੰਜਾਹ,	ਪੰਜਾਹਵਾਂ,
51	੫੧	ਇਕਵੀਜਾ,	ਇਕਵੀਜਵਾਂ,
52	੫੨	ਬਵੀਜਾ,	ਬਵੀਜਵਾਂ,
53	੫੩	ਤਿਵੀਜਾ, ਤਿਕਵੀਜਾ,	ਤਿਵੀਜਵਾਂ,
54	੫੪	ਚਰੀਜਾ, ਚੌਰੀਜਾ, ...	ਚਰੀਜਵਾਂ,
55	੫੫	ਪਚਵੀਜਾ,	ਪਚਵੀਜਵਾਂ,
56	੫੬	ਛਿਵੀਜਾ, ਛਿਪੀਜਾ,	ਛਿਵੀਜਵਾਂ, ਛਿਪੀਜਵਾਂ,
57	੫੭	ਸਤਵੀਜਾ,	ਸਤਵੀਜਵਾਂ,
58	੫੮	ਅਠਵੀਜਾ,	ਅਠਵੀਜਵਾਂ,
59	੫੯	ਉਲਾਹਟ,	ਉਲਾਹਟਵਾਂ,
60	੬੦	ਸੱਠ,	ਸੱਠਵਾਂ,
61	੬੧	ਇਕਾਹਟ,	ਇਕਾਹਟਵਾਂ,
62	੬੨	ਬਾਹਟ,	ਬਾਹਟਵਾਂ,
63	੬੩	ਤੋਹਟ, ਤੇਹਟ, ...	ਤੋਹਟਵਾਂ,
64	੬੪	ਚੋਹਟ,	ਚੋਹਟਵਾਂ,
65	੬੫	ਪੈਂਹਟ,	ਪੈਂਹਟਵਾਂ,
66	੬੬	ਛਿਆਹਟ,	ਛਿਆਹਟਵਾਂ,
67	੬੭	ਸਤਾਹਟ,	ਸਤਾਹਟਵਾਂ,
68	੬੮	ਅਠਾਹਟ,	ਅਠਾਹਟਵਾਂ,
69	੬੯	ਉਲਹੱਤਰ,	ਉਲਹੱਤਰਵਾਂ,
70	੭੦	ਸੱਤਰ, [ਹੱਤਰ,	ਸੱਤਰਵਾਂ,
71	੭੧	ਇਕਹੱਤਰ, ਅਕ-	ਇਕਹੱਤਰਵਾਂ,
72	੭੨	ਬਹੱਤਰ,	ਬਹੱਤਰਵਾਂ,
73	੭੩	ਤਿਹੱਤਰ,	ਤਿਹੱਤਰਵਾਂ,
74	੭੪	ਚੁਹੱਤਰ, ਚੌਹੱਤਰ,	ਚੁਹੱਤਰਵਾਂ,
75	੭੫	ਪੰਜਹੱਤਰ,	ਪੰਜਹੱਤਰਵਾਂ,
76	੭੬	ਛਿਹੱਤਰ,	ਛਿਹੱਤਰਵਾਂ,
77	੭੭	ਸਤਹੱਤਰ,	ਸਤਹੱਤਰਵਾਂ,
78	੭੮	ਅਠਹੱਤਰ,	ਅਠਹੱਤਰਵਾਂ,
79	੭੯	ਉਲਾਮੀ,	ਉਲਾਮੀਵਾਂ,
80	੮੦	ਅੱਸੀ,	ਅੱਸੀਹਵਾਂ,
81	੮੧	ਇਕਾਮੀ,	ਇਕਾਹਮੀਵਾਂ, ਇਕਾਮੀਵਾਂ,
82	੮੨	ਬਿਆਮੀ,	ਬਿਆਹਮੀਵਾਂ, ਬਿਆਮੀਵਾਂ,

83	੮੩	ਤਿਗਮੀ, ਤਿਆਮੀ, ...	ਤਿਗਮੀਵਾਂ,
84	੮੪	ਚਗਮੀ, ਚੈਗਮੀ, ...	ਚਗਮੀਵਾਂ,
85	੮੫	ਪਚਮੀ,	ਪਚਮੀਵਾਂ,
86	੮੬	ਛਿਆਮੀ,	ਛਿਆਮੀਵਾਂ,
87	੮੭	ਸਤਮੀ,	ਸਤਮੀਵਾਂ,
88	੮੮	ਅਠਮੀ,	ਅਠਮੀਵਾਂ,
89	੮੯	ਉਲਾਨਵੇਂ,	ਉਲਾਹਨਵਾਂ,
90	੯੦	ਨਵੇ, ਨਬੇ,	ਨੱਤਾ, ਨੱਤਵਾਂ,
91	੯੧	ਇਕਾਨਵੇਂ, ਇਕਾਨਮੇਂ, ...	ਇਕਾਹਨਵਾਂ,
92	੯੨	ਬਾਨਵੇਂ, ਬਾਨਮੇਂ, ...	ਬਾਹਨਵਾਂ, [ਤ੍ਰਿਨਵਾਂ,
93	੯੩	ਤਿਗਨਵੇਂ, ਤਿਗਨਮੇਂ, ...	ਤਿਗਨਵਾਂ, ਤਿਗਨਵਾਂ,
94	੯੪	ਚਗਨਵੇਂ, ਚਗਨਮੇਂ, ...	ਚਗਹਨਵਾਂ, ਚਗਨਵਾਂ,
95	੯੫	ਪਚਾਨਵੇਂ, ਪਚਾਨਮੇਂ, ...	ਪਚਾਹਨਵਾਂ, ਪਚਾਨਵਾਂ,
96	੯੬	ਛਿਆਨਵੇਂ, ਛਿਆਨਮੇਂ, ...	ਛਿਆਹਨਵਾਂ, ਛਿਆਨਵਾਂ,
97	੯੭	ਸਤਾਨਵੇਂ, ਸਤਾਨਮੇਂ, ...	ਸਤਾਹਨਵਾਂ, ਸਤਾਨਵਾਂ,
98	੯੮	ਅਠਾਨਵੇਂ, ਅਠਾਨਮੇਂ, ...	ਅਠਾਹਨਵਾਂ, ਅਠਾਨਵਾਂ,
99	੯੯	ਨਜ਼ਿਨਵੇਂ, ਨਜ਼ਿਨਮੇਂ, ...	ਨਜ਼ਿਨਵਾਂ,
100	੧੦੦	ਸੈ, ਸੈਕਜ਼ਾ, ਸੈ,	ਸਇਆ, ਸੈਆ, ਸੇਵਾਂ.

In the column of ordinals, the terminal ਵਾਂ is always liable to be changed into ਮਾਂ.

AGGREGATE NUMBERS.

The quantity denoted by the fig. 1	is called	ਕਾਉ, or ਕਾਊਂ,
"	1½	“ ਝੁਝਾ,
"	2	“ ਝੁਲੀ,
"	2½	“ ਝਾਇਆ,
"	3	“ ਤਿਆਉਂ, or ਤਿਆਊਂ,
"	3½	“ ਉੱਟਾ, ਉੱਟਾ, or ਉੱਠਾ,
"	4	“ ਚੋਕਾ,
"	4½	“ ਚੋੱਚਾ, ਚੋੱਚਾ,
"	5	“ ਪਾਂਜਾ,
"	6	“ ਛੱਕਾ,
"	7	“ ਸਾਤਾ,
"	8	“ ਆਠਾ,
"	9	“ ਨਾਇਆਂ,

The quantity denoted by the fig.	10	is called	{ਦਹਾ, ਦਹਾ-
"	20	"	{ਬੈਜੀ, ਬੀਹ-
"	50	"	{ਜੀ, ਵੀਹ;
"	100	"	{ਸੈ, ਸੈਕੜਾ,
"	1,000	"	{ਸੈ,
"	1,00,000	"	{ਹਜ਼ਾਰ, ਸਹ-
"	1,00,00,000 or 100 lakhs,	"	{ਸਹ ਸਹੰਸਰ,
"	1,00,00,00,000, or 100 karors,	"	ਲੱਖ,
"	1,00,00,00,00,000, or 100 arbs,	"	ਕਰੋੜ, = 10 Mills.
"	1,00,00,00,00,00,000, or 100 kharbs,	"	ਅਰਬ,
"	1,00,00,00,00,00,00,000, or 100 nils,	"	ਖਰਬ, = 10 bill.
"	1,00,00,00,00,00,00,00,000, or 100 padams,	"	ਨੋਲ,
"	1,00,00,00,00,00,00,00,00,000, or 100 dhajams,	"	ਪਦਮ,
"	1,00,00,00,00,00,00,00,00,00,000, or 100 sanaks,	"	ਪੰਜਮ,
"	1,00,00,00,00,00,00,00,00,00,00,000, or 100 sanaks,	"	ਸੰਖ,
"	1,00,00,00,00,00,00,00,00,00,00,00,000, or 100 sanaks,	"	ਮਹਾਂ ਸੰਖ.

FRACTIONAL NUMBERS.

$\frac{1}{8}$ ਅੱਧ ਪਾਉ,	$2\frac{1}{4}$ ਸਫਾ ਟੇ,
$\frac{1}{4}$ ਪਾਉ, ਚੁਥਾਈ,	$2\frac{1}{2}$ ਟਾਈ,
$\frac{1}{3}$ ਤਿਹਾਈ,	$2\frac{3}{4}$ ਪੈਲੇ ਤਿੰਨ,
$\frac{3}{8}$ ਚੁਥ ਪਾਉ,	$3\frac{1}{4}$ ਸਫਾ ਤਿੰਨ,
$\frac{1}{2}$ ਅੱਧ, ਅੱਧਾ,	$3\frac{1}{2}$ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ,
$\frac{2}{3}$ ਦੋ ਤਿਹਾਈ,	$3\frac{3}{4}$ ਪੈਲੇ ਚਾਰ,
$\frac{3}{4}$ ਪੈਲੇ, ਤਿੰਨ ਪਾਉ,	$4\frac{1}{4}$ ਸਫਾ ਚਾਰ,
$1\frac{1}{4}$ ਸਫਾ, ਸਫਾਈ, ਸਫਾਇਆ,	$4\frac{1}{2}$ ਸਾਢੇ ਚਾਰ,
$1\frac{1}{2}$ ਚੁਥ, ਚੇਥ, ਚੇਉਥਾ,	$19\frac{3}{4}$ ਪੈਲੇ ਬੀਹ,
$1\frac{3}{4}$ ਪੈਲੇ ਦੋ,	$30\frac{1}{4}$ ਸਫਾ ਤੀਹ,

Fractional parts of hundreds, thousands, &c. may be expressed in like manner; thus—

50 ਅੱਧ ਸੈ,
75 ਪੈਲਾ ਸੈ,

125 ਸਫਾ ਸੈ,
150 ਚੁਥ ਸੈ,

175	ਪੇਲੇ ਏ ਮੈ,	2,500	ਛਾਈ ਹਜ਼ਾਰ,
225	ਮਹਾ ਏ ਮੈ,	50,000	ਅੱਧ ਲੱਖ,
250	ਛਾਈ ਮੈ,	75,000	ਪੈਲਾ ਲੱਖ,
350	ਮਾਛੇ ਤਿੰਨ ਮੈ,	125,000	ਮਹਾ ਲੱਖ,
375	ਪੇਲੇ ਚਾਰ ਮੈ,	150,000	ਛੁਛ ਲੱਖ,
1,250	ਮਹਾ ਹਜ਼ਾਰ,	2,50,00,000	ਛਾਈ ਕਰੋੜ,
1,500	ਛੁਛ ਹਜ਼ਾਰ,	175,00,00,000	ਪੇਲੇ ਏ ਮੈ ਕਰੋੜ.

AGGREGATE NUMBERS, WITH SPECIAL APPLICATIONS.

ਜੋੜ, or ਜੋੜੀ, a pair,
ਟਕਾ, 2 pice,
ਗੰਢਾ, 4 cowries, 4 pice, or 4 rupees,
ਛਾਈਆ or ਛਾਯਾ, 2½ seers,
ਖਮੇਰੀ, or ਬੰਟੀ, 5 seers,
ਪਜੀ, 10 seers,
ਪੋਲ, 20 seers,
ਮਲ, 40 seers,
ਮਾਲੀ, { 12 mans; (in some places, and some
{ things, 18 mans,)
ਨੌਕਰਾ, 9 pieces of cloth.

WORDS DENOTING PROPORTIONS.

ਛੁਛੀ, one and a half to every whole one.
ਪੰਜ ਦੁਵੰਜੀ, in the proportion of two to three.
ਪੰਜੇੜਾ or ਪਚੇੜਾ, five to every hundred.
ਦਸੇੜਾ, ten to every hundred.
ਅੱਧਾ, in an equal proportion.

WORDS DENOTING FOLD.

ਦੁਲਾ, ਦੁਲੀ,	twofold,	ਅਠੇਲਾ, ਅਠਗੁਲਾ,	eightfold,
ਤੀਉਲਾ, ਤਿਗੁਲਾ,	threefold,	ਨੌਲਾ, ਨੇਗੁਲਾ,	ninefold,
ਚੌਲਾ, ਚੌਗੁਲਾ,	fourfold,	ਦਸੇਲਾ, ਦਸਗੁਲਾ,	tenfold,
ਪੰਚੇਲਾ, ਪੰਜੇਲਾ,	fivefold,	ਪੋਲ ਦੁਲੇ,	1½ fold,
ਛਿਐਲਾ, ਛਿਗੁਲਾ,	sixfold,	ਛਗੁਲਾ, ਛਾਗੁਲਾ,	2½ fold,
ਸੱਤਲਾ, ਸਤਗੁਲਾ,	sevenfold,	ਪੇਲੇ ਤੀਉਲੇ,	2½ fold.

WORDS RELATING TO COMPLEXITY.

ਇਕਹਰਾ, or ਕਹਿਰਾ, *single*,
 ਦੋਹਰਾ, or ਦੋਹਰਮ, *double*,
 ਤਿਹਰਾ, or ਤਿਹਰਮ, *triple*,
 ਚੋਹਰਾ, ਚਉਹਰਾ, or ਚਉਹਰਮ, *quadruple*,
 ਪੰਜੋਹਰਾ, or ਪੰਜਉਹਰਮ, *quintuple*,
 ਛੇਐਹਰਾ, *sextuple*,
 ਸਤੋਹਰਾ, *septuple*.

DAYS, IN RELATION TO THE PRESENT.

ਅੱਜ, *to day*,
 ਕੱਲ੍ਹ, *yesterday, to morrow*,
 ਭਲਕ, ਭਲਕੇ, *to morrow*,
 ਪਰਮੋਂ, *day before yesterday, day after to morrow*,
 ਚੋਥ, *the fourth day, inclusive—past or future*,
 ਪੰਜੋਥ, *the fifth day*, “ “ “
 ਛਿਐਥ, *the sixth day*, “ “ “
 ਸਤੋਥ, *the seventh day*, “ “ “
 ਅਠੋਥ, *the eighth day*, “ “ “

THE DAYS OF THE WEEK.

	(Hindú.)	(Muhammadan.)
<i>Sunday</i> ,	ਆਇਤਵਾਰ,	ਆਇਤਵਾਰ,
<i>Monday</i> ,	ਸੋਮਵਾਰ,	ਪੋਰ,
<i>Tuesday</i> ,	ਮੰਗਲਵਾਰ,	ਮੰਗਲ,
<i>Wednesday</i> ,	ਬੁਧਵਾਰ,	ਬੁਧ,
<i>Thursday</i> ,	ਬੀਰਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ,	ਜੁਮੇਗਤ,
<i>Friday</i> ,	ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ	ਜੁਮਾ,
<i>Saturday</i> ,	ਬਾਰ, ਸਨੀਛਰਵਾਰ,	ਸਨੀਛਰ, ਹਫਤਾ.

THE MONTHS.

1 ਚੈਤ,	from the middle of March	to the middle of April,
2 ਬੈਸਾਖ,	“ April	“ May,
3 ਜੇਠ,	“ May	“ June,
4 ਹਾੜ, ਹਾੜ,	“ June	“ July,

5	ਸਾਉਰ, from the middle of July to the middle of August,			
6	ਭਾਦੋਂ, ਭਾਦੋਂ, “	Aug.	“	Sept.
7	ਅਸ਼, “	Sept.	“	Oct.
8	ਕੱਤਕ, “	Oct.	“	Nov.
9	ਮੱਘਰ, “	Nov.	“	Dec.
10	ਪੋਹ, “	Dec.	“	Jan.
11	ਮਾਘ, “	Jan.	“	Feb.
12	ਫੱਗਣ, “	Feb.	“	March.

The civil year begins with ਚੇਤ; the astronomical with ਬੈਸਾਖ.

The months here enumerated are used, for most purposes, by Hindús and Muhammadans, in common; and, as they are intended, like our own, to fill up the solar year, as nearly as possible, they in like manner, differ somewhat from each other in length.

Both Hindús and Muhammadans however, have their lunar months; the former employing them chiefly in banking business and accounts, the latter, for the regulation of their religious festivals. The religious rites of the Hindús are governed by the solar method of counting time. In naming the lunar months, the Hindús follow the common nomenclature; the Muhammadans follow the nomenclature of the Arabs: yet the names of these Arabian months only are generally known, which happen to be noted by some special observance.

Each lunar month, according to the Hindú count, is divided into two parts. The first, from new to full moon, is called ਸੁਦੀ, *sudí*; the second, from full to new moon, is called ਬਦੀ, *badi*. The dates, (called ਤਿਥ or ਥਿਥ,) of these divisions, are reckoned separately; the number in each being 15. The names of the dates are as follows:—

1	ਏਕਮ,	9	ਨੌਮੀ, ਨਉਮੀ,
2	ਦੂਜ,	10	ਦਸਮੀ,
3	ਤੀਜ,	11	ਏਕਾਦਸੀ, ਦਾਦਸੀ,
4	ਚੌਥ,	12	ਦੁਆਦਸੀ,
5	ਪੰਚਮੀ,	13	ਤਿਗਾਦਸੀ, ਤਿਰੈਦਸੀ, ਤ੍ਰਿਐਦਸੀ,
6	ਛਥ, ਛਟ, ਖਸਟੀ,	14	ਚੌਦੇ,
7	ਸੱਤ੍ਹੈ, ਸਤਮੀ,	15	{ ਪੁੰਨਿਮਾ, ਪੂਰਨਮਾਸੀ, (for <i>Sudí</i>), ਐਸ, ਅਮੱਸਿਮਾ, (for <i>Badi</i> .)
8	ਅੱਠੈ, ਅਠਮੀ, ਅਸਟਮੀ, ਅੱਠੈ,		

The solar months, and the Muhammadan lunar months, are counted from the beginning to the end, by the common ordinals. The common word for *date* is ਤਰੀਕ.

NOTABLE YEARS.

The common numbers, modified in some instances, are used to denote years. The design is to abbreviate; just as in English we say, "the year '96." The era intended is that of Bikarmajit, which is the common Hindú era. With a few exceptions, chiefly at the beginning, these abbreviations run through the century; thus—

The year '11 ਗਿਆਰਹਾ,	The year '51 ਇਕਵੀਹਾ,
" '12 ਬਾਰਹਾ,	&c.
" '13 ਤੇਰਹਾ,	" '60 ਸੱਠਾ,
" '14 ਚੌਧਾ,	" '61 ਇਕਾਰਠਾ,
&c.	&c.
" '19 ਉਨੀਆ,	" '70 ਸੱਤਹਾ,
" '20 ਬੀਹਾ, ਖੋਲੀ,	" '71 ਇਕਚੌਠਾ,
" '21 ਇਕੀਹਾ, ਇਕਯਾ,	&c.
" '22 ਬਾਰਯਾ,	" '80 ਅੱਸੀਆ, ਅੱਸੀਹਾ,
&c.	" '81 ਇਕਾਰਸੀਆ, ਇਕਾਸੀਹਾ,
" '30 ਤੀਹਾ,	" '82 ਬਿਆਰਸੀਆ,
&c.	&c.
" '40 ਚਾਰਲੀਆ,	" '90 ਨੌਂਠਾ,
&c.	" '91 ਇਕਾਨਵਾਂ, ਇਕਾਨਵਾਂ,
" '50 ਪੰਜਾਹਾ,	&c.

Though all these are capable of being used, those only are in common use which have been distinguished by famines.

THE PRINCIPAL POINTS OF THE COMPASS.

North, ਉਤਰ,	North East, ਏਸ਼ਮਾਨ ਵੇਲ,
East, ਪੂਰਬ,	South East, ਅਗਨ ਵੇਲ,
South, ਦੱਖਲ,	South West, ਨਏਰਿਤ ਵੇਲ,
West, ਪੱਛਮ,	North West, ਬਾਇਬ ਵੇਲ.

No. II.

EXTRACTS.

“PANJABI CUSTOMS.”

BY A PANJABI.

ਮੰਗਲੀ ਦੀ ਰੀਤ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੁਤਵਾ-
ਲੇ ਨਾਈ ਰੂਮ ਨੂੰ, ਅਰ ਹਿੰਦੂ ਨਾਈ ਜਾ ਪਰੇਹਤ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ
ਵਲੋਂ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਕੁੜਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਘਲਦੇ ਹਨ,
ਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਓਹ ਘਰ ਅਰ ਬਰ ਚੰਗਾ ਦੇਖਣ, ਉਥੇ ਮੰਗਲੀ
ਕਰ ਦੇਣ, ਅਤੇ ਸਗਨ ਚਾਹਿ ਆਉਣ। ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਸ
ਵਿਚ ਕਈ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਧਿਅੰਤੇ
ਕੁੜਮਾਈ ਪੁਰ ਪੁਤਤੇ ਥੀ, ਸੇ, ਦੇ ਸੇ, ਤਿੰਨ ਸੇ, ਚਾਰ ਸੇ, ਜਾ
ਪੰਜ ਸੇ ਰੁਪਏ ਤੀਕਰ, ਨੇਖਤ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਤਿਸ ਪਿਛੇ
ਪੁਤਤੇ ਅਰ ਧਿਅੰਤੇ ਕਠੇ ਹੋਕੇ ਸੱਕਰ ਦੀ ਰੋੜੀ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀ ਦੇ
ਮੂੰਹ ਪਾਉਂਦੇ, ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੰਡਦੇ ਹਨ; ਇਸ ਲਈ ਜੋ
ਓਹ ਲੋਕ ਕੁੜਮਾਈ ਕੀਤੀ ਦੇ ਉਗਾਹ ਰਹਿਣ। ਅਤੇ ਜੇਹਰਾ
ਜਵਾਈ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਚੀਚੀ ਉਂਗਲੀ ਵਿਚ ਛੁੱਲਾ ਜਾ ਅੰ-
ਗੂਠੀ ਨਸਾਨੀ ਲਈ ਭਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਦ ਤੀਕ ਨ-
ਕਾਹ ਨਾ ਹੋ ਲਏ, ਤਦ ਤੀਕਰ ਪੁਤਤੇ ਕੁੜੀ ਲਈ, ਹਰ ਤਿ-
ਹਾਰ ਪੁਰ, ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਬਲਾਕੇ, ਨਾਈ ਦੇ ਹੱਥ ਘਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ
ਹਨ; ਪਰ ਏਹ ਸਾਰੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਗਰੀਬ

ਲੋਕ ਉਗਾਹੀ ਲਈ ਮੰਗਲੀ ਪੁਰ ਨਿਰੀ ੧੧ ਮੇਰ ਸੱਕਰ ਬੰਡ ਛਡਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਮੰਗਲੀ ਦੀ ਸੱਕਰ ਦਾ ਇਹੋ ਗਿਆਰਾਂ ਮੇਰ ਦਸਤੂਰ ਹੈ; ਪੱਲੇਵਾਲਾ ਆਪਲੀ ਵਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਦਸ ਮਲ ਬੰਡ ਦੇਵੇ। ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਜਦ ਲਗ ਕੁੜੀ ਦਾ ਪਿਉ ਸਰਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਤਦ ਤੀਕਰ ਕੁੜਮਾਈ ਪੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਭਾਵੇਂ ਸੈ ਸੱਕਰਾਂ ਦੇ ਵੰਡੇ ਜਾਣ। ਪਰੰਤੂ ਬਰਨੇ ਦਾ ਵਜ਼ਾਵਾ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਚਾੜਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਆਹ ਤੇ ਅਗੇ ਬਹੁ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਅਰ ਕੁਝ ਗਹਿਲਾ, ਅਤੇ ਕੁੜਮ ਅਰ ਕੁੜਮਲੀ ਲਈ ਭਨਾਉਲੀਆਂ, ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਅਗੋਂ ਉਹ ਬੀ ਉਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਕੁੜਮ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਭਨਾਉਲੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਕੁਛ ਚਿਰ ਪਿਛੇ, ਜਾਂ ਪੁੱਤੋਂ, ਪਿਅੱਤੇ ਪੁਰ ਜੋਰ ਪਾਕੇ, ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਹੁਲ ਸਾ ਨੂੰ ਨਕਾਹ ਚੱਕ ਦਿਹ, ਤਾਂ ਪਿਅੱਤਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੰਢ ਪਾਉਲ ਲਈ ਪੁੱਤੋਂ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾ ਨਾਈ ਨੂੰ, ਮੋਲੀ ਦਾ ਭੰਦ ਦੇਕੇ, ਦਿਨ ਧਰਨ ਲਈ ਘੋਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਆਪਲੇ ਨਾਤਿਆਂ ਸਾਕਾਂ ਨੂੰ ਗੰਢ ਭੇਜਕੇ ਖਬਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਫਲਾਲੇ ਚੰਦ ਦੀ ਫਲਾਲੀ ਤਰੀਕੇ, ਫਲਾਲੇ ਮਕਾਨੋਂ, ਫਲਾਲੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੈ ਸਾਢੇ ਵਿਆਹੁਲ ਆਉਲਾ ਹੈ; ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਰਬੱਤ ਭਿਗਾਉ ਉਸ ਦਿਹਾੜੇ ਇਥੇ ਆਲ ਕੱਠੇ ਹੋਵੋ। ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਪੁੱਤੋਂ ਆਪਲੇ ਨਾਤੇ ਸਾਕਾਂ ਅਰ ਜਾਨੀ ਮਿੱਥਾਂ ਨੂੰ ਗੱਠ ਘੋਲਦੇ, ਅਤੇ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਲੇ ਘਰ ਬੁਲਾਕੇ, ਜਲੇਤ ਬੰਨਕੇ ਵਿਆਹੁਲ ਚੜਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਤੇ ਪਹਿਲੇ, ਜਾਂ ਗੱਠ ਪੈ ਚੁੱਕੀ, ਤਾਂ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਮੂੰਝੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮਾਯੋਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਅਕੇ ਭੇਲ ਵਜ਼ਾਉਂਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਕੁੜੀਮਤਾਂ ਕੱਠੀਆਂ ਹੋਕੇ, ਕੰਨੀ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਗਲਾ ਬੰਨਕੇ, ਬਟਲਾ ਮਕਦੀਆਂ, ਸੁਹਾਗ

ਗਾਉਂਦੀਆਂ, ਅਤੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸਗਨ ਲਾਉਂਦੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਪੂਜੇ ਪਕਾਕੇ, ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਘੇਉ ਸੱਕਰ, ਕੇ ਖੰਡ ਘੇਉ ਪਾਕੇ, ਖੁਆਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਮਾਯਾਂ ਚਾੜ੍ਹਦੇ, ਅਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੱਤਾਂ ਦਾ; ਅਤੇ ਮਾਯੋਂ ਥੀਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੇ ਵੇਲੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਪੈਰੀਂ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਂਦੇ, ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਨੁਲ੍ਹਾ ਪੁਲ੍ਹਾਕੇ, ਮੱਥੇ ਪੁਰ ਸਿਹਰਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਇਤਨਾ ਫਰਕ ਹੈ, ਜੋ ਵਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੋਇਨੇ ਦੇ ਸਿਹਰੇ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਉਤ ਵੇਲੇ ਯਾਰ, ਦੇਸਤ, ਮਿੱਤ੍ਰ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਚਾਰਾ ਆਕੇ, ਲਾੜੇ ਨੂੰ ਆਪੇ ਆਪਲੀ ਸਰਪਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਲਾਮੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਤਿਸ ਪਿਛੇ ਜਨੇਤ ਬੰਨਕੇ ਵਿਆਹੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬਹੁੜੀ ਦੂਰ ਬਾਹਰ ਉੱਤਰਕੇ, ਧਿਅੰਤੋ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜੰਦ ਬਾਹਰ ਆਈ ਬੈਠੀ ਹੈ; ਤਾਂ ਧਿਅੰਤਾ ਪਿੱਛੋਂ ਵੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਠੇ ਕਰਕੇ ਮਿਲਨੀ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਜੰਦ ਦੇ ਲਿਆਉਲ ਲਈ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜਨੇਤੀਏ ਅਛੇ ਸੁਥਰੇ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨਕੇ, ਨਾਚ ਤਮਾਸਾ ਕਰਾਉਂਦੇ, ਅਤੇ ਹਵਾਈਆਂ ਚਹਿਕੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਉਤਾਰੇ ਦੀ ਜਾਗਾ ਡੀਕੁਰ ਪਹੁੰਚਕੇ, ਡੇਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਚ ਤਮਾਸੇ ਨੂੰ ਪਿਚਕਾਰਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਜਾਂ ਵਡੀ ਰਾਤ ਬੀਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਤੰਤਾ ਧਿਅੰਤੋ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਛੇਤੀ ਨਕਾਹ ਦੇ ਦਿਓ; ਅਤੇ ਧਿਅੰਤਾ ਚਾਹੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨੇਤ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖੁਲ੍ਹਾ ਦੇਯੇ, ਪਿਛੋਂ ਨਕਾਹ ਦੇਯੇ। ਓਸੁਕ ਪੁਤੰਤਾ ਨਕਾਹ ਲੈਕੇ, ਜਾਂਜੀਆਂ ਸਭੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਕਈ ਲੋਕ ਨਕਾਹ ਪੁਰ ਬ

ਪੁਤੋਂ ਥੀਂ ਸੇ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਯਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਈ ਲੋਕ ਲਾਗਾਂ ਛੁੱਟ ਇਕ ਕੋਢੀ ਵਾਧੂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ; ਸਗਵਾਂ ਆਪ-
 ਨੇ ਕੋਲੋਂ ਖੱਟ ਉਪਰ ਗਹਿਲਾਪੌਤਾ, ਕੱਪੜੇ, ਅਤੇ ਗਾਈਆਂ
 ਮਹੀਆਂ, ਪੁੰਨ ਸਮਝਕੇ ਵਹੇਜ਼ ਵਿਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਵੁ-
 ਜਿਆਂ ਜੁਆਈਆਂ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੀ ਭਨਾਉਲੀਆਂ ਭਨਾ-
 ਉਂਦੇ, ਅਰ ਧਿਆਲੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਉਰ ਬੇਉਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ
 ਲਾਜ਼ੇ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਜਾ ਚਾਚਾ ਭਾਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਘਰ ਵਿਚ
 ਮੁਖਡਿਆਰ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਧਨਮਾਨ ਹੋਵੇ, ਸੇ ਉਥੇ ਹੀ ਫਕੀਰਾਂ
 ਅਰ ਕੰਗਲਾਂ ਅਰ ਡੂਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੰਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪ-
 ਨੀ ਸਰਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਬਾੜੇ ਦੇਣ ਦਾ
 ਇਹ ਰਾਹ ਹੈ, ਜੋ ਬਹੁਤਸਾਰੀ ਲੁਕਾਈ ਨੂੰ ਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਗੇਲ
 ਕਿਲੇ ਵਰਗਾ ਘੇਰ ਬਗਲਕੇ, ਕਈ ਆਦਮੀ ਬੰਡਲ ਲਈ ਖੜੇ
 ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਕ ਇਕ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਟਕਾ, ਜਾ ਪਾਉਲਾ
 ਧੋਲੀ, ਜਾ ਰੁਪਈਆ ਰੁਪਈਆ ਦੇਕੇ, ਬਾੜਿਓਂ ਬਾਹਰ ਕਢ-
 ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੰਗਤੇ ਮੁੜ ਮੁੜਕੇ ਨਾ ਲੈਣ। ਅਤੇ ਖੱਟ
 ਦਾ ਇਹ ਦਸਤੂਰ ਹੈ, ਜੋ ਧਿਆਤੇ ਮੰਜਾ ਡਾਹਕੇ ਤਿਸ ਪੁਰ
 ਇੱਕੀ ਤੇਉਰ ਬੇਉਰ ਧਰਦੇ, ਅਤੇ ਉਨਾਂ ਉਤੇ ਗਹਿਲਾ, ਅਤੇ
 ਥਾਲੀ ਕਟੋਰਾ, ਕੜਾਹੀ, ਤਵਾ, ਅਰ ਦੇਗਚਾ, ਖੱਟ ਦੇ ਪਾਹ ਰੱਖ
 ਦਿੰਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਸਰਧਾਵਾਲੇ ਗਾਈਆਂ ਮਹੀਆਂ ਧੀ ਨੂੰ, ਅਤੇ
 ਘੋੜੀ ਜੁਆਈ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਨੇਉਂਦਾ ਲੈਕੇ, ਕੜੀ
 ਨੂੰ ਡੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਕੇ, ਜੁਆਈ ਦੇ ਸੰਗ ਤੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ
 ਫੇਰ ਉਹ ਸਾਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰੋਂ, ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਦੀ ਰੀਤ
 ਅਨੁਸਾਰ, ਵੁਏ ਚੋਥੇ ਦਿਨ ਮੁੜਕੇ, ਫੇਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਆਉਂਦੀ
 ਹੈ। ਅਤੇ ਪੁਤੋਂਤਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਖਾਲਾ ਖੁਲਾਕੇ,

ਨੇਉਂਦਾ ਉਗਰਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਈਆਂ ਡੂਮਾਂ, ਅਤੇ ਹੋਰ-
ਨਾਂ ਲਾਗੀਆਂ ਨੂੰ, ਤਿਨਾਂ ਦੇ ਲਾਗ ਦੇਕੇ, ਸਭ ਤਾਈਂ ਬਿਦਾ
ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਜਾਣੇ, ਕਿ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ
ਹੋਈ ਬਹੁ ਸਾਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੱਤ ਸੁਹਾਗਲਾਂ
ਕੱਠੀਆਂ ਹੋਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਗ ਗੋਤਕੁਨਾਲੇ ਰਲਾਉਂਦੀਆਂ
ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਸਮਝਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਖਾਲਾ ਖੁਆਲ-
ਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਉਹ ਤਿਨਾਂ ਸੰਗ ਖਾਕੇ, ਗੋਤ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।
ਅਤੇ ਲਾਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਭੈਲਾਂ, ਚਾਚੀਆਂ, ਤਾਈਆਂ, ਅਤੇ ਮਾਉਂ,
ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਪਕਵਾਨ, ਜੋ ਗੁਲੇ ਅਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਕਾਕੇ,
ਅਤੇ ਗੁੱਲਰੇ ਵਿਚ ਰਲਾਕੇ, ਨਵੀਂ ਬਹੁਟੀ ਨਾਲ ਗੁਲੇ ਖੇਲਦੀ-
ਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਕਹਿਕੇ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, “ਗੁਲੇ
ਖੇਲ ਬਹੁ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਦੇ ਨਾਲ,” “ਗੁਲੇ ਖੇਲ ਬਹੁ ਆਪਣੀ
ਨਲਾਨੂ ਦੇ ਨਾਲ।” ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਹੋਰ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਖੇਡੇ,
ਉਸੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੈ ਲੈਕੇ ਗਾਉਂਦੀਆਂ, ਅਤੇ ਉਸ ਪਕਵਾਨ
ਅਰ ਗੁੱਲਰੇ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰ ਘੇਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ
ਇਹ ਗੁਲੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਰੀਤ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਵਿਚ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ
ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ। ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਗੋਸਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ;
ਨਿਰੀ ਸੱਕਰ ਚਾਉਲ ਭੇ ਘੇਉ, ਜਾ ਖੰਡ ਚਾਉਲ ਭੇ ਘੇਉ ਦੀ
ਰੋਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਪਰ ਅਵਾਲਾਂ, ਗੁੱਜਰਾਂ, ਡੋਗਰਾਂ, ਰਾ-
ਈਆਂ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੁਆਰ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਂਜੀ ਅਰ
ਪਕੋੜਿਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਚਾਉਲਾਂ ਵਿਚ ਲੱਸੀ
ਅਰ ਸੱਕਰ ਪਾਕੇ, ਘੇਉ ਬਿਨਾ ਹੀ ਖੁਆਲਦੇ ਹਨ। ਹੁਲ
ਨਕਾਹ ਅਰ ਫੇਰਿਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਲਿਖਨਾ ਹਾਂ,—ਕਿ ਮੁਸਲ-
ਮਾਨਾਂ ਦੇ, ਨਕਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ, ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪੇ, ਜਾ ਚਾਚਾ ਤਾਇਆ,

ਮੁੱਲਾਂ ਕਾਜੀ ਨੂੰ ਸਦਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਮੁੱਲਾਂ ਵੁਹੂੰ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਖੜਾ ਕਰਕੇ, ਅੰਦਰ ਘਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਆਖਣ, ਕੁੜੀਏ ਤੂੰ ਸਿਆਲੀ ਹੈਂ, ਆਪਣਾ ਆਪ, ਫਲਾਲੇ ਨੂੰ, ਜੋ ਫਲਾਲੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੈ, ਇਤਨੇ ਮਹਿਰ ਪੁਰ ਬਖਸ਼ ਦਿਹ। ਤਾਂ ਉਹ ਕੁੜੀ ਆਪਣਾ ਆਪ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਜੇ ਯਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਵੇ ਮਾਲਕ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਜਨ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਬਾਹਰ ਆਕੇ, ਮੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਮਾਲੈਕੀ ਲੈਂਦੇ, ਅਤੇ ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਤਿੰਨ ਬਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਹਨ; ਅਗੋਂ ਮੁੱਲਾਂ ਪੁਛਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਜੀਜੇ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਹੋ? ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਹਿਰ ਵਕਾਲਤ ਥੀਂ ਆਏ ਹਾਂਗੇ। ਫੇਰ ਉਹ ਪੁਛਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾਂ ਲਿਆਏ ਹੋ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਫਲਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫਲਾਲੀ ਧੀ, ਜੋ ਉਹ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਐਤਨੇ ਮਹਿਰ ਪੁਰ, ਖੁਦਾ ਵੇ ਵਾਸਤੇ, ਫਲਾਲੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ, ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਇਸ ਉਗਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਲੇ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਕਾਹ ਪੜਨ ਦਾ ਇਜਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤਦ ਮੁੱਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਕੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪੰਜੇ ਕਲਮੇ ਅਰ ਸਿਫਤ ਈਮਾਨ ਪੜਾ ਦਿਹ। ਤਾਂ ਉਹ ਪੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਬਾਹਰ, ਮੁੱਲਾਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਪੰਜੇ ਕਲਮੇ ਅਰ ਸਿਫਤ ਈਮਾਨ ਪੜਾਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਏ ਨੇਸੇ, ਤੂੰ ਜੁਆਨ ਅਤੇ ਬੁਧਮਾਨ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਗੋਲਾ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈਂ; ਤੈਂ ਫਲਾਲੇ ਦੀ ਬੇਟੀ, ਜੋ ਉਹ ਦਾ ਅਹ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਐਤਨੇ ਮਹਿਰ ਪੁਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਗਾਹਾਂ ਦੇ ਰੋਬਰੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ? ਅਗੋਂ ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ, “ਆਰੇ, ਖੁਆਸਤਮਸ, ਵ ਕਬੂਲ ਕਰਦਮਸ;” ਅਰਥਾਤ ਚਾਹਿਆ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਮੈਂ

ਉਸ ਨੂੰ । ਮੁੱਲਾਂ ਨੇਸੇ ਕੋਲੋਂ ਤਿੰਨ ਬਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਬੂਲ-
ਵਾਕੇ ਫੇਰ ਦੁਆ ਖੈਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਉਹ ਕੱਚੇ ਚਾਉਲ, ਕਿ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੱਕਰ ਰਲਾਕੇ ਨਕਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਚੰਗੇਰ ਵਿਚ ਪਾ-
ਕੇ, ਮੁੱਲਾਂ ਅੱਗੇ ਰਖ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸੇ ਨਕਾਹ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਬਹੁ-
ਜੋ ਬਹੁਜੋ ਸਰਬੱਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ, ਜੋ ਉਸ ਸਬਾਹ ਵਿਖੇ
ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਲ, ਬੰਠੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸਬਾਹ ਪੁੱਤਵਾਲੇ
ਨੂੰ ਮੁਮਾਰਖੀ ਕਿੰਦੀ ਹੈ ।

ਵਿਆਹ ਤੇ ਪਿਛੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਹੁਟੀ ਸਾਹੁਰਿਆਂ ਦਿਓਂ ਮੁਜ਼ਿ
ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਰਸ ਦੇ ਬਰਸ ਪਿਛੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਰ-
ਜੀ ਨਾਲ ਫੇਰ ਸਾਹੁਰੀਂ ਮੁਕਲਾਵੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

2. AN EXTRACT FROM "THE LIFE OF NANAK."

(Note. The figures, attached to certain Provincial terms, in the text below, refer to explanatory notes at the end of the Extract.)

ਸੰਮਤ ੧੫੧੦ ਮਿਤੀ ਮੰਘਰ ਸੁਦੀ ਤੀਜ ੩ । ਨਾਨਕ ਜੈ-
ਰਾਮ ਪਾਸ ਗਇਆ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ । ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਗਏ, ਸਤਮੀ
ਨੂੰ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਿਆ । ਨਾਨਕੀ ਭੈਲ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਈ ।
ਨਾਨਕ ਆਖਿਆ, ਬੇਬੇ ਜੀ, ਤੂੰ ਵਡੀ ਹੈਂ; ਹਥੋਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ
ਪਛਾਂ, ਕੇ ਤੂੰ ਮੇਰਿਆਂ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਪਵੇਂ? ਨਾਨਕੀ ਆਖਿਆ,
ਭਾਈ ਜੀ, ਸੱਚ ਆਖਦਾ ਹੈਂ; ਪਰ (1) ਜੇ ਆਦਮੀ ਹੋਵੇਂ; ਕਿੰ-
ਉ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸਰ ਦਿੱਸ ਆਵੰਦਾ ਹੈਂ ਮੈਂ ਨੂੰ । ਜੈਰਾਮ ਘਰ
ਨਾਹ; (2) ਜੈਰਾਮ ਘਰ ਆਇਆ । ਵੇਖੇ, ਤਾਂ ਨਾਨਕ ਅਥੇ

ਬੈਠਾ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਡਿਠਾ, ਜੈਰਾਮ ਜੀਜਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਉਠਦਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਟੋੜਿਆ। ਜੈਰਾਮ ਸਿਆਲਾ ਸੀ। ਜੈਰਾਮ ਨਾਨਕ ਦੇ ਹੱਥ ਪਕੜ ਲੀਤੇ; ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਲਾਵਲ ਨਾ ਦਿਤੇ; ਆਪ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰਖਿਓਸੁ। (3) ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਇਹ ਅਪੁੰਠੀ ਰੀਤ ਕਿੰਉ ਕੀਤੀਆ? (4) ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਏ ਨਾਨਕ ਜੀ, ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਇਹ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਲਾ ਜੀਜਾ ਆਹੇ; ਮੈਂ ਤੈ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕਰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ; ਮੇਰੇ ਭਾਗ ਹੋਏ, ਤੂੰ ਇਥੇ ਆਇਆ ਹੈਂ; ਤੂੰ ਕਰ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀਂ, ਬੈਠਾ ਸਹਿਜ ਨਾਲ਼ ਗੁਜਰਾਨ ਕਰ। ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਜੀਜਾ ਜੀ, ਕੁਛ ਕਿਰਤ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਭਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਭਲਾ ਭਾਈ ਜੀ, ਤੁਸਾਡੇ ਜੀ ਇਹ ਉੱਠੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਏਹਾ ਸਹੀ; ਕੁਛ ਤੋਰਕੀ ਪੜਿਆ ਹੈ? ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਜੀ, ਮੈਂ ਹਿੰਦੂਗੀ ਪੜਿਆ ਹਾਂ। ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਭਾਈ ਨਾਨਕ ਲੈਲਾ ਹੈ? ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਜੀ, ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ? ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਨਬਾਬ ਟੇਲਤਖਾਂ ਲੋਦੀ ਦਾ ਵਡਾ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਹੈ; ਜੇ ਹੋਇ ਆਵੀ, (5) ਤਾਂ ਲੈ। ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਭਲਾ ਜੀਜਾ ਜੀ, ਕਰਤਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਬਾਹੇਗਾ। ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਭਲਾ ਭਾਈ ਨਾਨਕ ਜੀ। ਫੇਰ ਨਾਨਕੀ ਭੈਲ ਬੋਲੀ, ਭਾਈ ਜੀ, ਤੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈਂ, ਜੇਹਾ ਟੁੱਕ ਹੈ, ਬੈਠਾ ਖਾਹ; ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਜਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਪਉ; ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਜਾਲਾਂ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ; ਤੂੰ ਫਕੀਰ ਦੇਸ ਹੈਂ। ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਬੇਬੇ ਜੀ, ਕਿਰਤ ਕਰ ਖਾਈਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋਈਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੁਰਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਨਕੀ ਭੈਲ ਆਖਿਆ, ਭਲਾ ਭਾਈ ਜੀ, ਜਿੰਉ ਤੂੰ ਰਾਜੀ ਹੋਵੇਂ, ਤਿਵੇਂ ਸਹੀ। ਫੇਰ ਨਾਨ-

ਕੀ ਜੈਰਾਮ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਹਾਲ ਦਾ ਮਹਿਰਮ
 ਹੈ? ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਆਹੋ, ਬੰਦੀ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ, ਮੈਂ ਮਹਿ-
 ਰਮ ਹਾਂ। ਨਾਨਕੀ ਕਹਿਆ, ਇਸ ਦੀ ਕਿਥਾਂਊ ਕਥ ਕਹਾਲੀ
 ਦੀ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਸਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ
 ਇਸ ਦੇ ਪਾਸੋਂ ਕਿਰਤ ਹੋਵੇ। ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਦੇਖ, ਜਾਂ ਇਹ
 ਕਿਰਤ ਲੱਗੇਗਾ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਖੱਤਰੀ ਕਹਾਲੀ ਬੀ ਕਰਸੀ; ਤੂੰ ਉਤਾ-
 ਉਲੀ ਨਾ ਹੋ; ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰ। ਨਾਨਕੀ ਕਹਿਆ,
 ਭਲਾ ਜੀ, ਤੁਧ ਕੋਲੋਂ ਮੈਂ ਸਿਆਲੀ ਨਹੀਂ; ਪਰ ਤੈ ਨੂੰ ਆਖ
 ਛੱਡਣਾ ਜੋਗ ਸਾ। ਵੈਸਾਖ ਸੁਦੀ ਚੈਦਸ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਦਿਵਾ-
 ਇਆ; ਹਿੱਕ ਹਜਾਰ ਰੁਪਈਆ ਰੋਕ ਦਿਵਾਇਆ। ਬਾ-
 ਲਾ ਸੰਧੂ ਨਾਲੇ ਆਹਾ। ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਆਖਿਆ, ਨਾਨਕ
 ਜੀ, ਤੁਸਾਂ ਤਾ ਹਜਾਰ ਰੁਪਈਆ ਰੋਕ ਲੀਤਾ ਹੈ; ਤੂੰ ਅਸਾਂ ਨੂੰ
 ਵਿਦਾ ਦਿਹ। ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਭਾਈ ਬਾਲਾ (6) ਕੱਚੀ ਪਰੀਤ
 ਕੀਤੀਆ? (4) ਜੀਵੰਦਿਆਂ ਹੀ ਛੱਡ ਚਲਿਓ? (7) ਤਾਂ ਬਾਲੇ
 ਸੰਧੂ ਕਹਿਆ, ਜੀ, ਤੂੰ ਖੱਤਰੀ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸੇਂ; (8) ਤੂੰ ਤਾ ਆਪਲੀ
 ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਭੀ ਆਪਲੀ ਕਿਰਤ ਕਰਾਂ ਨਾ? ਨਾਨਕ
 ਕਹਿਆ, ਭਾਈ ਬਾਲਾ, ਕੋਈਕੁ ਦਿਨ ਇਥੇ ਕੱਟਣ ਦਿਹ; ਅਸਾਂ
 ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਸਬ? ਜੇ ਅਸਾਡੀ ਕਿਰਤ ਹੈਗੀ, ਅਸਾਂ
 ਸੋਈ ਕਰਲੀ ਹੈ; ਤੂੰ ਤਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਤਮਾਸਾ ਦੇਖੁ। ਦੇਖ,
 ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਿਆ ਕਿਆ ਚਲਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਹੁ, ਅਸਾਂ
 ਹੀ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਨ ਕਰੁ। ਤਾਂ ਬਾਲੇ ਕਹਿਆ, ਭਲਾ ਨਾ-
 ਨਕ ਜੀ, ਜੇ ਤੂੰ ਆਖੇਂਗਾ, ਸੋਈ ਕਰਾਂਗੇ। ਬਾਲਾ ਸੰਧੂ ਬੀ
 ਕਿਰਤ ਨਾਲ ਲੱਗਾ ਕਰਲ। ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਵੁਇ
 ਵਰਹੇ ਗੁਜਰੇ, ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ ਕਾਲੂ ਖਬਰ ਲੈਣ ਆਇਆ ਨਾ-

ਨਕ ਦੇ ਪਾਸ। ਨਾਨਕ ਉਠਦਿਆਂ ਹੀ ਏੜਕਰ ਕਾਲੂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਫਹਿ ਪਇਆ। ਕਾਲੂ ਮੱਥਾ ਚੁੰਮਿਆ, ਅਤੇ ਗਲ ਵਿਚ ਲੀਤੇਸ, (9) ਟਿਲਾਸਾ ਟਿਤੇਸ, (10) ਲੱਗਾ ਪੁਛਲ, ਪੁੱਤ ਵੁਇ ਵਰਹੇ ਤੈ ਨੂੰ ਘਾਲਦਿਆਂ ਹੋਏ ਨੀ, ਕੀ ਖੱਟਿਆ? ਕੀ ਖਾਧਾ? ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਪਿਉ ਜੀ, ਬਹੁਤ ਖੱਟਿਆ, ਬਹੁਤ ਖਾਧਾ; ਪਰ ਪਿਉ ਜੀ, ਅਸਾ ਤੇ ਦਮੜੀ ਜੁੜਦੀ ਨਾਹੀਂ। ਕਾਲੂ ਬਾਲੇ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਲਜਨ ਲੱਗਾ, ਅਤੇ ਵਰਬਚਨ ਬੋਲਲ ਲੱਗਾ। ਨਾਨਕ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਸਾਰਭ ਕੀਤੀ; ਬਾਲਾ ਬੋਲਿਆ ਨਾਹੀਂ। ਕਾਲੂ ਲੱਗਾ ਆਖਲ, ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਸੀ, ਹੁਲ ਕਿਰਤੇ ਨਾਨਕ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਛ ਮੇਰਾ ਗਵਾਇਆ ਆਹਾ, (11) ਜੋ ਖੱਟਿਆ ਹੈਸੁ; (12) ਹੁਲ ਮੈਂ ਨੂੰ ਦੇਸੀ। (13) ਏਹੇ ਜੇਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ, ਜੇਹੀਆਂ ਕਾਲੂ ਦੀਆਂ ਆਹੀਆਂ। (14)

ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਾਨਕੀ ਅਤੇ ਜੈਰਾਮ ਨੂੰ ਆਖਲ ਲੱਗਾ, ਜੋ ਤੁਸਾਂ ਕਿਆ ਕੀਤਾ? ਕੁਝ ਇਸ ਦੀ ਖਬਰਸਾਰ ਲੈਂਦੇ ਚਹੇ; ਨਾ ਤੁਸਾਂ ਕਥ ਕਹਾਲੀ ਦੀ ਲੀਤੀ; ਤੁਸਾਂ ਕੁਹੂੰ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਨਾਨਕੀ ਬੋਲੀ, ਪਿਉ ਜੀ, ਇਥੇਜੋ ਆਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਤੇਭਾ ਜਵਾਇਆ ਨਾਹਿਸੁ, (15) ਅਜਾਡਾ ਗਵਾਇਆ ਨਾਹਿਸੁ; (15) ਹੋਰ ਕਥ ਕਹਾਲੀ ਦੀ ਸਾ ਨੂੰ ਟੋਲ ਹੈ; ਅੱਜ ਕੱਲ ਕਿਤੇ ਵਲ ਹੋਇ ਪਉਂਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇ ਭੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਤੇ ਵਲ, ਤਾਂ ਜੇਹਾ ਸਾ ਨੂੰ ਦਰਦ ਹੈ, ਅਸਾ ਜੋ ਤੈ ਨੂੰ ਵਸੇਰੇ ਦਰਦ ਹੈ। ਕਾਲੂ ਕਹਿਆ, ਪੁੱਤ ਧੀਆ, ਜੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਹੋਇ ਆਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਸਾ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਆਖਾਂ; ਅਤੇ ਜੇਹੀ ਜੇਹੀ ਕਹਾਲੀ ਨਾਹੀਂ। ਭੇਰ ਜੈਰਾਮ ਬੋਲਿਆ, ਮਹਿਤਾ ਜੀ, ਅਸਾਂ ਸਿੰਨਤ ਨਾਹੀਂ ਲਾਵਲੀ। ਮੁਕਤਾ ਚੇਲਾ ਖੰਡੀ ਹੈ ਪੱਥੇਰੇ ਰਸਾਵੇ;

ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਪੀ ਹੈਗੀ; ਉਹ ਬੀ ਖਰਾ ਖੰਡਰੀ ਅਖਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਅਜਿਹੇ ਰਧਾਵੇ ਦਾ ਪਟਵਾਰੀ ਹੈਗਾ; ਪੁੰਨ ਕਹਾਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਸਾਂ ਉਥੇ ਕਹਾਲੀ ਟੋਲੀ ਹੈਗੀ; ਅਗੇ ਕਰਤੇ ਭਾਵੈਗੀ, (16) ਸਾਈ ਹੋਵੈਗੀ। (17) ਮਹਿਤਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਤਾ ਚਿੰਤ ਠਉਰ ਰਖੋ; ਰਾਮ ਭਲਾ ਕਰਸੀ। (18) ਫੇਰ ਕਾਲੂ ਕਹਿਆ, ਪੁੱਤ ਜੈਰਾਮ, ਸਰਮਾਂ ਇਕੇ ਜੇਹੀਆਂ, ਪੁੱਤਾਂ ਤੇ ਜਵਾਈਆਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀ ਵਿਚ ਆਖਦਾ ਸਾ, ਜੇ ਨਾਨਕੀ ਦਾ ਸੁਖ ਛਿੱਠਾ, ਜੀਉ ਠੰਢਾ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੁਖ ਮੁਰਾਦ ਜੀਵੰਦੇ ਜੀ ਦੇਖਾਂ, ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਠੰਢਾ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਮਹਿਤਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਏਥੇ ਹੀ ਰਹੋ, ਅਤੇ ਅੱਮਾਂ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਸਦਾਇ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਕਾਲੂ ਕਹਿਆ, ਪੁੱਤ, ਮੇਰਾ ਰਹਿਲਾ ਏਥੇ ਭਾਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਥੇ ਰੁੱਧਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਮਹਿਤਾ ਜੀ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਕਾਲੂ ਕਹਿਆ, ਦੇਖ ਜੈਰਾਮ ਪੁੱਤ, ਜਿਤ ਵਖਤ ਨਾਨਕ ਦੀ ਕਹਾਲੀ ਹੋਵੇ, (19) ਮੈਂ ਨੂੰ ਭੁਰਤ ਹੀ ਖਬਰ ਕਰਲੀ; ਅਤੇ ਪੁੱਤ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਨਜਰ ਵਿਚ ਰੱਖਲਾ; ਕੋਈ ਟਕਾ ਰੁਪਈਆ ਖਿਤੇ ਵਲ ਗੁਆਵੇ ਨਾਹੀਂ। ਫੇਰ ਨਾਨਕੀ ਕਹਿਆ, ਪਿਉ ਜੀ, ਤੂੰ ਸੁਕਰ ਨਾਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜੋ ਰਾਜੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ; ਤੂੰ ਦਿਹਾੜੀ ਕੁਕ-ਦਾ ਆਹਾ, “ਅੱਜ ਇਹ ਗਵਾਇ ਆਇਆ, ਅੱਜ ਇਹ ਕਵਾਇ ਆਇਆ;” ਹੁਲ ਤਾ ਖੰਟ ਗਵਾਂਇਦਾ (20) ਹੈ; ਜਾਂ ਇਹ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਖਵਾਂਇਦਾ (21) ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸਾਡਾ ਜੀਉ ਕੰਬ-ਦਾ ਹੈ; ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੈਸੇ ਘਟਲ ਨਾਹੀਂ, ਤਾਂ ਭਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਸੁਰਖਰੁ ਅਸੀਂ ਹੋਵੀਏ; ਪਰ ਪਿਉ ਜੀ, ਜਦ ਲੇਖਾ ਟਿੰਢਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਾਧਾ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ। ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਮਹਿ-

ਤਾ ਜੀ, ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਆਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਾਲੂ ਕਹਿਆ, ਪੁੱਤ ਜੈਰਾਮ, ਜਾਂ ਉਹ ਲੇਖਾ ਦੇਵੇ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਧੇ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਲ ਛਿੱਕ ਲਓ, ਤਾਂ ਭਲਾ ਕਰੋ; ਉਸ ਦੇ ਭਾਲੇ ਲੱਖ ਕੱਖ ਬਰਾਬਰ ਹੈ; ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਖਬਰਦਾਰ ਹੀ ਲੇੜੀਏ ਹੋ। ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਸੱਦੇ; ਸੱਦਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਾਵੋ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਭੀ ਬਹੁਤ ਆਖਦਾ ਹਾਂ। ਜੈਰਾਮ ਆਦਮੀ ਭੇਜਕਰ, ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਸਦਾਇਆ। ਜੈਰਾਮ ਆਖਿਆ, ਭਾਈ ਬਾਲਾ, ਤੂੰ ਨਾਨਕ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਯਾਰ ਹੈਂ; ਅਸੀਂ ਤੈ ਨੂੰ ਐਉਂ ਜਾਲ ਦੇ ਆਹੇ; ਜਿਹਾ ਨਾਨਕ ਹੈ, ਤਿਹਾ ਤੂੰ ਹੈ; ਤੂੰ ਨਾਨਕ ਦਾ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹੁ, ਟਕਾ ਪੈਸਾ ਐਰ ਗੈਰ ਵਲ ਗਵਾਵੇ ਨਾਹੀਂ। ਫੇਰ ਕਾਲੂ ਕਹਿਆ, ਪੁੱਤ ਬਾਲਾ, ਨਾਲ ਰਹੇ ਦੀ ਸਰਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੈਰਾਮ ਦਾ ਕਹਿਆ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਾ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਕਾਲੂ ਦਾ ਕਹਿਆ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਲੱਗਾ। ਬਾਲੇ ਕਹਿਆ, ਸੁਲ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ, ਮਤ ਭੇਰੇ ਜੀ ਕੋਈ ਗੁਮਾਨ ਹੋਵੀ, (22) ਜੋ ਬਾਲਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਅਸਾ ਨੂੰ ਘਿਉ ਬੁਰੀ ਵਸਤੁ ਹੈ; ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲਾਲਚ ਸਮਝੇ, ਸੱਭੇ ਬੁਰੀ ਵਸਤੁ ਹੈ; ਅਸੀਂ ਜੋ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਆਹੇ, ਸੇ ਜੀ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ; ਅਸਾ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨਜਰ ਆਵੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਸਾ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਆਦਮੀ ਨਜਰ ਆਵੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ, ਤੈ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਰਹੁ; ਜੋ ਕੁਛ ਹੱਥ ਆਵੀ, (5) ਸੇ ਲੈਂਦਾ ਜਾਹ, ਇਕੱਠੇ ਕਰ; ਅਸਾ ਥੋਂ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਨਾਹੀਂ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਖੀਏ; ਅਤੇ ਤੈ ਥੋਂ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਰ। ਜੈਰਾਮ ਬੋਲਿਆ, ਮਹਿਤਾ ਜੀ, ਬਾਲਾ ਸੱਚ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਨਾਨਕ ਆਦਮੀ ਨਾਹੀਂ, ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਨਜਰ ਆਵੰ-

ਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਮਹਿਤਾ ਜੀ, ਹੁਲ ਤਾ ਤੁਸੀਂ ਸਿਪਾਰੇ; ਜਿਤ ਅੜੀ ਕਹਾਲੀ ਹੋਈ, ਤਿਤੇ ਅੜੀ ਅਸਾਂ ਸਤਾਬੀ ਹੀ ਕਾਰਜ ਕਰਲਾ ਹੈ; ਫੇਰ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਕਾਲੂ ਆਪਲੇ ਘਰ ਗਇਆ; ਜਾਂ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਗੁਜਰਿਆ, ਤਾਂ ਨਾਨਕ ਉੱਤੇ ਜੈਰਾਮ ਪਾਸ ਇਕ ਆਦਮੀ ਭਲੇ ਸਿਰਿਸਟ ਚੁਗਲੀ ਖਾਧੀ। ਸੁਲ ਜੈਰਾਮ, ਤੇਰਾ ਸਾਲਾ ਮੋਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੈਸੇ ਖੋਂਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਉਸ ਤਾਈਂ ਸਮਾਲਦਾ ਹੈਂ ਕੇ ਨਾਹੀਂ? ਜਾਲਦਾ ਹੈਂ ਨਾ, ਪਠਾਲਾਂ ਦੀ ਖੋਇ ਕੈਸੀ ਹੈ? ਜੈਰਾਮ ਗੁਸਾ ਖਾਧਾ; ਗੁਸਾ ਖਾਇਕਰ ਆਇਆ; ਆਇਕਰ ਨਾਨਕੀ ਨੂੰ ਇਕੰਤ ਲੈ ਬੈਠਾ; ਕਹਿਲ ਲੱਗਾ, ਸੁਲ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਬੰਦੀ, ਫਲਾਲੇ ਸਖਸ ਅੱਜ ਮੈਂ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਪੀੜ ਕਰਕੇ ਆਖਿਓਸ, ਜੇ ਦੇਖ ਜੈਰਾਮ, ਤੇਰਾ ਸਾਲਾ ਮੋਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੈਸੇ ਖੋਂਦਾ ਹੈ; ਤੂੰ ਉਸ ਤਾਈਂ ਸਮਾਲਦਾ ਨਹੀਂ? ਪਠਾਲਾਂ ਦੀ ਖੋਇ ਜਾਲਦਾ ਹੈਂ ਨਾ? ਬਹੁ ਜੀ, ਮੈਂ ਕਿਆ ਕਰਾਂ? ਜੇ ਕੁਛ ਕਰੇ ਸੇ ਮੈਂ ਕਰਾਂ। ਤਾਂ ਨਾਨਕੀ ਆਖਿਆ, ਜੇ ਤੁਸਾਡੇ ਜੀ ਵਿਚ ਆਵੰਦੀ ਹੈ, ਸੇ ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਕਿਆ ਆਖਲਾ ਹੈ। ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਸਲਤ ਦੇਹੋ, (23) ਸੇ ਮੈਂ ਕਰਾਂ। ਫੇਰ ਨਾਨਕੀ ਕਹਿਆ, ਜੀ, ਤੁਸਾ ਨੂੰ ਪਰਤੀਤ ਅਜੇ ਤੋੜੀ ਨਾਹੀਂ ਆਈ; ਤੁਸੀਂ ਜਾਲਦੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਜੇ ਭਿਰਾਉ ਦੀ ਰਖਲੀ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਤੋੜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਸੇ ਸਭੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰੋ, ਹੁਲੇ ਲੇਖਾ ਲਹੋ; (24) ਜੇ ਤਾ ਲੇਖਾ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਵਧੇ, ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਵਧੇ, ਘਟੇ ਨਾਹੀਂ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਰੇ ਕਹਾਏ ਭਰਮ-ਲਾ ਨਾਹੀਂ। ਤਾਂ ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਬਹੁ ਜੀ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਾਲ-

ਦਾ, ਜੇ ਤੁਸਾ ਨੂੰ ਪਰਤੀਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਆ ਕਹਿਲਾ ਹੈ ?
 ਤਾਂ ਨਾਨਕੀ ਕਹਿਆ, ਜੀ, ਹੁਲ ਤੁਸੀਂ ਗਈ ਨਾ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਨਾਨਕ
 ਜੀ ਨੂੰ ਸਦਾਵੰਦੀ ਹਾਂ। ਜੈਰਾਮ ਕਹਿਆ, ਤਲਾ ਬਹੁ ਜੀ।
 ਤੁਲਸਾਂ ਲਉਂਡੀ ਭੇਜਕੇ ਨਾਨਕੀ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਸਦਾਇਆ। ਕ-
 ਹਿਆ, ਤਾਈ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਮਿਹਰਵਾਨਗੀ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆ-
 ਵੇ। ਤੁਲਸਾਂ ਲਉਂਡੀ ਜਾਇ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ। ਕਿਉਂ ਤੁਲਸਾਂ,
 ਅੱਜ ਜੋ ਤੂੰ ਆਈ ਹੈਂ, ਸੱਚ ਆਖ, ਕਿਉਂਕਰ ਆਈ ਹੈਂ ?
 ਤੁਲਸਾਂ ਕਹਿਆ, ਠਾਕੁਰ ਜੀ, ਬਹੁ ਜੀ ਕਹਿਆ, ਮੇਰੇ ਤਾਈ
 ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆਉ; ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਹਾਂ। ਨਾਨਕ ਕ-
 ਹਿਆ, ਚੱਲ ਤੁਲਸਾਂ, ਮੈਂ ਆਵੰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਲਸਾਂ ਘਰ ਗਈ;
 ਜਾਇਕਰ ਕਹਿਓਸ, ਬਹੁ ਜੀ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਵੰਦਾ ਹਾਂ।
 ਪਿਛੇ ਨਾਨਕ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਤਾਈ ਬਾਲਾ, ਮੈਂ ਨੂੰ ਬੇਬੇ
 ਜੀ ਕਿਉਂ ਸੱਦਿਆ ਹੈ ? ਬਾਲੇ ਕਹਿਆ, ਜੀ, ਕਿਸੇ ਵਾਸਤੇ
 ਸੱਦਿਆ ਹੋਸੀ। (25) ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਤਾਈ ਬਾਲਾ, (26)
 ਮੇਰਾ ਮਨ ਉਗਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਚੁਗਲੀ ਖਾ-
 ਧੀ ਹੈ। ਬਾਲੇ ਕਹਿਆ, ਜੀ, ਤੇਰੇ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਆ ਚੁਗਲੀ
 ਕਰਨੀ ਹੈ ? ਤੂੰ ਕਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ? ਤਾਈ ਬਾਲਾ, (26) ਪ-
 ਤਾਸਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂਡਾ ਲੈ ਆਉ। ਬਾਲਾ ਪਤਾਸਿਆਂ ਦਾ
 ਤਾਂਡਾ ਲੈ ਆਇਆ। ਨਾਨਕ ਜੀ ਵੇਲੀ ਅੱਡੀ, ਜੋ ਕੁਛ ਤਾਂ-
 ਡੇ ਵਿਚ ਪਤਾਸੇ ਆਹੇ, (27) ਜੋ ਸਭੇ ਪੱਲੇ ਪਾਇ ਲੀਭੇ; ਸੇਰ
 ਵਾਈ ਆਹੇ; (27) ਲੈਕਰ (28) ਨਾਨਕੀ ਭੈਲ ਪਾਸ ਆਇ-
 ਆ। ਅੱਗੋਂ ਨਾਨਕੀ ਉਠ ਖੜੀ ਹੋਈ, ਆਉ ਤਾਈ ਜੀ; ਪੀੜਾ
 ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ; ਨਾਨਕ ਬਹਿ ਗਇਆ; ਬਾਲਾ ਬੀ ਬੈਠਾ ਪੀੜੇ
 ਉੱਤੇ। ਨਾਨਕ ਪੁਛਿਆ ਬੇਬੇ ਜੀ ਨੂੰ, ਬੇਬੇ ਜੀ, ਕਿਉਂ ਸੱਦ-

ਆ ਹੈ? ਤਾਂ ਨਾਨਕੀ ਕਹਿਆ, ਭਾਈ ਜੀ, ਬੜੇ ਫਿਨ ਚੋਏ ਆਏ, (27) ਤੇਰੇ ਮੁਹਿੰ ਦੇਖਲ ਦੀ ਸਿਕ ਆਹੀ; (29) ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਤੁਲਸਾਂ ਭੇਜੀ ਆਹੀ (29)। ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਹਿਆ, ਬੇਬੇ ਜੀ, ਮੈਂ ਨੂੰ ਵਿਸਵਾਸ ਚੋਇ ਰਹਿਆ ਹੈ; ਜਿੰਉ ਸੋਦਿਆ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਆਖ। ਭਾਈ ਜੀ, ਤੈ ਨੂੰ ਸਭ ਕਿਛੁ ਮਲੂਮ ਹੈ, ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਨਾਹੀਂ। ਤਾਂ ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਬੇਬੇ ਜੀ, ਮੈਂ ਆਪਲੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਚੁਗਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਜੇ ਮੈਂ ਭੀ ਇਹੋ ਆਖਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਮੈਂ ਥੋਂ ਲੇਖਾ ਲੀਜੈ (30)। ਤਾਂ ਨਾਨਕੀ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਵਲ ਲੱਗੀ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ, ਨਾ ਬੇਬੇ ਜੀ, ਇਹ ਲੇਖੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਏਥੇ ਸਰਮ ਮੁਲਾਹਜਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਹੀਂ। ਨਾਨਕੀ ਕਹਿਆ, ਤਲਾ ਭਾਈ ਜੀ।

Notes of Explanation.

(1) The word ਪਰ seems to be used here in the sense of "that is to say," or, according to its general acceptation, "but [only]."

(2) ਨਾਹਾ, a contraction of ਨਾ ਆਹਾ, was not.

(3) ਰਖਿਓਸੁ, equivalent to ਉਸ ਨੇ ਰਖਿਆ, he placed.

(4) ਕੀਤੀਆ, the same as ਕੀਤੀ.

(5) ਆਵੀ, i. q. ਆਵੈ.

(6) ਬਾਲਾ, this is ungrammatical; it should be ਬਾਲੇ, in the instrumental case.

(7) ਛੱਡ ਚਲਿਓ, instead of

ਉਹ ਛੱਡ ਚਲਿਆ, has he forsaken? (speaking of Bálá.) Or it may be a careless way of writing ਛੱਡ ਚਲੇ, will you forsake?

(8) ਸੈਂ, i. q. ਸੇ.

(9) ਕੀਤੋਸ, i. q. ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ.

(10) ਦਿਤੋਸ, i. q. ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ.

(11) ਆਹਾ, equivalent to ਸਾ.

(12) ਖੱਟਿਆ ਹੈਸੁ, for ਉਸ ਨੇ ਖੱਟਿਆ ਹੈ.

(13) ਦੇਸੀ, equivalent to ਦੇਵੇਗਾ.

(14) ਆਹੀਆਂ, equivalent to ਸੀਆਂ.

(15) ਨਾਹਿਸ, the same as ਨਾ ਉਸ ਨੇ.

(16) ਭਾਵੇਗੀ, more properly written ਭਾਵੇਗੀ.

(17) ਹੋਵੇਗੀ, more properly written ਹੋਵੇਗੀ. [ਕਰੇਗੀ.

(18) ਕਰਸੀ, i. q. ਕਰੇਗਾ, or

(19) ਹੋਵੇ, properly ਹੋਵੇ.

(20) ਗਵਾਂਇਟਾ, more properly written ਗਵਾਓਂਟਾ.

(21) ਖਵਾਂਇਟਾ, more properly ਖਵਾਓਂਟਾ: though it may be, that in some parts of the country, words of this sort are

pronounced with ਇ rather than ਓ.

(22) ਹੋਵੀ, for ਹੋਵੇ.

(23) ਵੇਹੋ, i. q. ਵੇਓ.

(24) ਲਹੋ, i. q. ਲਓ.

(25) ਹੋਸੀ, another form for ਹੋਵੇਗਾ.

(26) ਬਾਲਾ, the nominative used for the vocative.

(27) ਆਹੋ, i. q. ਸੇ.

(28) ਲੈਕਰ, a Hindi form for ਲੈਕੇ.

(29) ਆਹੀ, for ਸੀ.

(30) ਲੀਜੈ, instead of ਲੇਓ, being an attempted imitation of the Urdú honorific imperative.

3. A SELECTION FROM "PANJĀBĪ PROVERBS;"

WITH EXPLANATIONS BY A NATIVE.

੧ ਅੰਨੀ ਕੁਕੜੀ ਖਸਖਸ ਦਾ ਚੋਗਾ ।

ਜਿਹਾ ਅੰਨੀ ਕੁਕੜੀ ਅਗੇ ਖਸਖਸ ਦਾ ਚੋਗਾ ਪਾਉਲਾ ਅਵਿਰਥਾ ਹੈ, ਤਿਹਾ ਹੀ ਮੁਰਖ ਮਨੁਖ ਅਗੇ, ਸਿਆਲਪ ਅਤੇ ਗੁਰਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ, ਕੇ ਲੁਚੇ ਤੇ ਭਲਮਲਸਫ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਪੁਛਲੀ, ਅਵਿਰਥੀ ਹੈ ।

੨ ਚੋਰਟੀ ਕੁੱਤੀ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ।

ਜਿਹਾ ਚੋਰਟੀ ਕੁੱਤੀ ਨੂੰ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਬਹਾਲਲਾ ਅਹਿਮਕਾਈ ਹੈ, ਤਿਹਾ ਹੀ ਖਿਆਨਤਵਾਲੇ ਅਰ ਹੋਛੇ ਮਨੁਖ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਆਸ ਰਖਲੀ ਅਹਿਮਕਪੁਲਾ ਹੈ । ਜਾ, ਜਿਹੀ ਚੋਰਟੀ ਕੁੱਤੀ ਥੀ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਨੀ ਅਲਹੋਲਹਾਰ ਹੈ, ਤਿਹੀ ਹੀ ਖਿਆਨਤੀ ਮਨੁਖ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਪਰਗਟ ਹੋਲੀ ਅਲਹੋਲੀ ਸਮਝੀ ਚਾਹਯੇ ।

੩ ਗੰਜੀ ਘੁਟਾਰ, ਤੇ ਟੀਸੀ ਆਹਲਲਾ ।

ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਇਕ ਸਿਰ ਤੇ ਗੰਜੀ ਸਾਰਕ ਨੇ ਚਾਹਿਆ,

ਜੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਬਿਰਛ ਦੀ ਟੀਸੀ ਉਪਰ ਆਹਲਕਾ ਬਲਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਤਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ; ਤਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਿਸ ਦੀ ਇਛਿਆ ਸਮਝਕੇ ਠੱਠੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੇਤੇ, ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਟੀਸੀ ਆਹਲਕਾ ਕਰਨੇ ਜੋਗੀ ਪੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਟਹਿਲੀਆਂ ਦੀ ਰਗੜ ਦੀ ਮਾਰੀ ਗੰਜੀ ਕਿੰਉ ਹੋਈ ਪੁੰਦੀ; ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਜੇ ਆਦਮੀ ਝੁਛ ਹੋਕੇ, ਆਪਣੇ ਬਿਜ਼ਦੇ ਥੀਂ ਵਧੀਕ ਗੱਲ ਕਰੇ ਚਾਹੇ, ਸੇ ਲੁਕਾਈ ਦੇ ਠੱਠੇ ਦੀ ਜਾਗ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ ॥

੪ ਤਿੰਨ ਪਾਉ ਖਿਚੜੀ, ਤੇ ਚੁਬਾਰੇ ਰਸੋਈ ।

ਜੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਪਾਉ ਖਿਚੜੀ ਪੁਰ, ਪੰਜਾਂ ਸੱਤਾਂ ਮਨੁਖਾਂ ਨੂੰ, ਜੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਖੇ ਹੋਲ, ਨੇਉਤਾ ਕਰੇ, ਸੇ ਅੱਤ ਮੁਰਖ ਹੈ । ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਪੁਰ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਬੁਹੜੀ ਪੂੰਜੀ ਜਾ ਬੁਹੜੀ ਰਾਸ ਪੁਰ ਵਡਾ ਅਭੰਬਰ ਚੱਕੇ ॥

੫ ਨਚ ਨ ਜਾਲੇ, ਮੇਰਾ ਅੰਝਲ ਬਿੰਗਾ ।

ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਭੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਹਾਨੇ ਬਲਾਉਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਥਵਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਕੰਮ ਉਸ ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ, ਤਾਂ ਬਹਾਨੇ ਬਲਾਉਲ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ॥

੬ ਘਰ ਨਹੀਂ ਖਾਲ ਨੂੰ, ਤੇ ਅੰਮਾ ਪੀਹਲ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ ।

ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਘਰ ਖਾਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਾ, ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਅੱਜ ਕੀ ਹੈ, ਜੇ ਹੁਲ ਤੀਕੁਰ ਖਾਲੇ ਪਕਾਉਲੇ ਦਾ ਕੁਛ ਆਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਨ ਸੇਖੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਐਊਂ ਆਖਿਆ, ਜੇ ਅੰਮਾ ਪੀਹਲ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਮਤਬਲ ਇਹ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਖੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਹਨ, ਜੋ ਬਿਨਾ ਰਾਸ ਪੂੰਜੀ ਐਵੇਂ ਝੂਠ ਡਫਾਨ ਬੋਲਕੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਠਗ ਠਗ ਖਾਂਦੇ ਹਨ । ਅਤੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਤਿਨਾਂ ਪਾਹ ਖਾਲ ਨੂੰ ਹੈ ਨਹੀਂ; ਪਰ ਤਾਂ ਭੀ ਸੇਖੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਮੁੱਛਾਂ ਤੋਲ ਨਾਲ ਚੋਪੜਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲਕੇ ਫੜਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਪੁਲਾਉ ਖਾਹਦਾ ਹੈ; ਅੱਜ ਸੇਮੀਆਂ ਖਾਹਦੀਆਂ ਹਨ; ਅੱਜ ਜਰਦਾ ਖਾਹਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਫਿੰਡ ਵਿਚ ਸੁਆਹ ਬੀ ਨਹੀਂ ਪੁੰਦੀ; ਸੇ ਐਸਿਆਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਫਲੇ ਅਤੇ ਫੜਯੇ ਆਖੀਦਾ ਹੈ ॥

੭ ਆਪੇ ਬਾਬੂ ਮੰਗਤੇ, ਤੇ ਬਾਹਰ ਖੜੇ ਦਰਵੇਸ ।

ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਭੁਖ ਤੀੜ ਦੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਛ ਮੰਗੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇਹੋ ਮਸਾਲ ਹੈ, ਆਪੇ ਬਾਬੂ, &c.

੮ ਮੰਗਤਿਆਂ ਤੇ ਮੰਗਲਾ, ਇਹ ਲਾਲਤੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ।

ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ, ਜੇ ਕੰਗਲਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਮੰਗ-

ਤਿਆਂ ਵੇਲੇ ਮੰਗਲਾ ਲਾਲਤੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਆਪ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਰਦਾ, ਉਹ ਧੂਜੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀ ਬਰੇ-ਸਾਵੇਗਾ।

੮ ਮਾਊਂ ਮੋਈ ਪੋਹ ਦੇ ਮਹੀਨੇ, ਤੇ ਧੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬੁਗਚੀ।

ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ, ਜੇ ਧੀ ਕੰਪਨਿਆਂ ਦੀ ਬੁਗਚੀ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਊਂ ਪੋਹ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪਾਲਿਣੀ ਮਾਰੇ ਕਿਉਂ ਮਰਦੀ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਤੀਕਰ ਮਨੁਖ ਵਿਚ ਗੁਣ ਨਾ ਹੋਣ, ਤਦ ਤੀਕਰ ਫੇਰਾ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕਿਸ ਅਰਥ ਹੈ? ਜਿਹਾਕੁ ਕੋਈ ਬਿੰਦਿਆ ਕੇ ਦਿਲਮ ਪਸ਼ੇ ਬਿਨਾ ਪੰਡਤ ਅਕੇ ਮੋਲਵੀ ਕਹਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਫੇਰੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਕੀ ਲੱਭਤ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਖ ਦੇ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੋਊ, ਸਗਵਾਂ ਅਗਲੇ ਗਿੱਲ ਬੀ ਬੋਊ।

੧੦ ਨਵੀਂ ਨਾਇਲ, ਤੇ ਬੰਝ ਦਾ ਨਹੇਰਨਾ।

ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਜਾਂ ਹੋਛਾ ਅਤੇ ਕਮੀਲ ਆਦਮੀ ਕਿਸੇ ਪਾਊਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਸਮਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਉਲਟੇ ਉਲਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

੧੧ ਹੋਛੀ ਦੀ ਨੱਥ, ਕਦੇ ਨੱਕ, ਤੇ ਕਦੇ ਹੱਥ।

ਹੋਛੇ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਜੇ ਕਾਈ ਚੰਗੀ ਵਸਤੁ ਲੱਭ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਵਸਤੁ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਸੇ ਢਬ ਢੋਕਾਂ ਤਾਈਂ ਵਿਖਾਲਦਾ ਹੈ, ਹੋਛਪੁਕੇ ਦੇ ਸਬਬ ਸਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਤੀਕਰੋਂ ਵਾਂਗੂ ਕਿ ਜਿਹ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪਿਛੇ ਇਕ ਨੱਥ ਲੱਭ ਪਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਵਿਖਾਲਣ ਲਈ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੱਕ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀ, ਅਤੇ ਕਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਸੀ।

੧੨ ਹੋਛੇ ਤਾਈਂ ਠੂਠਾ ਲੱਭਾ, ਪਾਲੀ ਪੀ ਪੀ ਆਫਰ ਗਿਆ।

ਕਿਸੇ ਹੋਛੇ ਨੂੰ ਇਕ ਚੀਨੀ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਲੱਭਾ; ਜਦ ਕੋਈ ਨਮਾ ਮਨੁਖ ਅਖੌਣਦਾ, ਤਦੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਖਾਲਣ ਲਈ ਪਾਲੀ ਪੀਲ ਦੇ ਪੰਜ ਕਢਦਾ, ਅਤੇ ਤੁਰਕੇ ਇਕ ਪੀ ਲੈਂਦਾ, ਓੜਕ ਚਿੱਠ ਅਸਫਰਕੇ ਮਰ ਗਿਆ।

੧੩ ਸੂਤ ਨਾ ਕੁਪਾਹ, ਜੁਲਾਹੇ ਨਾਲ ਨੂੰਗਾ ਠਾਂਗੀ।

ਕਿਸੇ ਮਨੁਖ ਦੇ ਪਾਸ ਸੂਤ ਕੁਪਾਹ ਕੁਝ ਬੀ ਨਸੇ; ਪਰ ਜਾਂ ਜੁਲਾਹੇ ਦੇ ਘਰ ਪਾਸ ਵਿਓਂ ਲੰਘਿਆ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਆਖਿਆ ਕਰਦਾ, ਓ ਤਾਈ ਜੁਲਾਹਿਆ, ਮੇਰਾ ਕੰਪਜਾ ਬੀ ਬੁਲ ਦਿਹ; ਇਕ ਦਿਹਾੜੇ ਜੁਲਾਹਾ ਅੰਕਰੇ ਉਹ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਬੈਠਾ, ਅਤੇ ਆਖਣ ਲਗਾ, ਲਿਆਉ ਮੀਆਂ, ਸੂਤ ਕੱਢ; ਤੈਂ ਤਾ ਮੈ ਨੂੰ ਅਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਤਦ ਉਹ ਮਨੁਖ ਟਾਲੇ ਬਾਲੇ ਕਰਕੇ ਬਹਿਲ ਲਗਾ, ਕਿ ਜਾਹ ਤਾਈ, ਕੋਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪੇ ਤੇਰੇ ਘਰ ਸੂਤ ਪੁਚਾ ਦਿ-

ਆਂਗਾ; ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਕੰਮ ਹੈ, ਜਾਹ ਚਲਾ ਜਾਹ; ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਗੁ-ਆਂਢੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਉਹ ਦੇ ਤੋਤ ਤੇ ਮਹਿਰਮ ਸੀ, ਇਹ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਆਖਿਆ, ਕਿ ਮੀਆਂ ਤੇਰੀ ਉਹੋ ਨਕਲ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਤ ਨਾ, ਕੁਪਾਹ ਨਾ, ਜੁਲਾਹੇ ਨਾਲ ਨੂੰਗਾ ਠਾਂਗੀ ॥

੧੪ ਜੱਟ ਫਕੀਰ, ਗਲ ਗੰਢਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ।

ਸਭ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜੱਟ ਲੋਕ, ਗੰਢੇ, ਅਰਥਾਤ ਪਿਆਜ਼ ਬਹੁਤ ਖਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਇਕ ਬਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਇਕ ਜੱਟ ਫਕੀਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਨ ਜਪਮਾਲਾ ਦੀ ਜਾਗ, ਗੰਢਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਗਲ ਪਾ ਲਈ; ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਆਟਮੀ ਨੇ ਉਸ ਤੇ ਪੁਛਿਆ, ਕਿ ਫਕੀਰ ਤੂੰ ਗਲ ਵਿਚ ਅਹ ਕੀ ਪਾਇਆ ਹੈ? ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਗਲੀਂ ਤਾ ਤਸਬੀ, ਜਾ ਜਪਮਾਲਾ ਚੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਇਹ ਸਾਂਗ ਕੀ ਬਲਾਇਆ ਹੈ? ਇਸ ਗੱਲ ਪੁਰ ਕਿਸੇ ਸਿਆਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜੋ ਤੂੰ ਇਹ ਕਹਾਉਤ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ? ਜੱਟ ਫਕੀਰ ਗਲ ਗੰਢਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਬਲ ਇਹ ਹੈ, ਜੋ ਕਮੀਲ ਤਾਵੇਂ ਫਕੀਰ, ਅਥਵਾ ਵਡਾ ਆਟਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਉਹ ਦੀ ਕਮੀਲਪੁਰੀ ਦੀ ਕੁਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਿੰਸਰਦੀ ॥

੧੫ ਅੱਗ ਨੂੰ ਆਈ, ਘਰਬਾਰਨ ਹੀ ਬਲ ਬੈਠੀ ।

ਕੋਈ ਤੀਮਤ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗ ਲੈਲ ਗਈ ਸੀ; ਘਰ ਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਸਤ ਨਤਾਲੇ ਦੇਖਕੇ ਆਪੇ ਆਪ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕ ਬਲ ਬੈਠੀ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਬਾਜੇ ਆਟਮੀ ਅਜਿਹੇ ਚਲਾਕ ਚੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜੋ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜਾਗਾ ਪੈਰ ਧਰਨ ਨੂੰ ਠਕਾਲਾ ਪਾਏਂਦੇ ਹਨ, ਜਾ ਕਿਸੇ ਜਾਗਾ ਰਤੀਕੁ ਬੀ ਵਿਰਲਾ ਲਭਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਘੋਸ ਵਾਂਗੂ ਡਰਤ ਸਾਰੇ ਹੀ ਘੁਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥

੧੬ ਪਰਾਈ ਛਾਹ ਉਪਰ ਮੁੱਛਾਂ ਮੁਨਾਉਲੀਆਂ ।

ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਉਪਰ ਆਪਲੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਮੁੱਨਾ ਸਿਟਲੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਪਰਾਈ ਵਸਤੂ ਉੱਤੇ ਤਰੋਸਾ ਕਰ ਬੈਠਣਾ, ਮੁਰਖਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ॥

੧੭ ਨਵੀਂ ਫਕੀਰਨੀ, ਤੇ ਠੁਠਿਆਂ ਦਾ ਖੜਖੜਾਟ ।

ਇਕ ਤੀਮਤ ਨਵੀਂ ਹੀ ਫਕੀਰਨੀ ਬਲੀ ਸੀ; ਚਾਉ ਦੀ ਮਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੂੰ ਪਿਆਲੇ ਬਹੁਤ ਖੜਕਾਇਆ ਕਰਦੀ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਜਾਨਲ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਪਾਹ ਫਕੀਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੀ ਭਾਂਡੇ ਟੀਂਡੇ ਬਹੁਤ ਹਨ; ਇਵੇਂ ਸੇਖੀ ਦੀ ਮਾਰੀ ਹੋਰ ਬੀ ਕਰਜ ਚੱਕਰੇ ਭਾਂਡੇ ਖਰੀਦ ਲਿਆਏਂਦੀ; ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਕਰਜਾਈ ਹੋਕੇ ਮਕਾਨ ਛੱਡਕੇ ਭੱਜ ਗਈ। ਮਤਬਲ ਇਹ, ਕਿ ਬਹੁਤ ਨੌਰੋਜ ਲੋਕ ਸੇਖੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਆਪਣੇ ਬਿੱਡੇ ਬਾਹਰੇ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਓੜਕ ਕਰਜਾਈ ਹੋਕੇ ਘਰਬਾਰ ਛੱਡਕੇ ਨੱਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥

੧੮ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਅੰਨਾ, ਤੇ ਨਾਉਂ ਨੈਲਸੁਖ ।

ਕੋਈ ਮਨੁਖ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਅੰਨਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਉਂ ਨੈਲਸੁਖ ਪਗਇਆ ਸੀ; ਤਾਂ ਲੋਕ ਠੰਠੇ ਮਾਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜੋ ਇਹ ਵਡੇ ਅਚੰਝੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਅੰਨਾ, ਅਰ ਨਾਉਂ ਨੈਲਸੁਖ । ਅਤੇ ਨੈਲਸੁਖ ਦਾ ਅਰਥ, ਸੁਜਾਖਾ ਅਰ ਅੱਖਾਂਵਾਲਾ ਹੈ । ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਉਲਟੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਕੰਗਾਲ ਹੋਕੇ ਪਨੀ ਕਹਾਵੇ; ਅਰੇ ਅੰਨਾ ਹੋਕੇ ਸੁਜਾਖਾ ਅਖਾਵੇ । ਸੋ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਤਿਹਾ ਹੀ ਸੁਣਾਵੇ; ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਠੰਠੇ ਤੇ ਬਚ ਰਹੇ ।

੧੯ ਬਾਪ ਨ ਮਾਰੀ ਪਿੰਦੜੀ, ਤੇ ਬੇਟਾ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ ।

ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਪਿਉ ਨੇ ਸਾਰੇ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਿੰਦੀ ਬੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਸੀ, ਅਰ ਪੁਤ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ੀ ਸਿਖਕੇ, ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਨ ਲਗਾ, ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਾਪਦਾਦੇ ਤੇ ਲਾਕੇ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਚਲੀ ਆਈ ਹੈ; ਤਾਂ ਲੋਕ ਹੱਸਕੇ ਉੱਪਰਲੀ ਕਹਾਉਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ । ਇਸ ਦਾ ਮਤਬਲ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਹ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕੰਗਾਲ ਹੋਣ, ਅਰ ਉਹ ਸੋਖੀ ਮਾਰੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਨੂੰ ਸਭ ਕੋਈ ਹੱਸਦਾ ਹੈ ।

੨੦ ਮਾਉਂ ਤਠਿਆਰੀ, ਤੇ ਪੁੱਤ ਫਤੇਖਾਂ ।

ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੀਨ ਦੇ ਗਹ ਝੂਟ, ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਵਡਿਆਂ ਦੇ ਗਹ ਪੁਰ ਚੱਲੇ । ਦੀਨ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਮਝਕੇ ਚਲਣਾ ਅੱਡਾ ਹੈ ।

੨੧ ਮਾਉਂ ਮੂਲੀ, ਪਿਉ ਪਿਆਜ, ਪੁੱਤ ਕੇਸਰ ਦੀ ਤਰੀ ।

ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਾਉਂ ਬਾਪ ਬੁਰਿਆਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੁਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬੀ ਵਧੀਕ ਨਿਕਲਿਆ; ਤਾਂ ਕਿਸੀ ਸਿਆਲੇ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਜੋ ਮਾਉਂ ਬਾਪ ਤਾ ਬੇ, ਪਰ ਪੁੱਤ ਵੇਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਕ ਨਿਕਲਿਆ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਾਉਤ ਆਖੀ, ਕਿ ਮਾਉਂ ਮੂਲੀ, ਪਿਉ ਪਿਆਜ, ਪੁਤ ਕੇਸਰ ਦੀ ਤਰੀ ।

੨੨ ਨਵੀਂ ਜੁਆਨੀ ਲਿੰਦੂ ਦੇ ਫੱਕੇ ।

ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਮਨੁਖ ਤੇ ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ ਕੁਛ ਕੰਮ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਤਾਂ ਇਕ ਸਿਆਲੇ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਕਿ ਜਿਸ ਤੇ ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਬੁਢੇਪੇ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰੇਗਾ; ਜਾਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲਿੰਦੂ ਫੱਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੁਢੇਪੇ ਵਿਚ ਕੀ ਕਮਾਕੇ ਖਾਵੇਗਾ ?

੨੩ ਨਵੀਂ ਜੁਲਾਹੀ, ਢੇਰ ਪੁਰ ਤਾਲਾ ।

ਕੰਗਾਲ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਜੋ ਪਨ ਲਭ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਵੀਂ ਜੁਲਾਹੀ ਵਾਂਗੂੰ ਢੇਰ ਪੁਰ ਉਲਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ; ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਹ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਵਡਿਆਈ ਕਰਨ, ਅਰ ਜਾਨਣ, ਜੋ ਉਹ ਪਨਮਾਨ ਹੈ ।

੨੪ ਮਾਉਂ ਫਿਰੇ ਫੇਸੀ ਫੇਸੀ ਨੂੰ, ਤੇ ਪੁੱਤ ਗੁਰੇ ਬਖਸਦਾ
ਫਿਰਦਾ ਹੈ ।

ਕਿਸੇ ਆਟਮੀ ਦੀ ਮਾਉਂ ਜਗ ਜਗ ਹੋਹੇ ਪਿਛੇ ਰੁਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਸੀ;
ਅਤੇ ਉਹ ਸੇਖੀ ਵਾ ਮਾਰਿਆ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਜਾਹ ਤੇ
ਨੂੰ ਇਕ ਗੁਰਾ ਬਖਸਿਆ; ਕਿਸੀ ਨੂੰ, ਜਾਹ ਤੇ ਨੂੰ ਵੇ ਗੁਰੇ ਬਖਸੇ; ਅਤੇ
ਘਰ ਵਿਚ ਬਾਲਕ ਲਈ ਇਕ ਗੋਹਾ ਨਹੀਂ ਸਾ ॥

੨੫ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਅੱਨ, ਤੇ ਬਰਾਸ਼ੁਹੀ ਬੰਨ ।

ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਹਿਰਸ ਕਰੇ, ਉਹ ਜਿਹੀ ਵੀ
ਬਾਬਤ ਕਿਸੇ ਸਿਆਲੇ ਨੇ ਇਹ ਕਹਾਉਤ ਆਖੀ ਹੈ ।

੨੬ ਕੁੱਤਾ ਰਾਜ ਬਹਾਲਯੇ, ਤੇ ਚੱਕੀ ਚੱਟਲ ਜਾਹ ।

ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਪਲੰਘ ਪੁਰ ਬਹਾਯੇ, ਪਰ ਤਾਂ ਭੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁਤਪੁਲੇ ਦੀ
ਖੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਟਲਦਾ; ਤਿਹਾ ਹੀ ਕਮੀਨਾ ਆਟਮੀ ਆਪਣੇ ਕਮੀਨਪੁਲੇ ਤੇ
ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨੂੰ ਰਾਜ ਪੁਰ ਬਹਾਲ ਦੇਯੇ ॥

੨੭ ਕਮੀਨੇ ਦੀ ਯਾਰੀ ਸਦਾ ਖੁਆਰੀ ।

ਅਰਥਾਤ ਕਮੀਨੇ ਦੀ ਯਾਰੀ ਤੇ ਕਦੇ ਸੁਖ ਪਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ॥

੨੮ ਨਾਉਂ ਨ ਜਾਣਾਂ ਤੇਰਾ, ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਜਠੇਰਾ ਮੇਰਾ ।

ਕੋਈ ਓਪਰਾ ਆਟਮੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਚੁੱਕਾ ਪੀਲ ਜਾ ਬੈਠਾ; ਜਾਂ ਕੋਈ ਪੱਕ
ਤਿਆਰ ਹੋਈ, ਅਰ ਉਹ ਆਟਮੀ ਹੱਥ ਧੋਕੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਹੋ ਬੈਠਾ, ਤਾਂ ਘਰ ਵੀ
ਮਾਲਕਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਮੈਂ ਤਾ ਤੇਰੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਬੀ ਮਹਿਰਮ ਨਹੀਂ; ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ
ਆਪੇ ਬਿਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਹੋ ਬੈਠਾ ਹੈਂ? ਕਿਆ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਜਠੇਰਾ ਹੈਂ, ਜੇ ਤੇ ਨੂੰ
ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਖੁਲਾਯੇ? ਤੇਰੀ ਤਾ ਉਹੋ ਗਲ ਹੋਈ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿਆਲੇ ਨੇ ਆਖੀ
ਹੈ, ਨਾਉਂ ਨ ਜਾਣਾਂ ਤੇਰਾ, ਤੂੰ ਹੋਇਆ ਜਠੇਰਾ ਮੇਰਾ । ਮੈਂ ਬਾਜੇ ਆਟਮੀ ਕੁ-
ਸਰਮੀ ਦੇ ਤਾਕ ਬਿਨ ਪੁਛਿਆਂ ਹੀ ਆਪੇ ਆਪ ਮਹਿਰਮ ਬਲ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ॥

੨੯ ਖਾਹ ਜਵਾਈਆ ਤਾਹਰੀ, ਨਕੋਂ ਮੂਹੋਂ ਬਾਹਰੀ ।

ਤਾਹਰੀ ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਵਾ ਤੋਜਨ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਚੰਦਰੇ ਸੱਸ ਦੇ ਘਰ ਜਵਾ-
ਈ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੀ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਬਲਤ ਨਸੇ; ਰਜਾ ਨੂੰ ਉਦਿਨ
ਉਹ ਦੇ ਤਾਹਰੀ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ; ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਦੇ ਪਿਸਕਾਉਲ ਲਈ
ਬਥੇਰੇ ਬਹਾਨੇ ਬਣਾ ਰਹੀ, ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਹੀ ਟਲਿਆ; ਓੜਕ ਬਹੁਤ ਟਿੱਕ
ਅਰ ਲਚਾਰ ਹੋਕੇ ਓਨ ਤਾਹਰੀ ਦੀ ਬਾਲੀ ਉਹ ਦੇ ਅਗੇ ਪਰੀ, ਅਤੇ ਇਹ
ਕਹਾਉਤ ਆਖੀ, ਖਾਹ ਜਵਾਈਆ ਤਾਹਰੀ, ਨਕੋਂ ਮੂਹੋਂ ਬਾਹਰੀ । ਨਕੋਂ ਮੂਹੋਂ
ਬਾਹਰੀ ਵਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ, ਜੇ ਬਹੁਤ ਟਿੱਕ ਅਰ ਲਚਾਰ ਹੋਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ

ਕੁਛ ਵਸਤੂ ਵੇਲੀ; ਆਪਣੀ ਮਨ ਦੀ ਬੁਝੀ ਨਾਲ ਨਾ ਵੇਲੀ; ਅਕੇ ਕੋਈ
ਕੰਮ ਲਚਾਰ ਹੋਕੇ ਕਰਨਾ; ਅਕੇ ਜਿਹੜੀ ਵਸਤੂ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾ ਭਾਵੇ, ਅਤੇ
ਖਾਂਦੇ ਖਾਂਦੇ ਉਸ ਥੋਂ ਮਨ ਮੁੜ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਰੁਚੇ, ਤਾਂ ਅਲਰੁਚ-
ਦੇ ਜੀ ਨਾਲ ਉਹ ਵਸਤੂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਕ ਵੇਲੀ ।

੩੦ ਦਾਖੇ ਹੱਥ ਨ ਉਪਜੇ, ਬੂ ! ਕੋੜੀ ।

ਗਿਣਤੀ ਦਾਖ ਨ ਉਪਜੇ ਬੂ ਕੋੜੀ । ਗਿਣਤੀ ਦਾਖ ਦੀ ਬੋਲ ਹੇਠ ਬੂ ਕੋੜੀ ਬੂ
ਕੋੜੀ ਆਖਣਾ ਫਿਰਣਾ ਸਾ; ਕਿਸੇ ਬੁਧਮਾਨ ਮਨੁਖ ਨੇ ਇਹ ਦਾ ਭੇਤ ਸਮਝ-
ਕੇ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਦਾਖ ਤੀਕੁਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ; ਇਸ ਲਈ
ਬੂਛ ਬੂਛਕੇ ਆਖਣਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਦਾਖ ਬਹੁਤ ਕੋੜੀ ਹੈ; ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਹ ਨਾ
ਜਾਨਣ, ਜੇ ਇਹ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾਖ ਤੀਕੁਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਬਲਕ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮ-
ਝਣ, ਜੇ ਇਹ ਆਪੇ ਕੋੜੀ ਜਾਲਕੇ ਹੱਥ ਸੰਗੋੜਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ
ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਹੱਥ ਪਹੁੰਚਣਿਆਂ ਬੁਰਿਆਈ ਤੋਂ ਹੱਥ ਸੰਗੋੜੇ, ਅਤੇ
ਤਾਲ ਹੁੰਦੇ ਨਤਾਲਾ ਬਲ ਰਹੇ, ਤਿਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਵੁਛਾ ਆਣਮੀ ਆਹੰਦੇ
ਹਨ; ਅਲਪਜਾਣੇ ਦਾ ਤਾ ਹਰ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚਿਆਰ ਹੈ ।

੩੧ ਹੱਥ ਪਰ ਬੁੱਕ, ਤੇ ਮਾਉਂ ਆਖੇ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਰੁਪਏ

ਹੀ ਪਰਖਣਾ ਹੈ ।

ਕਿਸੇ ਤੀਮਤ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਬੁੱਕ ਸੀ; ਜਾਂ ਕਰਜਾਈਆਂ ਨੇ ਆਕੇ
ਤਗਾਣਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, ਵੇਖੋ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਰੁਪਏ ਪਰਖਣਾ ਹੈ,
ਉਸ ਥੋਂ ਲੈਕੇ ਤੁਹਾ ਨੂੰ ਫਿੰਨੀ ਹਾਂ; ਖਾਤਰਜਮਾ ਰਖੋ; ਅਰਥਾਤ ਜੇ ਮਨੁਖ
ਵਿਵਾਲੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਲਾ ਬਾਲਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,
ਅਤੇ ਵੁਠ ਡੁਠਾਨ ਬੋਲਕੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਠਗਣਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ।

